

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till de fem informanterna som bidragit med sina berättelser. De har visat mig tillit genom att låta mig ta del av deras liv och jag önskar dem allt väl i fortsättningen.

Jag vill även rikta ett stort tack till min handledare Trine Lund Thomsen för stöd och hjälp under skrivprocessen. Jag tackar för den oersätliga och kunniga handledningen.

Ett tack också till Kristian Bendsen för den fina omslagsbilden och tack till familj och vänner för allt stöd.

Sofia Berg

Aalborg, februari 2012

Aalborg Universitet

Det samfundsvidenskabelige fakultet,
Sociologi

Den 9 februari 2012

Handledare: Trine Lund Thomsen

Innehåll

<u>1 Introduktion</u>	<u>1</u>
1.1 Projektdesign	4
<u>2 Forskningsområdet inomnordisk migration</u>	<u>5</u>
2.1 Vad är inomnordisk migration?	5
2.2 Varför detta område?	6
<u>3 Begränsning av forskningsområde och problemformulering</u>	<u>9</u>
3.1 Problemformuleringen	12
<u>4 Inomnordisk migration – det nordiska samarbetet</u>	<u>16</u>
4.1 Inomnordisk migration – lite statistik	22
<u>5 Metodval – Biografiskt narrativ intervju</u>	<u>24</u>
5.1 Biografisk metod	25
5.2 Vad är en biografi?	27
5.3 Vad är biografisk metod och hur kan den bidra till sociologin?	30
5.4 De fyra tillgångarna	34
5.5 Analytiska begrepp inom biografisk metod	36
5.6 Biografisk intervju och etik	41
5.7 Kritik av biografisk metod	42
<u>6 Teoretiska överväganden</u>	<u>43</u>
6.1 Identitet och identifikation – Richard Jenkins	43
6.2 Mänsklig interaktion och självpresentation– Erving Goffman	50
6.3 Kapitalformer – Pierre Bourdieu	55

6.4 Regler och policy i Norden	60
6.5 Ackulturation – John W. Berry	63
<u>7. Fem finländare i Danmark</u>	<u>71</u>
7.1 Analysdesign	72
7.2 Analysens första fas – Presentation av informanterna	73
7.2.1 Informanterna	78
7.3 Biografiska profiler	80
7.4 Tematisk fältanalys	85
7.4.1 Centrala teman	86
7.4.2 Teoretisering av teman - likheter och olikheter i livsberättelserna	87
7.5 Livsbana	91
<u>8 Andra fasen av analysen av fem livsberättelser – finländarna i Danmark</u>	<u>93</u>
8.1 Identifiering – informanternas syn på sig själva och andra	94
8.1.1 Självpresentation – hur vill informanterna uppfattas?	113
8.2 Fem finländare i Danmark – språket och de sociala kontakterna	130
8.2.1 Det danska språket	132
8.2.2 Sociala nätverk	142
8.3 Vad vill informanterna uppnå?	150
8.4 Det lilla extra	153
<u>9 Konklusion</u>	<u>157</u>
9.1 Informanternas strategier	158
9.2 Mönster och olikheter	164
9.3 Om kvinnor och män - könsperspektivet	166
<u>10 Hur gick det sen? – en diskussion</u>	<u>169</u>

10.1 Hur det sedan gick **172**

11 English summary **173**

Litteraturförteckning **177**

Bilagor **Error! Bookmark not defined.**

1 Introduktion

"Flera tittar här på mig när det är det blonda håret, ser nordisk ut så antar de automatiskt att jag är dansk, men sen när jag öppnar min mun så är de så småningom att: jaha du har någon accent att varifrån är du?" (Sanna, bosatt i Danmark i nio år)

Citatet ovan är taget från en av de fem intervjuer med finländare fastbosatta i Danmark, som företagits för denna avhandling. Det Sanna pekar på det så universellt mänskliga men samtidigt så unika mötet mellan hur man identifierar sig själv och hur andra identifierar en. Och specifikt när mötet inte går som tänkt och det externa och interna inte motsvarar varandra. Det handlar också om en händelse som är vardag för en inomnordisk migrant som Sanna.

Detta arbete skall se på den inomnordiska migrationen från ett danskfinländskt perspektiv. Med inomnordisk migration avses här den migration som sker mellan de fem nordiska länderna och de självstyrande områdena. Debatten om invandring och integration lägger ofta fokus på de problem som anses orsakas av att invandrare inte "vill" integrera sig och därmed har svårt att finna sig hemma i mottagarlandet. Fokus ligger också ofta på invandrare

från icke-västerländska områden och på de kulturella skillnaderna mellan avsändar- och mottagarland.

I denna studie vill jag flytta fokus för ett ögonblick och istället granska den delen av migrationen som antas vara så gott som problemfri och därmed inte heller ges utrymme i den övergripande migrationsdebatten. Inomnordisk migration underlättas på ett institutionellt plan i mycket av det täta nordiska samarbetet. Att flytta inom Norden är som citatet ovan antyder även enkelt i mötet mellan människor, de flesta nordbor liknar varandra, och gör saker på ett liknande sätt. På ett individuellt plan är det enkelt att flytta inom Norden på grund av kort distanser både geografiskt och kulturellt sett.

Det är alltså förhållandevis enkelt för en nordbo som vill flytta till ett annat nordiskt land, i varje fall på pappret. Men hur är det i verkligheten för dem som genomfört denna flytt och är det så enkelt som det låter?

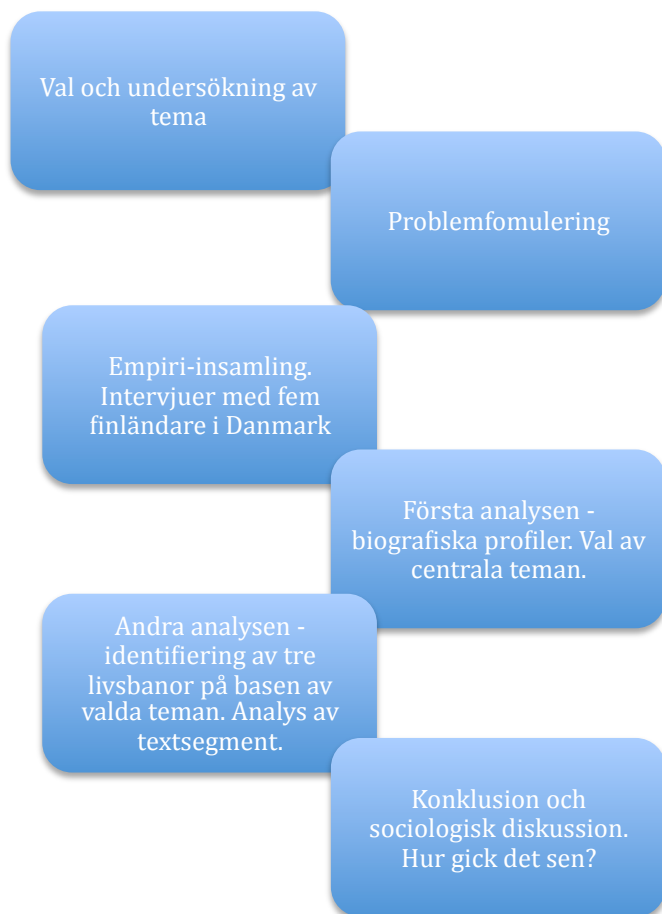
Utgångspunkten för detta arbete är att, genom att intervjua fem personer av finländskt ursprung som bor permanent i Danmark, belysa denna del av migrationen. Genom att se på individuella berättelser som berör ämnen som integration, språk, sociala

relationer och identitet vill jag ge exempel på hur en inomnordisk migrants liv kan se ut.

Ontologiskt sett ligger grunden i en hermeneutisk förståelse för det dialektiska förhållandet mellan levt liv och berättat liv. Detta förhållande tas fasta på med hjälp av biografiskt narrativa intervjuer. Metoden erbjuder en möjlighet att tolka en persons liv genom att se på det förflutna, nuet och framtiden. Resultatet är fem individuella livsberättelser som på många sätt påminner om varandra och på många sätt skiljer sig markant från varandra. Med utgångspunkt i att flytten från Finland till Danmark markeras som en vändpunkt i berättarens biografi ställs frågan om hur individen handskas med de nya förutsättningarna och chanserna som flytten erbjuder? Och hur berättar personen om dem? Vad sker i mötet mellan *saunafolket* och *hyggefolket*?

På nästa sida finns en visualisering av projektdesignen.

1.1 Projektdesign

(Bild: Sofia Berg 2011)

2 Forskningsområdet inomnordisk migration

I detta avsnitt beskrivs forskningsfältet och definieras vad som här avses med inomnordisk migration. Jag kommer i detta avsnitt att närmare problematisera fältet inomnordisk migration och förklara varför det är intressant och viktigt att forska i just detta fält.

2.1 Vad är inomnordisk migration?

I Danmark och i Norden överlag har den mesta uppmärksamheten inom immigrationsdebatten lagts på icke-västerländsk immigration, och de utmaningar denna lär utsätta samhället för. Det som inte omtalas så mycket är inomnordisk migration. Med *inomnordisk migration* avser jag den in- och utvandring som sker mellan de nordiska länderna och de tre självstyrande områdena (Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Färöarna, Grönland och Åland).

Frågan är om den inomnordiska migrationen är problem- och friktionsfri? Eller är det snarare så att övrig migration är långtifrån problemfri och därför får det mesta av uppmärksamheten. Medan den inomnordiska är *mindre* problematisk. Den fungerar *bättre* eftersom det finns goda förutsättningar för nordbor att flytta mellan de nordiska länderna.

Det jag vill belysa i detta arbete är hur den inomnordiska migrationen ter sig för en som de facto migrerat. Eftersom fältet fortfarande är enormt i detta skede har jag avgränsat mig till att se på migranter från Finland till Danmark. Denna avgränsning är gjord på grund av två orsaker. För det första är det språkligt sett ett långt avstånd mellan Finland och Danmark. Finskan är ett finskugriskt språk och danskan ett germanskt. Språket kan antas ha stor betydelse för i vilken mån en individ lyckas integrera sig i ett samhälle. För det andra, på ett mer personligt plan, är det frågan om att belysa den situation jag själv är i som finländsk invandrare i Danmark.

2.2 Varför detta område?

Målet med detta arbete är se på fem livsberättelser om inomnordisk migration. Genom dem vill jag måla upp en nyanserad bild på hur migrationsprocessen upplevs och återberättas. Fokus ligger i att tyda vilka strategier migranterna använder sig av för göra sin migrantupplevelse och vardag som nordisk migrant meningsfull. Även inomnordiska migranter som flyttar under närmast perfekta legala förhållanden kan uppleva problem på individnivå. Det betyder att jag genom att tolka informanternas livsberättelser försöker avgöra vilka problemen är och hur migranterna tacklar dem. Ser informanterna problem och

motgångar (såväl institutionellt som individuellt) som chanser och drar de nytta av dem positivt? Eller reagerar de negativt eller likgiltigt på motgångar? Mer övergripande vill jag visa på tendenserna till den strategi och livsbana informanterna har, på basen av hur de ser på dessa livschanser.

Migrationsfrågor är spännande för att jag själv emigrerat och gått igenom hela den mentala och fysiska processen det innebär att bosätta sig i ett annat land. Jag påstår inte att erfarenheten är likadan för alla oberoende av avsändar- och mottagarland. För i och med att jag flyttat från ett nordiskt land till ett annat, från Finland till Danmark, har jag själv kunnat se de möjligheter som finns tillgängliga tack vare det täta nordiska samarbetet. Möjligheter som inte icke-nordbor har. Det långt utvecklade nordiska samarbetet sätter inomnordiska migranter i en fördelaktig särställning jämfört med invandrare från andra delar av världen. Och just det att varje immigrant har sin egen historia som beror på många faktorer så som inställning och resurser är det som är essensen i mitt intresse för fältet.

Invandrarens legala status skapas av de policy som definierar hans eller hennes situation (Jørgensen, 2010: 95). Med det menas att förutsättningarna är fullkomligt annorlunda för en nordisk medborgare som flyttar inom Norden än för en person som kommer som flykting in i landet. Det betyder också att om policy

skapar status, här förstått som personens uppfattning av sig själv och hur hon blir uppfattad av andra, kan det förorsaka en förvirring hos immigranten. Förvirringen beror på att från att ha haft en viss status i hemlandet bemöts migranten helt annorlunda i mottagarlandet. Det gäller inte bara integrationspolicy och legal status. Kan en persons utbildning inte godtas i mottagarlandet kan en abrupt förlust av status ske (Liversage, föreläsning, 2011). Det i sin tur har ett direkt samband med intern identifiering och extern kategorisering, som nämndes i introduktionen. Extern identifiering och intern identifikation är ett av de centrala teman som löper genom detta arbete.

Trots att det finns en öppenhet och relativ enkelhet över den inomnordiska migrationen betyder det inte, i min mening, att den för den sakens skull är helt *problemfri*. Olaglig men även laglig invandring från icke-västerländska stater får mycket publicitet och problematiseras ofta. Den inomnordiska migrationen hamnar i skymundan i diskursen och jag påstår här att den inte ses som problematisk, av vare sig medier eller av beslutsfattare. Det är just detta antagande som gör fältet intressant och spännande.

En annan orsak till varför fältet är intressant att forska i är att det de facto gjorts få undersökningar som betonat denna del av invandringen, dvs. den del där invandrarna har goda, om inte de bästa, förutsättningar att integrera sig. Med det avses de få

skillnader policymässigt och kulturellt sett mellan de nordiska länderna. Men trots fina möjligheter att integrera sig vill inte alla göra det. Om mottagarlandet vill ha ett multikulturellt samhälle där alla invandrare integreras men invandraren själv inte vill integrera möter alltså inte den individuella invandarens strategi mottagarsamhällets (Berry, 2005: 706). Då kan en konflikt uppstå. Invandrarupplevelsen är individuell.

I det nästa går jag över till att begränsa forskningsområdet som sedan leder fram till en problemformulering.

3 Begränsning av forskningsområde och problemformulering

Eftersom ämnet inomnordisk migration (in- och utvandring mellan nordiska länder) är tämligen brett är det första steget att begränsa forskningsområdet.

På grund av tillgänglighet har valet här fallit på att fokusera på finländska invandrare i Danmark. Men det är inte bara en fråga om bekvämlighet. De flesta finländska utvandrarerna (2 899 personer år 2009) flyttade från Finland till Sverige. Samma år flyttade 406

personer från Finland till Danmark. Det är alltså frågan om en marginell del av den sammanlagda finländska utvandringen (totalt 12 151 personer 2009) som sker till Danmark. Det är också frågan om liknande siffror från Danmark till Finland (356 personer 2009). (Alla siffror från *Nordisk statistisk årsbok*, 2010: 45) Dessa siffror tyder på att få finländare flyttar till Danmark och att de finländska cirkelarna i Danmark således är tämligen små. (T.ex. jämfört med motsvarande cirklar i Sverige som är det land som mottar flest finländare och där det (beroende på källorna) uppskattas bo upp emot 675 000 personer av finländskt ursprung (Sisuradio/Statistiska Centralbyrån, 2009).

Att migrationen från Finland till Danmark är liten siffermässigt betyder inte att den är betydelselös. I varje fall inte för de som migrerar, och det är orsaken till valet att studera just denna grupp invandrare. Det är heller inte avgörande här hur *stor* migration det är tal om siffermässigt. Statistiken ovan presenterades för att ge en bild av rörelserna mellan Finland och Danmark, speciellt i jämförelse med motsvarande rörelser mellan Finland och Sverige. Och mellan Sverige och Danmark.

På grund av min personliga erfarenhet i fältet har jag även kommit i kontakt med andra personer som genomgått samma process och alltså flyttat från Finland till Danmark. I kontakt med dessa personer har jag upptäckt precis de stora variationer som nämndes

ovan. Alltså hur de uppfattar invandrings- och integrationsprocessen. Det innebär alltså det att trots att informanterna gjort samma "resa" med likadana möjligheter har de inte uppfattat, upplevt eller beskrivit invandringserfarenheten på samma vis. De har stött på helt olika slags problem och hinder. Alla har en helt egen uppfattning om Danmark och danskar. Trots lika möjligheter har en rad väldigt olika val träffats. På en individuell nivå är möjligheterna självfallet inte identiska, detta bör understrykas. Man kan komma från helt olika bakgrund, ha olika orsaker för utvandring, språkmässigt sett varierande utgångsläge och så vidare. Därutöver är skillnaderna mellan de nordiska länderna så små och någon kan tycka att denna inte behöver integrera sig alls eftersom denna redan är tillräckligt anpassad till omständigheterna.

Målet är inte enbart att se på den institutionella nivån, alltså hur invandraren behandlas av och behärskar (integrations)systemet, och vilken hennes legala status är. Alla nordiska medborgare har samma legala status. Så som det nämns ovan kommer fokus även att ligga på individnivå (dvs. självuppfattning och identitet) och på interaktionsnivå (nätverk, kapitalformer, självpresentation). Syftet är att försöka identifiera de olika livsbanor (*trajectory*) som intervjupersonerna representerar när de skapar mening och planerar sina liv. Med livsbana avses den väg som informanten på basen av sin livsberättelse är på. En livsbana kan ha målet att repatriera, remigrera eller integrera sig (stanna kvar i Danmark).

Nu övergår jag till att diskutera och presentera de egentliga frågorna som ställs mot empirin. Alltså till problemformuleringen som kommer att styra arbetet framöver.

3.1 Problemformuleringen

Den biografiska metoden utgår alltid från vad intervjupersonen säger, men samtidigt har man som forskare som sin uppgift att hålla i minnet vilka som är de centrala teoretiska begreppen man ämnar analysera utgående från kan komma vara. Detta sätt att resonera kallas även *abduktion* (Peirce, 1974: 136-137). Peirce menar att abduktion som resoneringssätt är det bästa eftersom "abduktion startar från fakta, utan då ha någon särskild teori i tankarna, fastän det är motiverat av känslan att en teori kommer att behövas för att förklara de överraskande faktumen" (egen översättning) (Peirce, 1974: 137) Det innebär att utan att styra alltför mycket ha målet med intervjun klart för sig från starten. Det betyder inte att man har en konklusion färdig redan från början men att man har en förförståelse, och ett teoretiskt underlag från starten. Det betyder inte heller att man inte skulle vara förberedd på överraskning i som kan dyka upp i empirin. Med andra ord är problemformuleringen helt central och avgörande. Den guidar forskaren i alla forskningssteg.

Jag är i hög grad intresserad av finländarna i den danska vardagen, orsakerna till att de flyttade, hur de integrerats (i förhållande till arbete, sociala nätverk och språk) och om tiden innan de flyttade. Dessa saker undersöks med hjälp av en specifik problemformulering och till den relaterade underfrågor.

Problemformulering:

”Vilka livsbanor följer finländarna i Danmark, baserat på de förändrade förutsättningarna och livschanserna, i livet som kan antas ha infallit i och med flytten till Danmark? Vilken är deras livsplan och vilka strategier använder de sig av för att fullfölja planen? Vilka är de gemensamma mönstren och olikheterna mellan informanternas livsberättelser?”

Trots att de intervjuade har genomgått samma process, begränsats av och fått möjligheter enligt samma nordiska modell, på ett institutionellt plan, så skiljer sig upplevelserna från varandra. Hur de valt att handskas med situationen kan även antas bero på *orsaken* till flytten. Det kan även bero på orsaker som uppväxtförhållanden, utbildning och vad de tidigare sysslat med i Finland innan de flyttade. Det vill säga om det blivit ett tydligt avbrott i den tidigare livsplanen eller om flytten till Danmark var ett naturligt steg i det biografiska arbetet, alltså en del av livsplanen.

Utgående från vad som framkommer i intervjuerna skall jag forma de typer av livsbanor som representerar var informanterna är nu och vart de sannolikt är på väg. Detta görs genom att skönja de mönster och olikheter som antas finnas i livsberättelserna. För att förtydliga och täcka de teoretiska begreppen så långt som möjligt kommer jag även att söka svar på **följdfrågorna**:

Vilken är personernas flyttorsak?

Vilken vikt har personerna lagt på att lära sig danska?

Vilka sociala nätverk har personerna i Danmark respektive i Finland?

Vilken syn har de på Danmark och danskar?

Följdfrågorna innehåller flera hypoteser, eller grundantaganden om migranternas självuppfattning.

Flyttorsaken är intressant under antagandet att livsplaneringen kan skilja sig avsevärt om personen migrerat frivilligt eller känt sig tvungen (s.k. *push-* och *pullfaktorer*). Angående språkinlärning ställs frågan varför personen väljer att investera i att lära sig danska, alternativt varför denna inte gör det. Om personen investerar i att lära sig danska kan det tyda på denna har som syfte att stanna i landet på obestämd tid. Prioriterar personen andra språk, så som engelska tyder det på en kosmopolitisk världsbild där en remigrering är sannolik. Sociala nätverk innebär att se på informanternas sätt att investera i sina nätverk. Utöver det är

sociala nätverk i Danmark centrala för personens förmåga att finna arbete och lära sig känna de rätta personerna. På den punkten skiljer sig de inomnordiska migranterna inte från övriga migranter. Om personen är ensamkommande, alltså inte har familj/vänner i Danmark måste han eller hon bygga upp ett nytt nätverk. Ur en konkurrensmässig synpunkt är migranten i ett underläge jämfört med etniska danskar som har etablerade nätverk.

Intervjupersonernas syn på Danmark, danskhet och vad det innebär att vara dansk. En negativ eller likgiltig syn kan indikera avståndstagande för att inte binda sig vid landet ev. även en medveten separering. (Berry, 2005: 705) Att medvetet ta avstånd från Finland och det som för informanten förknippas med finländskhet är en strategi som kan indikera personens vilja att integreras i Danmark och inte planera att flytta tillbaka till Finland eller remigrera.

Med hjälp av dessa frågeställningar hoppas jag kunna förstå deras situationer och måla en bild över hur deras liv ser ut just nu och vilken livsbana de är på. En könsmässig vinkling kommer även att göras mot slutet.

I det följande kommer det nordiska samarbetet att beskrivas lite närmare. Detta för att ge läsaren en överblick omkring de regler

som gäller för invandrare inom Norden och orsakerna för varför vi i Norden har ett starkt samarbete.

4 Inomnordisk migration – det nordiska samarbetet

I detta avsnitt skall jag i korthet presentera Norden, det nordiska samarbetet och vilken innebörd samarbetet har för en nordisk medborgare. Innebörden belyses genom exempel på avtal och deras tillämpningsområde. Avsnittet avslutas med att med hjälp av statistiska tal belysa hur utvidgad den inomnordiska migrationen är och hur stora regionala skillnader det finns.

Med inomnordisk migration avses här den migration, alltså in- och utvandring, som sker mellan de länder som betecknas som Norden. Norden består av Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Utöver dessa fem länder hör även de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland till det nordiska samarbetet. (Norden.org: *Det officiella nordiska samarbetet*, utan årtal) Man talar ofta i folkmun om detta samarbete som den *nordiska modellen*. Med det avses de liknande sociala och ekonomiska systemen som de nordiska länderna har. Gemensamt är bland annat hög välfärd, starka arbetsunioner och gratis

utbildning. Det är ändå inte tal om identiska system, alla länder skiljer sig något från varandra men i det stora hela är de väldigt lika. De nordiska medborgarna litar på myndigheter och upplever samhället som rättvist mot alla. (Andersen, Holmström, Honkapohja, Korkman, Söderström & Vartiainen, 2007: 13-14)

I Norden beräknas det bo sammanlagt ca 26 miljoner invånare (*Norden i tal*, 2010: 6).

norden

Nordiska ministerrådet
Nordiska rådet

(Bild: Norden.org, 2011)

De nordiska länderna har genomgått flera faser tillsammans. Kalmarunionen åren 1397 – 1521 förenade hela Norden, bortsett från de nordostliga delarna av dagens Finland. Efter det förblev Danmark och Norge i union (därtill även hörande Island, Grönland och Färöarna), medan Sverige-Finland bildade det svenska konungariket. Denna konstellation höll i 300 år. Sverige var tvunget att avstå Finland till Ryssland år 1809 och Danmark avstod Norge till Sverige år 1814. Norge blev självständigt 1905, Finland 1917 och Island uppnådde självstyre från Danmark 1918 och självständighet 1944. (Norden.org: *Före 1952*, utan årtal)

Två viktiga samarbetsorgan i Norden är *nordiska rådet* och *nordiska ministerrådet* (se logo ovan). Nordiska rådet är ett samarbetsorgan med sammanlagt 87 valda personmedlemmar från alla nordiska länder och självstyrande områden. Rådet är bildat 1952 och "är det officiella nordiska samarbetets parlamentariska organ." (Norden.org, *Varför Nordiska Rådet?*, utan årtal). Nordiska rådet fungerar som förslagsgenomdrivande organ där dess parlamentariker sedan vänder sig till de nationella regeringarna för att på det planet genomföra de förslag som rådet gemensamt arbetat fram. I praktiken genomförs alltid nordiska rådets förslag. Bl.a. det nordiska samarbetet diskuteras under sessionerna. Eftersom de nordiska länderna är små, till folkmängden sett, i jämförelse med andra europeiska länder har man i Norden beslutat sig för att tillsammans hävda sig mot de stora och att inget nordiskt land skall behöva stå ensamt. (Norden.org, *Varför Nordiska Rådet?*, utan årtal) Nordiska ministerrådet består av flera råd av nordiska fackministrar som sammanträder regelbundet för att diskutera de gemensamma ärendena. (Norden.org: *Om nordiska ministerrådet*, utan årtal)

I Norden har man redan länge haft både visum- och passfrihet. Passfrihet gäller sedan 1957 och Norden har haft en gemensam arbetsmarknad sedan 1954. Ungefär 40 000 personer pendlar regelbundet mellan länderna på grund av arbete. (Norden.org, *Om flyttning och pendling*, 2011)

Nordiska ministerrådets utbildningsprogram heter Nordplus och finns till för att främja samarbetet kring utbildning i Norden och även Baltikum. (Norplusonline.org, *Bakgrunn*, 2007) Som studerande kan man således ansöka om finansiering för utbildningsuppehåll i ett annat nordiskt land eller i Estland, Lettland eller Litauen.

En person med ett nordiskt medborgarskap alltså rätt att fritt bosätta sig i vilket som helst annat nordiskt land utan några hinder. Avtalet *Överenskommelse om folkbokföring* (2007) innebär att en person som flyttar från ett avtalsland till ett annat i praktiken inte behöver göra annat än registrera sig som inflyttad, uppge adress och bestyrka sin identitet. Om mottagarstaten godkänner personen som inflyttad tilldelas denna ett personnummer och samtidigt får även utflyttningsstaten meddelande om ärendet. Det krävs inga ytterligare formulär. Det handlar alltså om ett ömsesidigt informationsutbyte länderna emellan. (Norden.org: *Överenskommelse om folkbokföring*, utan årtal)

Utöver detta avtal har de nordiska länderna (och de tre självstyrande områdena) ingått avtal om bl.a. utbildning, näring, arbetsmarknad, kultur, språk, skatt, social- och hälsovård. I avtalet: *Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster* (1994), deklarerar det att varje nordisk medborgare skall behandlas som en medborgare av det nordiska land denna bosätter sig i när det

gäller socialförsäkringsförmåner. Därutöver har nordiska medborgare rätten att i ett annat nordiskt land använda sitt eget språk i kontakt med sociala myndigheter. (Norden.org: *Nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster*, utan årtal)

Rätten att använda sitt modersmål gäller inte bara inom den sociala sektorn utan överallt i kontakt med myndigheterna. Detta är viktigt med tanke på att finskan som språk inte alls är besläktat med de övriga (skandinaviska) språken i Norden. Den språkliga aspekten kommer att diskuteras mera nedan i detta arbete eftersom utgångspunkten inte enbart är att studera inomnordisk migration utan specifikt att studera finländare i Danmark. Det bör även tilläggas här att det finns en minoritet svensktalande i Finland. Det är inte frågan om invandrare från Sverige som nyligen emigrerat (såsom finländarna i Sverige), utan helt enkelt frågan om finländare som talar svenska på grund av historiska orsaker. Finlandssvenskarna ser inte sig själva som en folkgrupp, utan som en språkgrupp med stora inre variationer enligt Brandt i *Nationalspråkens historiska, kulturella och sociologiska bakgrund* (2000: 32). Svenskan är likställd med finskan enligt språklagen (2003/423, 1 kap. 1§). Idag uppgår denna minoritet till ca 6 % av den sammanlagda befolkningen i Finland (Statistikcentralen, 2011).

Genom de exempel som beskrivits ovan belyses den samarbetsvilja som finns mellan och inom de nordiska länderna för att främja det nordiska området också globalt sett. Länderna delar en gemensam historia och geografi. Framförallt är det frågan om till befolkningsmängden sett små länder som genom att stå tillsammans har mer pondus i internationella sammanhang.

Det gedigna samarbetet har tidvis inte löpt smärtfritt. Danmark bl.a. har agerat svart får ibland och inte följt de gemensamma överenskommelserna när de utvisat nordbor utan giltig orsak (Hjortdal och Sjkoldager, i *Politiken* 4.11.2010) Men nordbor har en världsunik möjlighet att flytta, samarbeta, studera och leva i andra nordiska länder. Det nordiska samarbetet kan jämföras med det europeiska (EU/EES), men är ännu givmildare rörande individernas rättigheter att röra sig tack vare enhetligheten som råder i Norden. Det har även varit tal om en gemensam nordisk valuta, men i nuläget är det endast en diskussion som förs av några enskilda debattörer.

Även om det på en institutionell nivå under en lång tid gjorts mycket för att främja samarbetet och underlätta migration (såväl arbets- som utbildningsmigration), säger det inte allt. Individernas upplevelser beskriver hur samarbetet verkligen fungerar. Och det är vad detta arbete kommer att fokusera på, att urskilja och berätta om individens erfarenheter av de möjligheter som erbjuds henne.

Innan vi går vidare med att presentera metoden kommer nedan en kort summering av Norden i siffror. Detta för att ge läsaren en överblick på hur mycket människor det är frågan om som direkt berörs av inomnordiskt samarbete i sin vardag. I själva analysavsnittet finns en karta och tabell över Finland och dess befolkning, se sidorna 76-77.

4.1 Inomnordisk migration – lite statistik

Det finns sammanlagt 26 miljoner personer bosatta i de nordiska länderna och självstyresområdena. Sverige har flest invånare: 9,3 miljoner per den 1 januari 2010. Lägsta invånarantal har Åland med 27 700 personer vid samma tidpunkt. (*Norden i tal*, 2010: 5)

Danmark hade år 2009 en sammanlagd immigration på 67 161 personer. Norge 65 186, Finland 26 699 och Sverige 102 280 personer. Immigrationen här syftar på såväl återvändande medborgare (repatrering) som medborgare i annat land som beviljats uppehållstillstånd i mottagarlandet. Det avser enbart personer som stannar i landet längre än sex månader. (*Nordic Statistical Yearbook*, 2010: 44-46) I Danmark bor 3 584 personer med finländskt medborgarskap (2011), detta enligt Norden.org:s *Databas* som finns tillgänglig på deras hemsida. Enligt min

uppfattning är dock 3 584 antalet även inräknat finländare som bor i Danmark temporärt, så som utbytesstudenter.

Emigrationen från ett nordiskt land till ett annat var år 2009: Sverige till Danmark och vice versa ca 5 000 bäggedera, medan det från Sverige till Norge har emigrerat över 7 000 personer. I jämförelse med dessa tal hamnar Finland långt ner på listan över inomnordisk utvandring. Flest finländare flyttade till Sverige: 2 900 personer. Från Finland till Danmark flyttade 400 personer. Från Danmark till Finland 350 personer år 2009. (*Statistical Yearbook*, 2010: 45)

Alltså även inomnordisk migration står för en andel av invandringen till nordiska länder så är det inte en stor del av den totala invandringen. Dessutom varierar det stort från land till land. Men den relativt höga invandringen de nordiska länderna emellan hänger givetvis samman med det som omtalades ovan, nämligen att det är tämligen enkelt att flytta inom Norden. Och självfallet har det även med språket och det gemensamma kulturella aspekterna att göra.

Det har nu beskrivits hur enkelt och förhållandevis vanligt det är att migrera inom Norden. I avsnitt 2.2 argumenterade jag för varför det trots allt finns en orsak att studera fenomenet inomnordisk

migration. Det handlar alltså inte om att reparera något som inte är sönder. Men om att belysa problematiken i att migranten även under nästintill perfekta förhållanden (Norden) kan stöta på problem som berör migrationen.

Nästa avsnitt kommer att behandla metodvalet för detta projekt. Analytiska verktyg presenteras och diskuteras.

5 Metodval – Biografiskt narrativ intervju

I detta avsnitt kommer grundläggande begrepp inom metoden att klargöras och beskrivas. Dessa begrepp kommer att återkomma löpande genom resten av arbetet och i analysavsnittet. Begreppen som presenteras åskådliggörs med hjälp av den empiri som insamlats för detta projekt.

Abduktion innebär att förutfattade meningar undviks men att det samtidigt finns en teoretisk förförståelse redan under empiriinsamlingen. Abduktion passar väl samman med den valda metoden. Metodvalet inom ramen av detta arbete är den biografiska metoden. I det följande kommer jag att gå in på vad det

är frågan om för en metod och vilka konsekvenser den har för forskningen. Tillämpning av metoden här, dvs. analysdesignen presenteras senare i avsnitt 7.1.

5.1 Biografisk metod

Den biografiska metoden är en *kvalitativ* metod och tillgång att ställa, besvara och förklara sociologiska frågeställningar. Till skillnad från en *kvantitativ* metod där antalet respondenter ofta är högt men utan djupgående frågeställningar, är den kvalitativa metoden det motsatta. Den biografiska metoden som en specifik sort av kvalitativ undersökning har i sin tur några olika tillgångs- eller angreppssätt som helt enkelt väljs på basen av målet med forskningen.

Biografi är något som vi alla har, från den dag vi föds till den dag vi dör. Biografiforskningens intresse ligger i att se hur människor formar sin *livshistoria*. Livshistorien formas av de saker vi har i bagaget, vårt förflutna, vår generation etc. Med hjälp av biografiforskning vill man studera hur individer i det senmoderna samhället tacklar de krav som ställs på henne och hur hon tar emot de möjligheter som erbjuds henne. (Antoft & Thomsen, 2005: 158-159) "Med andra ord får forskaren insikt i det levda livet – livshistorien – genom det berättade livet – livsberättelsen." (*egen översättning*) (Antoft & Thomsen, 2005: 159).

Det är viktigt att skilja på det levda och det berättade livet. Givetvis kan en person heller inte återge hela sitt levda liv i detalj. Man väljer i sitt berättande att betona vissa saker, och lämna ut andra. Minnen förändras också i och med att de återberättas (Alheit, 1994: 12). Så är berättelsen också vinklad i och med att den som frågar (forskaren) är intresserad av enbart vissa bitar i det levda livet som sedan återges i berättelseform. Exempelvis, inom ramen för denna uppsats, ligger intresset i själva migrantupplevelsen och då behandlar berättelserna självfallet till mesta del den frågan.

Med biografisk självgestaltning avses att utgå från individen själv. Det biografiska livsförloppet är resultatet av biografiskt arbete och handlingar där individen själv står i centrum. Individer är inte handlingslösa och de påverkar i stor mån själva sina handlingar som i sin tur leder till samhällsliga förändringar. På detta vis uppfattar biografisk metod individen ett som handlingskraftigt subjekt. (Kupferberg, 1995: 32-33)

Feiwei Kupferberg förklarar saken på ett begripligt sätt (1995: 33; 40; 53-54): traditionell sociologi lämnar lite utrymme för den biografiska metoden. Det beror på att sociologin har en idé om hur saker "bör" vara och analyserar sedan hur saker inte är som de bör. Dessutom vill sociologin så gärna sätta in människor i fack, alltså i förutbestämda kategorier. Medan det ju i verkligheten inte

går att sammanfatta samhällets stora variationer så enkelt. Sociologin sätter gärna förståelseramar runt allt, man vill utgående från dessa förstå och tolka socialt handlande. Genom den biografiska metoden går det att ifrågasätta dessa sociologins grundhypoteser. Kupferberg säger att sociologin skulle ha mycket att lära av litteraturen som tidvis ställer verkligheten på sitt huvud, just för att den *kan* göra det. Det kan även sociologin göra med hjälp av den biografiska metoden.

5.2 Vad är en biografi?

Det första som man ofta kommer att tänka på är en litterär biografi, en självbiografi. Biografi betyder berättelser om mänskors livsförlopp, men betyder också det självformade livsförloppet (Antoft, föreläsning, 7.9.2010)

Brian Roberts (2002: 52-53) säger att biografier även uppfattas som, och också är, en genre inom litteraturen. Sociologen däremot är intresserad av livsberättelsen, hur den förmedlas, dess samhälleliga kontext och betydelse. Det kallas den muntliga historien (*eng. oral history*). Autobiografier är mänskors egna berättelser med fokus på det unika i berättelsen, de är skrivna av huvudpersonen själv. Biografier skrivna utan att författaren mött subjektet kallas biografier. Författaren har bara baserat biografien på andra intervjuer, artefakter etc. Biografier editeras även. Den

muntliga historien å andra sidan, som intresserar sociologen, uppkommer alltid genom att möta subjektet, alltså berättaren, ansikte mot ansikte. Forskaren är här intresserad av subjektet som en representant för en social grupp. (Roberts, 2002)

I detta arbete är den sociala gruppen med andra ord finländare som är fastbosatta i Danmark.

Biografier som skrivs om välkända personer som t.ex. Steve Jobs biografi, är populära bästsäljare (Roberts, 2002: 54). Biografier är alltid en tolkning och en rekonstruktion av något, om det så är subjektet själv som skriver eller någon annan. Man kan ju även fråga sig vad som är fascinationen med biografier, hur någon anser sig vara så intressant att den tycker att även andra skall ta del av ens liv (Antoft, föreläsning, 12.10.2010). Denna fråga kan även riktas till bloggar på internet. Enligt Roberts är det en fråga om *motivation* och ett behov för bekräftelse (2002: 55). Enligt Kupferberg (1998: 40) är nyfikenheten i andras människors biografier, alltså liv, naturlig och inte något värt att fundera så mycket på. Biografier är alltså per definition subjektiva. Det innebär även att de är konstruerade och delvis fiktiva. Att biografier är fiktiva är i sig inget problem, fiktion är en del av verkligheten eller en viss tolkning av den i varje fall. (Antoft, föreläsning, 12.10.2010) Så här skriver Bernard Malamud, amerikansk författare:

“Det finns inget liv som kan återges precis som det var. Vilket betyder att biografi i sista hand är fiktion” (egen översättning)

I Dublin's Lives (1979)

Precis som romanförfattare kan ta in delar av sitt liv och sin världsuppfattning i en annars fiktiv roman, kan de även berätta något om samhället i det stora hela. (Hammersley & Atkinson i Roberts, 2002: 70) Och precis på samma sätt kan biografier ta in fiktiva bitar i berättelsen och ändå bidra till en förståelse av samhället. Biografier, säger Roberts, är hybrider av fiktion och icke-fiktion, eftersom de alltid lyfter fram den subjektiva uppfattningen om något. Därför kan biografier inte mätas som absoluta sanningar likt man gör med material inom andra vetenskaper. Genom biografier ser vi hur kunskap formas subjektivt och att det sociala livet aldrig uppgörs av observerbara fakta. (2002: 60) Poängen är också den att berättelsen har betydelse för personen. Och trots att berättelsen kanske inte är faktisk, spelar mindre eller ingen roll (Alheit, 1994: 11).

Som ovan sagts har sociologin mycket att lära från litteraturen. Litteraturen betonar kaos. Och eftersom det sociala de facto är kaotiskt bör sociologin lära av litteraturen. Biografisk självgestaltning kan hjälpa skapa ordning i kaoset. (Kupferberg, 1995: 40)

Det är en bra utgångspunkt att hålla i minnet när vi nu kommer att granska metoden närmare och senare övergår till dess tillämpning.

5.3 Vad är biografisk metod och hur kan den bidra till sociologin?

"Den biografiska forskningen undersöker de utformningar, som de objektiva händelserna lämnar i livsförloppen, men undersöker samtidigt också konstruktionen av den subjektiva form, som utgörs av förarbetet av individuella erfarenheter och statusgörelse." (egen översättning) (Antoft, föreläsning, 7.9.2010)

Detta innebär alltså att den biografiska forskningen söker att överbrygga det som kan tas som objektivt kontrollerbart med individers subjektiva erfarenhet av händelsen. Det kan vara frågan om händelser som migration, Berlinmurens fall, övergången från folkskola till grundskola eller dylikt. Det är något om rent faktiskt har hänt. Vilka spår denna händelse lämnade i den subjektiva livsberättelsen är det som biografiforskningen är intresserad av.

Om någon väljer att inte berätta om en händelse behöver det inte innebära att händelsen inte har haft betydelse för berättaren. Det kan t.ex. vara frågan om ett så traumatiskt minne att personen helt

enkelt inte vill eller kan tala om det. Anika Liversage berättade om en informant för hennes PhD-avhandling som under intervjun undvek att tala om hur han upplevt inbördeskriget i Jugoslavien och hur han hade flytt landet. Efter intervjun frågade Liversage honom om den tiden och informanten började plötsligt berätta en väldigt gripande berättelse om kriget och avslutade med att tacka Liversage för att han fick berätta (Liversage, föreläsning, 11.10.2011). Kriget var inte betydelselöst för informanten, tvärtom, det var en mycket traumatisk upplevelse för honom.

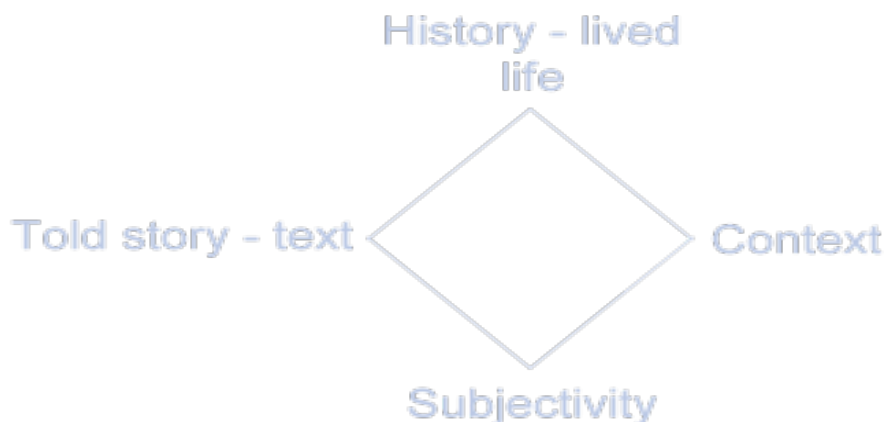
Genom personliga saker som fotografier, dagböcker och brev kan man också få veta mycket om personen. Hur dennas hem eller arbetsplats ser ut kan likaså ge en inblick i personligheten och självuppfattningen. Dessutom tas fotografier ofta vid stora livshändelser (som bröllop) och en titt på dem kan återkalla minnen för personen från just den tidpunkten i livet. (Roberts, 2002: 62) Eller varför inte också dra nytta av den ovan nämnda bloggen? Den kan i vissa aspekter vara biografisk och dagbokslik med ett innehåll av reflektioner och bilder. I stort sätt alla personliga minnesföremål kan användas i biografiskt syfte för att stöda både forskaren och informanten, säger Roberts (2002: 66).

Den biografiska forskningen möter det makrosociologiska och det mikrosociologiska (Antoft, 7.9.2010). Det finska vinterkriget och fortsättningskriget (andra världskriget) hade stora inverkningar

samhälleligt sett i Finland, alltså på en makronivå. Men krigen hade även inverkningar på ett individuellt plan, vilket innebär att alla inte upplevde händelsen på samma sätt, alltså på en mikronivå. Nationens narrativa berättelse har påverkats av det som skett och likaså har individerna påverkats, fast på olika sätt. I Finland talar man än idag mycket om krigens betydelse och de efterverkningar de haft. En av informanterna i detta projekt tar upp krigshändelserna för att beskriva varför finländare är som de är än idag (dystra och melankoliska). På det sättet förklarar han även sitt individuella beteende med något som skett på makronivå. Som ovan diskuterades vill sociologin sätta människor i förutbestämda kategorier, men det är ur en biografisk synvinkel omöjligt att påstå att alla ser saken på samma sätt som denna informant gör. Att han använder denna förklaring 70 år efter att krigen tagit slut visar hur stor inverkan den delen av historien ännu kan ha på individer. Kupferberg som har gjort en biografisk studie om personliga öden före och efter Berlinmurens fall säger att "stora historiska processer aldrig sker i ett mänskligt vakuum. Personliga öden står alltid på spel på ett eller annat sätt" (*egen översättning*) (Kupferberg, 1998: 246).

I detta projekt vill jag alltså se på hur migrationen från ett nordiskt land till ett annat upplevs, erfars och återberättas av individen. Hur berättelsen tolkas av mig som forskare är beroende på vilken tillgång inom biografisk metod jag väljer. Utgångsläget är att de olika tillgångarna ser lite olika på individens chanser och

möjligheter. I följande del skall jag gå närmare in på de olika tillgångarna eller formerna av biografisk metod.

(Bild: Wengraf (2000) i Antoft & Thomsen (2005))

Bilden ovan ger en överblick över forskarens uppgift när man arbetar med denna metod. Det gäller att skilja på å den ena sidan *levt liv*, alltså de odiskutabla faktiska delarna i livet, som att migrationen faktiskt skedde. Å den andra sidan *berättat liv* som är personens tolkning av sitt liv, alltså livsberättelse. Forskaren skall alltså kunna hålla åtskilt det subjektiva och det objektiva. Kontexten i vilken intervjun skett, alltså tidpunkt, plats och intervjuarens kön kan påverka vad som berättas. Det är alltså viktigt för intervjuaren/forskaren att vara uppmärksam på sin egen

subjektivitet (Antoft & Thomsen, 2005: 161-162). Den socialt interaktionella situationen en intervju *de facto* är kan tolkas utgående från Erving Goffmans (se närmare i avsnitt 6.2.) begrepp rörande självpresentation och att verkligheten kan vara en helt annan vid ett annat tillfälle. Rosenthal säger (1993: 61) att rekonstruera livsberättelsen och livshistorien är båda lika viktiga delar eftersom de två skapar varandra i ett dialektiskt förhållande. Det är alltså frågan om en hermeneutik där den ena vilar på den andra och viceversa. För att förstå livsberättelsen bör forskaren ha någon tidigare vetskap om livshistorien. (1993: 68) Anika Liversage använder en metafor för att förstå forskarens roll i tolknigen av livshistoria och livsberättelse, och den kontext dessa befinner sig i. Metaforen kallar hon *retina photography* (övers. näthinnefotografi) Det innebär i denna förståelse av metoden att forskaren ser livsberättelsen i berättarens kontext, genom hans eller hennes ögon. Alltså är berättelsen placerad i hur personen själv upplevde och tolkade situationen. (Liversage, 2006: 7).

5.4 De fyra tillgångarna

Inom den biografiska metoden tolkar man livsberättelsen med hjälp av de fyra tillgångarna. Tillgångarna skall ses som idealtyper och tillämpas oftast i någon hybridform.

Detta projekt använder sig främst av den *aktörsorienterade* tillgången. Den ser individen som ett skapande subjekt. Denna är igång med biografiska *projekt*. Genom biografiskt *arbete* revideras projekten kontinuerligt. Om något oväntat sker, som sjukdom, kan aktören handskas med detta genom att bearbeta det. (Antoft & Thomsen, 2005: 159) Den aktörsorienterade tillgången är ett slags "varje människa är sin egen lyckas smed"-tänkande. Genom biografisk *strukturering* förstår man hur individen och samhället fungerar. De sociala strukturerna reproduceras konstant. (Antoft & Thomsen, 2005: 159-160) *Vändpunkter* är det centrala i biografiskt narrativa intervjuer. Vändpunkterna igenkänns som stora händelser. Det kan vara utmanande att skilja mellan normalbiografisk händelser (som t.ex. giftermål som är förutsägbart eftersom de flesta personer gifter sig) och vändpunkter (Kupferberg 1995: 39).

Den *institutionella* tillgången ser institutioner (som skola, arbetsplats etc.) som det som främst påverkar individens livsberättelse (Antoft & Thomsen, 2005: 163). Vet man att något institutionellt skedde vid en speciell tidpunkt så kan man se på dess inverkan på individen. T.ex. en ändring i lagstiftning som gör familjeåterförening enklare.

Den *kognitiva* tillgången utgår från att det finns en homologi (överensstämmelse) mellan det levda livet och det berättade livet.

Tack vare homologin försvinner problematiken kring vilken del av berättelsen som är konstruerad i och vad som är verkligt (Alheit: 1994: 17). Detta tillvägagångssätt är inte aktuellt här eftersom detta projekt utgår från att det som berättas kan variera från en situation till en annan. Och att livsberättelsen alltid är vinklad.

Slutligen den *narrativa* tillgången, den är den tillgång som mest påminner om litteratur. Med det menas att tillgången har texten som utgångspunkt. Texten ses här som *meningsskapande* i sig själv. Livsberättelserna är den text som tillgången använder. Fokus ligger inte på valda delar av livsberättelsen, utan på helheten. De delar, eller händelser, man är med om länkas samman för att forma en inre logik för berättaren. (Antoft & Thomsen, 2005: 164-165)

Dessa tillgångar presenterades för att ge en förståelse för den biografiska metodens flera sidor och användbarhet.

5.5 Analytiska begrepp inom biografisk metod

I detta avsnitt diskuteras de mest centrala analytiska begreppen som förknippas med biografisk metod. Enbart de begrepp som används i detta projekt kommer att beskrivas.

Biografiskt *arbete* och *projekt*. Biografiskt arbete fasthåller identiteten när livsplaneringen störs och det biografiska projektet måste revideras, t.ex. vid migration. Det biografiska arbetet görs för att anpassa biografin till nya eller förändrade omständigheter. (Fischer-Rosenthal, 2000: 115) Biografiska projekt är de flera planer vi är igång med konstant med målet att uppnå något (Thomsen, föreläsning, 14.9.2010). Projekten kan ses som "karriärer" där man har ett mål, olika karriärer är bland andra: professionell karriär, familjekarriär, fritidskarriär osv. Dessa har alla sina mål, och skall passa samman med varandra. (Kupferberg, 1995: 50) Inom ramen för detta projekt är det stor fokus på karriärlivet, det är det speciellt för två av informanterna som flyttat till Danmark för att göra karriär och således talar mycket om flytten till Danmark i förhållande till sina professionella karriärer.

Livschanser är de möjligheter som erbjuds. (Thomsen, föreläsning, 14.9.2010) Här ses en livschans som möjligheten att flytta till Danmark. En annan livschans som diskuteras här är även chansen att lära sig danska och huruvida informanterna har gripit den chansen. *Livsplanerna* är baserade på livschanserna. Eftersom chanserna förändras ses livsplaner här som utnyttjandet av dessa chanser när och om de ges. Vi skapar alla livsplaner för att skapa mening i tillvaron. (Kupferberg 1998: 245) Livsplanering realiseras genom biografiskt arbete. En livsplan här är t.ex. att flytta till Danmark eller helt enkelt att flytta utomlands. Livsplaner och det faktum att de tvingas bli reviderade eller helt skrotade på grund av

migration är ingen nyhet (Kupferberg, 1995: 245). Migration från ett sådant här perspektiv är också en av orsakerna bakom valet av metod inom detta arbete. För några av informanterna har det varit en klar plan att flytta till Danmark medan det för andra har inneburit ett avbrott i livsplanen.

En normalbiografi innebär den höga förutsägbarhet som en biografi har i och med den institutionaliseringsprocess man går igenom (Kupferberg 1995: 40). Rent förväntade *statuspassager* ingår i de flesta biografier, dvs. skaffa en utbildning, gifta sig, få barn, barnen flyttar ut, pension, man blir änka/änkling. Trots att det är fråga om viktiga *händelser* så är de rätt så förutsägbara. (Kupferberg, 1995: 39-40) Vi kan inte helt fritt konstruera våra biografier, det sker alltid i förhållande till omgivningen. Sociala strukturer formar oss och är förutsägbara både på makro- och mikronivå. Identitetsförändring är beroende av våra rörelser från en status till en annan och också av att inte kunna röra oss som vi vill, t.ex. vid förlust av status pga. migration. De institutionellt hävdade statuspassagerna kan analytiskt skiljas från *vändpunkten* som är en identitetstransformerande händelse som kommer sig av en tillfällighet (Kupferberg, 1998: 245). Men i verkligheten är det inte så enkelt och svart på vitt. Statuspassager som de institutionellt hävdade har heller inte uppstått ur intet, de (om)definieras kontinuerligt till följd av historiska händelser på makronivå. De historiska händelserna i sin tur är även vändpunkter för individer. (Kupferberg, 1998: 246) Här igen exemplet med krig som en

historisk händelse som formar individen. På så sätt är de två begreppen oskiljbart sammanflätade.

Vändpunkter kan ha skett oväntat. Validering av vändpunkt innebär hur mycket utrymme och mening vi ger åt händelsen när vi försöker manövrera utgående från nya förutsättningar (Antoft & Thomsen, 2005: 160-161). Ta igen exemplet migration. En person kanske inte lägger mycket tyngd vid händelsen utan det är mer en händelse bland andra. Kanske personen i fråga ser det som en marginell händelse, eller kanske som ett naturligt steg som inte behöver revideras desto mer. Medan det för andra personer kan handla om en så pass stor omvälvning att det ställer hela det biografiska projektet och livsplanen på huvudet. Det kan tänkas vara så att frivillig migration på grund av kärlek och arbete ges mindre innebörd som identitetsförvandlande. Medan migration som skett där inget annat val funnits tillgängligt antagligen får mycket större valideringsutrymme. I detta projekt ses migrationen från Finland till Danmark som en vändpunkt. Hur mycket utrymme i självuppfattningen som ges den vändpunkten varierar. En av informanterna avbröts i sitt biografiska projekt i och med flytten vilket orsakade att han skyllde mycket av sitt missnöje med sig själv på själva flytten.

Vändpunkter är enligt Kupferberg (1998) de händelser som kan underminera och bilda en klyfta mellan tidigare biografiska

investeringar och den nya livssituationen som är resultatet av vändpunkten. (1998: 246) T.ex. kan en utländsk utbildning vara värdelös i Danmark vilket kan leda till att en person van med en viss status helt plötsligt befinner sig i en annan status där denna är tvungen att arbeta med något som inte motsvarar denna utbildning (Liversage, föreläsning 10.10.2011) En vändpunkt kan alltså medföra ett abrupt avbrott i biografen och ett tillstånd av förvirring. Men i och med att vi normaliserar livsförlopp och händelser och endast ser dem som naturliga steg i institutionaliseringen av individer förbiser biografisk forskning de problem som kan uppkomma hos personer som just genomgår dessa "normala" händelser. (Kupferberg, 1995: 40)

Utöver dessa analytiska begrepp kommer jag även att diskutera informanternas upplevelser och erfarenheter. Eftersom den biografiska metoden tillåter att länka tidigare upplevelser till nuet och till framtiden kommer även informanternas förväntningar att diskuteras. Detta sker främst i samband med vad de förväntade sig av Danmark och huruvida dessa förväntningar uppfylldes eller förkastades.

5.6 Biografisk intervju och etik

Den biografisk narrativa intervjun utgår så långt som möjligt från vad informanten berättar. Denna skall inte svara på frågorna utan berätta en berättelse. För att hållas till ämnet och också för att få igång diskussionerna gjorde jag en intervjuguide (se bilaga 1). Intervjuguiden består av öppna frågor och nyckelord. Före intervjun fick informanten upplysningar om intervjuens ändamål och vilket tema den skulle koncentreras kring. De fick även veta var intervjun skulle komma att bli publicerad och vilka konsekvenser det har. Alla informanter gavs möjligheten att vid ett senare tillfälle återkomma med frågor och kommentarer om de så önskade. De fick även möjligheten att vara anonyma. Vid flera tillfällen samtalade jag med informanterna om saker som inte nämns i intervjuguiden. Poängen var att hela tiden låta informanten föra diskussionen framåt. På vissa punkter tillfrågades sedan informanten att förtydliga sitt svar. Till sist lämnades utrymme för kommentarer om ämnen som informanten upplevde som viktiga men inte tagits upp tidigare. Både innan och efter intervjun samtalade vi, vissa saker som anses relevanta men som sagts före eller efter intervjun antecknade jag sedan.

5.7 Kritik av biografisk metod

Den främsta kritiken mot metoden ritkas mot dess potential till vetenskaplighet. Den sociala situationen en intervju är påverkar livsberättelsen och det är många faktorer som spelar in där. Informantens sociala position gentemot intervjuaren spelat en roll. Det gör att intervjuaren per automatik alltid är en faktor i vad som berättas och hur. Intervjuarens roll kan orsaka ett dilemma (Yow i Roberts, 2002: 104). Dilemmat i detta projekt är min relation till de intervjuade. Några av dem känner jag sedan tidigare vilket kan påverka min bedömning av deras livsberättelser. Det betyder också att informanternas livsberättelser kan ha påverkats av att de känner mig.

Och inte bara den sociala situationen spelar en roll, det gör även minnet. Det vill säga att ett minne om en händelse aldrig hålls intakt och exakt. Hur man minns och återkallar förändras för varje gång minnet plockas fram och uttalas. (Alheit, 1994: 11).

Forskaren skall vara medveten om subjektiviteten och kunna placera den individuella livsberättelsen i ett större sammanhang. Det innebär en hermeneutisk förståelse där delarna förstås genom helheten och vice versa. Metoden erbjuder en möjlighet för identifieringen av mönster för att tyda övergripande tendenser.

Som här betydelsen av svenskundervisning i finskspråkiga skolor vilket underlättar inomnordisk migration för finländare.

I nästa avsnitt går jag över till att presentera det teoretiska ramverket för detta projekt.

6 Teoretiska överväganden

I detta avsnitt kommer väsentliga teorier och koncept att presenteras. I varje sektion finns en kort exemplifiering av hur teorin kommer att tillämpas i förhållande till empirin. Det görs genom att uppge exempel från empirin och hänvisa till informanten som sagt så. En beskrivning på de informanter som medverkat och blivit intervjuade finns i avsnitt 7.2 och 7.2.1 *Presentation av informanterna*. Det är fem personer som flyttat från Finland till Danmark är Sanna, Jukka, Jouni, Henna och Johan.

6.1 Identitet och identifikation – Richard Jenkins

Konceptet identitet är centralt för detta arbete i och med att jag ämnar tolka livsberättelserna från berättarens synpunkt. Därmed är

personens förståelse av sig själv viktig eftersom den är utgångspunkten för hur man förstår sina val och hur man berättar om dem. Jag kommer främst att utgå från Richard Jenkins bok *Social Identity* (2008). Eftersom Jenkins förståelse för identitet sammanfaller med den uppfattning jag har om identitet och identifikation.

Enligt Richard Jenkins är *identitet* en process, det är inte något som finns fristående från andra delar av upplevelsen av vara en person. Identifikation, som han hellre kallar det, är att "veta vem som är vem" (*egen översättning*) (Jenkins, 2008: 5). Man är den man är eftersom man kategoriserar andra, och de är andra, alltså är de inte jag (2008: 20). Det handlar alltså om såväl en intern identifikation av självet som en extern kategorisering av andra. Identifiering handlar också om individuell såväl som kollektiv identitet (2008: 40). Identitet som koncept är användbart för att förstå aktörer. Att förstå varför personer agerar som de gör vare sig det handlar om avsiktligt agerande eller inte (Jenkins, 2008: 46).

Enligt Anika Liversage, som också tangerar ämnet identitet, möter inte intern och extern identifiering alltid varandra. Som i en invandrarupplevelse kan det t.ex. vara så att invandraren uppfattar sig själv på ett visst sätt. Som högtutbildad, och som en person som självklart skall ha ett högstatusjobb (för att ta Liversages forskning om högtutbildade invandrarkvinnor som exempel). När

andra sedan inte bemöter denna identifikation och personen inte får det arbete hon anser sig berättigad till sker det en förvirring. (Liversage, föreläsning, 11.10.2011) Detta är överförbart även till min forskning eftersom mötet mellan yttre kategorisering och inre identifikation stundvis är tydlig i informanternas livsberättelser.

Jag kommer i min analys att utgå från och referera till tre ordningar genom vilka den mänskliga världen kan ses. Dessa är individnivå, interaktionsnivå och institutionsnivå. Jenkins definierar dem på följande vis:

”Jag föreslår att världen som konstruerad och upplevd av människan bäst kan förstås som tre distinkta ’ordningar’: den individuella ordningen (är den mänskliga världen som utgörs av förkroppsligade individer och vad-som-sker-i-deras-huvuden); interaktionsordningen (är den mänskliga världen som konstituerad i relationer mellan individer, i vad-som-sker-mellan-mänskar) och den institutionella ordningen (i den mänskliga världen av mönster och organisering av de etablerade-sätten-att-göra-saker)” (egen översättning) (Jenkins, 2008: 39).

Jenkins talar om ordningar i dubbel bemärkelse med antydningen att den mänskliga världen är ordnad och att den kan klassificeras i

dess tre ordningar (2008: 40). Ordningarna exkluderar inte varandra, de är alla interrelaterade. Då är det meningsfullt att tolka informanternas livsberättelser utgående från dessa ordningar.

Den **individuella ordningen** är den individuella identiteten vilken är såväl den interna uppfattningen av själv som den uppfattning andra har av en. Eller rättare sagt vad man tror att andra uppfattar en som. Jenkins menar att man inte har två identiteter utan att identiteten är "den dialektiska syntesen av interna och externa definitioner" (egen översättning) (2008: 41). De delar av en identitet som fastställs i ung ålder genom socialisation kallas *primär identitet*. Jenkins nämner bl.a. individualitet och kön (gender), utöver dessa kan även etnicitet vara en primär identitet. De primära identiteterna är svåra att ändra på senare i livet (Jenkins, 2008: 41) Etnicitet som primär identitet i detta sammanhang betyder att informanterna identifierar sig själva som finländare med vissa attribut och egenskaper som de associerar med finskhet, såsom ärlighet och melankoli. Om man följer Jenkins argument och denna finländska identitet är en primär identitet är den mycket svår, men inte omöjlig, att ändra. Trots det är identitet föränderligt, på några plan mer och på några mindre, menar Jenkins. Grundläggande är att identitet är något som förutsätter förkroppsligande, utan kropp – inget jag. Jenkins påpekar att identitet alltid är förkroppsligat, även i fiktiva sammanhang så som i en bok så föreställer sig läsaren karaktärerna för sitt inre. (2008: 41; 48)

Den **interaktionella ordningen** innebär att förutom att internalisera andras identifiering av en själv och sammanfoga den med sin egen självuppfattning, så identifierar man även andra. Det betyder att genom att presentera sig själv på ett visst sätt hoppas man att det är så man blir uppfattad. (Jenkins, 2008: 42-43) Erving Goffman har bidragit till den diskussionen och Goffman och självpresentation kommer att diskuteras ytterligare nedan. Om andra identifierar en som något kan denna identifikation internaliseras av subjektet. Om det sker är beroende på vems identifikation det är (2008: 43). I detta arbete kan extern identifiering exemplifieras som att informanterna ses som finländare med stereotypa attribut. Ett sådant attribut är överdriven alkoholkonsumtion. Trots att man till en början inte identifierar sig själv med denna egenskap kan den internaliseras efter ett tag. Informanten Jouni säger att han slutat argumentera mot och istället skämtar om saken. Han har inte internaliserat denna externa identifiering av honom, men han är medveten om att den sker. Det samma säger Jukka om den typens stereotyper om finländare han stött på.

Den **institutionella ordningen** förutsätter här en kort redovisning av kollektiv identifiering. Den finländska identiteten, för att hålla oss till samma exempel, är vad den är eftersom den inte är något annat. Precis som den individuella. Kollektiva identiteter formas och förändras vid och över kollektivets eller gruppens gräns. Det

som är skillnaderna grupper emellan är vad som identifierar dem. Detta går tillbaka till intern och extern identifiering. Det viktiga här är skillnaden mellan *nominell* och *virtuell* identitet. Det förstnämnda syftar på vilken grupp man anser sig höra, t.ex. finländare. Den senare är själva upplevelsen av att tillhöra och vara i en grupp. (Jenkins, 2008: 44) Ett gott exempel kommer inte direkt från datamaterialet här men tangerar fältet. Våren 2011 överraskades många finländare av att ett invandrarfientligt parti fick 20 % av rösterna i riksdagsvalet. Det invandrarfientliga partiet associerade finskhet med att vända sig inåt, gå ur EU och EMU och utvisa invandrare. Samtidigt upplevdes finskhet som en öppenhet i samhället av många andra finländare. Nominell finländsk identitet är inte det samma som virtuell.

Den institutionella ordningen är de etablerade sätten att göra saker på. Institutionell identitet är den identitet som påläggs en person av eller i en institution eller organisation. En institutionell identitet är den positionen en person tilldelas i t.ex. en organisation på basen av sina egenskaper. (Jenkins, 2008: 45) På basen av sin nominella identitet (finländare) får informanterna den legala statusen inomnordisk migrant, och alla de rättigheter och skyldigheter den legala statusen innebär. Den institutionella ordningen är de samlade identiteterna i mönster som gör att vi kan uppfatta vilka spelregler som gäller i situationen (2008: 46).

Centralt i förståelsen av konceptet identitet, vare sig det är individuell eller kollektiv är att den är föränderlig över tid. Komprimerad av ett förflutet, ett nu och en framtid. Individen har ett minne och kollektivet en historia. (Jenkins, 2008: 48) Denna förståelse av identitet och tid är välpassande med den biografiska metoden som går ut på att länka samman förflutet, nutid och framtid.

Extern och intern identifikation sker simultant. När dessa två inte möter varandra kan det skapas förvirring. Om den virtuella identiteten är finländsk och alla de egenskaper individen förknippar med detta och dessa egenskaper inte erkänns av andra finns utrymme för konflikt. Det kan hanteras på olika sätt av individen. Hon kan internalisera den externa identifikationen. Eller motarbeta den.

I relation till Jenkins kommer nu Erving Goffman och hans arbete kring konceptet självpresentation att beskrivas. Jenkins säger själv att han är influerad av Goffman och därför är det en naturlig brygga.

6.2 Mänsklig interaktion och självpresentation– Erving Goffman

Erving Goffman (1922-1982) var en amerikansk sociolog. Han är främst känd för sina studier kring mänsklig interaktion. Goffman erbjuder verktyg för att analysera självpresentation, alltså vilka intryck man ger av sig själv i mötet med andra. Goffman använder i boken *The Presentation of Self in Everyday Life* (1959) dramaturgi, teatern, som metafor när han beskriver självpresentation och de sätt som människor kontrollerar dessa intryck. "Scenen är på låtsas; förmodligen erbjuder livet saker som är verkliga och ibland inte inövade" (egen översättning) (Goffman, förord, 1959). Alltså kan vi ibland ge intryck som är okontrollerade eftersom oväntade saker sker runt om oss som vi reagerar impulsivt på.

Den främsta poängen Goffman framför med hjälp av dramaturgimetaforn är att vi alla i interaktionella situationer spelar en roll, vilken sedan tolkas av publiken. (förord, 1959) Genom våra uttryck och vårt beteende ger vi en bild av oss själva som ger information åt andra som är essentiell för att de i sin tur skall kunna tolka situationen och personen. Det är även frågan om en identifieringsprocess där vi, ibland på lös basis, kategoriserar människor vi möter. I linje med vad Jenkins skriver 50 år efter Goffman: identifiering sker på basis av inkludering och exkludering. Vad som gör att människor har något gemensamt är också vad som skiljer dem åt. (Jenkins, 2008: 102) Stereotypier för grupper gör att vi kan identifiera varandra, och det är en nödvändighet för att

kunna manövrera i den sociala världen. När det är konstaterat kan en individ, i någon mån, kontrollera sina uttryck och således kontrollera hur han eller hon uppfattas av andra. Självpresentationen kallar Goffman för "*front*" (framsida). Miljön, eller kulissen, där interaktionen sker är oftast fast (*setting*). Vissa delar av kulissen är oskiljaktiga från aktören, det är bland annat kön, ålder, kroppsspråk etc. Bakom kulisserna (*backstage*) där presentationen övas är ett område dit publiken inte har tillträde (Goffman, 1959: 22; 24; 238) Publiken är alltså den eller de vi uppträder för, ergo, den person vi möter i interaktionen.

Självpresentationen som sker på framsidan indelas i uppträdande och manér (*appearance* och *manner*). Uppträdande är det som berättar något om aktörens sociala status för publiken, det är just saker som kön och kroppsspråk. Manér i sin tur uttrycker något om hur aktören kommer att spela sin roll. (Goffman, 1959: 24) Manér är t.ex. om en person intervjuas och han eller hon betar sig likgiltigt inför situationen, då uppfattas personen lätt som en som inte bryr sig varken om intervjuaren eller om intervjun. Tvärtom kan personen visa entusiasm och intresse. Ibland kan uppträdande och manér motsäga varandra och orsaka förvirring (Goffman, 1959: 25). Presentationen förväntas motsvara sin sociala kontext, alltså att framsidan (både uppträdande och manér) förväntas utspelas på ett visst redan institutionaliserat sätt. (1959: 27) Exempelvis, för att hållas till temat Finland och Danmark: i Finland badar man bastu (*sauna*) naken, detta är även regel i offentliga simhallar och

badhus. I Danmark är det tvärtom, baddräkten hålls på i bastun. Är man omedveten om detta kan en förvirrande situation uppstå såväl i finsk bastu som i dansk.

Genom att idealisera sin självpresentation putsar man upp sig. Ett förbättrat jag helt enkelt, som möter de förväntningar som aktören antar att finns. (Goffman, 1959: 34-35) Till exempel antar Jouni ofta rollen som förväntas av honom eftersom han är finländsk. Enligt informanterna associerar danskar finskhet med vissa egenskaper och beteenden. Genom att presentera sig i samklang med dessa egenskaper idealiserar Jouni sin presentation. Självklart är rollen inte konstant, utan Jounis presentation är beroende på publiken och dess förväntningar, i umgänge med andra finländare idealiserar han inte sin roll som finländsk. Det centrala med idealisering är att påvisa de yttre faktorer, förväntningar, som inverkar på presentationen.

Publikens roll är att tolka aktörens antydningar (*cues*) och framträdande och summan av dem ger det totala intrycket av aktören (1959: 51). Antydningarna kan vara mikroskopiska. De är ämnade för att behålla självbilden och förstärka den. Vi fortsätter att genom antydningar uppehålla den bild som förväntas av oss. Goffman säger att vårt samhälle sätter upp standarder som ingen av oss kan hålla, eftersom vi alla bara är människor. (1959: 56)

Självbilden vi presenterar för andra handlar inte om att ljuga, utan de olika rollerna vi spelar är enbart olika delar av oss själva. Vi väljer att dölja vissa egenskaper och framhäva andra. Med varje roll vill vi övertyga publiken, och varje roll har sin miljö och kuliss. Man kan ha en roll på arbetet och en där hemma. (Goffman, 1959: 136) Alltså varierar självpresentationen. Detta blir aktuellt inom detta arbete eftersom en flytt från ett land till ett annat erbjuder en ny livschans och en eller flera nya kulisser. Bland annat säger Johan i intervjun att flytten till Danmark blev som en nykick för honom.

Goffman och presentationen av självet är aktuell och applicerbar i de flesta tillfällen där mänsklig interaktion sker. För sociologin, säger Goffman, är det inte av intresse att få fatt i den riktiga verkligheten. Sociologen är intresserad av det intryck av verkligheten som presenteras och hur intrycken betvivlas av publiken. (1959: 65-66) Så lägger också Goffman fram den utgångspunkt jag som sociolog har. Målet är inte att tolka vad som är sant och falskt, verkligt och överkligt. Utan enbart tolka intryck och förstå dem med hjälp av de verktyg som samtliga teoretiker ger mig.

I detta arbete är meningen att belysa att interaktionssituationen varierar och så gör även presentationen. Att presentationen av självbilden beror på många faktorer. Det förväntas att en person

skall bete sig på ett visst sätt och anta en viss roll. För någon av informanterna, speciellt Jukka, har bilden som förväntas av honom i Finland förknippats med att vara udda. Han blev mobbad som barn och flydde medvetet den verkligheten till storstan, det blev en nystart för honom. Han fick chansen att presentera sig för människor i en ny miljö. Att röra sig från en miljö till en annan genom att fysiskt flytta sig är ett sätt att utesluta en viss publik och dess förväntningar av presentationen (Goffman, 1959: 138).

Likaså är presentationen av själv applicerbar för att förstå Sannas situation. Hon ser dansk ut och antas så vara ända tills hon börjar tala. Då inser publiken att hon inte är dansk, och hon blir ofta tillfrågad om sitt ursprung. Sannas uppträdande, ser dansk ut, sammanfaller inte med hennes manér och förvirring uppstår. Intentionen här är också att se på de interaktionssituationer som informanterna varit med om och berättar om.

Intervjusituationen är aldrig neutral. Plats, tid, humör, ämne och intervjuarens utseende och kön, är bland annat faktorer som påverkar informantens självpresentation. Själva intervjun som sådan är tillgjord och informanterna är medvetna om detta. De är även medvetna om att det de säger bandas in. Några av informanterna uttryckte sin nervositet medan andra var till synes likgiltiga. Noteringarna som jag gör på informanternas självpresentation är baserade på intrycket jag fått av dem och kan därför inte sägas

representera mer än just det. Jag kommer främst att använda konceptet självpresentation för att tolka självpresentationen under intervjun. Men också hur informanterna talar om olika faser i livet.

De nästa teoretiska koncepten som presenteras är kapitalformerna.

6.3 Kapitalformer – Pierre Bourdieu

Den franske sociologen Pierre Bourdieu (1930-2002) introducerade konceptet kapitalformer. Aktuella är det kulturella kapitalet och det sociala, utöver dessa två finns även det ekonomiska kapitalet.

Kapital är något som individen besitter eller investerar i med målet att uppnå något. En utbildning är ett konkret exempel, med hjälp av en viss utbildning kan man söka vissa arbeten.

Kulturellt kapital finns i formerna *förkroppsligad* som intellekt som inte går att värdesättas finansiellt. I *objektiverad* form som artefakter ergo konst, och i *institutionaliserad* form som utbildning. Socialt kapital i sin tur är de resurser som finns i det sociala nätverk man har. De sociala nätverken uppehålls av ständigt

utbyte mellan medlemmarna, såväl materiella som symboliska utbyten. Genom dessa utbyten (riter, fester, resor etc.) förstärks banden inom den ifrågavarande gruppen. Således vårdas och reproduceras det sociala kapitalet. Men även gränserna utåt förstärks genom en symbolisk markering. Socialt kapital kan ha ett institutionaliserat namn, så som t.ex. familj eller parti. Ju större nätverk – desto mer socialt kapital. Volymen av det sociala nätverket avgörs även av kapital som besitts av de andra i nätverket, därmed alltså den potentiella resurs som finns i det totala nätverket. Ekonomiskt kapital är enligt Bourdieu det som finns i grunden för de andra kapitalformerna. Socialt kapital kan köpas, med gåvor, men det kräver ihärdigt och långt arbete. Ekonomiskt kapital är ägande och innehav av pengar eller egendom, förmögenhet och finansiella resurser. (Bourdieu, 1986: 47; 51; 53-54)

I den sociala kontext aktören befinner sig interagerar alla kapitalformer och avgör dennas position. Genom att öka, alltså investera i, någon kapitalform kan aktören påverka sin position. Kapital skall förstås som relationella, dvs. enbart av värde i förhållande till varandra (Bourdieu, 1979/1995: 33). Man gör inget med en universitetsutbildning om den inte erkänns av att ha ett visst värde av andra aktörer.

I detta projekt skall konceptet kulturellt kapital, men även socialt kapital, förstås som att kunna ge en antydning om vilken livsbana informanterna befinner sig på. Och vad de, på grund av sina strategiska val att investera i visst kapital, vill uppnå.

Henna är utbildad klädesdesigner anställd av ett danskt företag. Det betyder att hennes kulturella kapital, utbildningen erkänts av andra aktörer. Sanna i sin tur kommer till Danmark för att skaffa sig en dansk utbildning som hon hört goda omdömen om via sina sociala kontakter. Med denna utbildning fick hon sedan anställning vid ett danskt företag.

Utöver utbildningen är även språkkunskap ett kulturellt kapital. Informanterna investerar på olika sätt när det kommer till frågan om språk. Sanna, Henna och Johan går in för att lära sig danska. Jukka och Jouni ger danskan ett en chans, men övergår till att använda engelska. Engelskan är Jukkas främsta arbetsspråk och finskan är Jounis. Till skillnad från de tre övriga anser sig Jouni och Jukka inte behöva danska i samma grad i vardagen. Det intressanta är alltså frågan om *varför* Jouni och Jukka inte vill öka sitt kulturella kapital genom att lära sig danska och på så sätt höja sin position i det sociala rummet.

Socialt kapital avser alltså det sociala nätverk individen har och de (potentiella) resurser som finns i dessa nätverk. Det handlar om familj, vänskap, bekanta och övriga band som förenar individer med varandra för att bilda nätverk.

I förhållande till informanterna och deras sociala nätverk nämner samtliga av dem att en av orsakerna de besöker Finland och saknar Finland är vänner och familj. Per definition deras sociala nätverk. Det kapital som finns i de sociala nätverken skall, enligt Bourdieu (1986: 51), vårdas för att uppehållas. Omsorgen sker genom materiellt och symboliskt utbyte. Ett känt fenomen som även Henna säger när hon talar om att vissa vänskaper har kallnat i och med att hon flyttat utomlands. Kontakterna har inte vårdats och därför förtvinat över tid. Men de har också delvis ersatts av nya. Jukka säger sig ha känt sig ensam i Danmark och han umgås mest med andra finländare. Detta pekar på två saker i förhållande till socialt kapital, för det första, att lämna ett starkt nätverk och flytta utomlands för att skapa ett nytt från noll orsakar osäkerhet och saknad, för det andra, insikten i hur viktigt det sociala är för individens välmående generellt sett.

Vidare påpekar alla informanter att de i någon grad upplevt svårigheter att knyta sociala kontakter i Danmark, speciellt att få kontakt med etniska danskar. Det i sin tur har lett till att de skaffat internationella bekanta som befinner sig i samma båt, och upplever

samma sorts kontaktproblem. Bourdieu (1986: 52) påpekar att de sociala nätverken inte är ett givet, och att de benämningar aktörerna har enbart finns i relation till varandra (bror, kusin etc.). Bourdieu menar att familj är något som tas för givet, men de facto har inte alla en familj, vidare har inte alla samma definition på familj. Henna antyder i intervjun att hennes närmsta vänner i Danmark är hennes familj här.

Vård av sociala nätverk kräver indirekt ekonomiskt kapital. Detta är framstående speciellt i förhållande till att en del av informanternas nätverk finns i Finland. För att fysiskt träffa sina vänner och familj krävs att resa. Informanterna håller även kontakt med hjälp av de metoder teknologin har att erbjuda. I och med teknologin minskar det ekonomiska kapitalets inflytande på informanternas vård av sociala nätverk eftersom de inte behöver resa till Finland för att uppehålla kontakten.

Dessa exempel kommer ytterligare att fördjupas och diskuteras i analysavsnittet nedan. I följande avsnitt tar jag i korthet upp andra faktorer som är centrala när man talar om begreppet sociala nätverk.

6.4 Regler och policy i Norden

Som överbryggande koncept till ackulturationsteorin nedan kommer här i korthet att diskuteras den policy som gäller i Danmark och EU överlag. De skandinaviska länderna är som redan påpekats lika i många hänseenden. Martin Bak Jørgensen och Susi Meret har skrivit artikeln "Irregular migration from a comparative Scandinavian migration policy perspective" (2010) där de jämför de skandinaviska ländernas migrationspolicy. Jag hävdar att trots att artikeln enbart befattar sig med de strikt skandinaviska länderna Sverige, Norge och Danmark kan Finland infogas i diskussionen.

Helt generellt kan sägas att den policy som befattar sig med immigrationspolitiken ofta är riktade mot s.k. tredjelandsnationaliteter (TLN), dvs. personer som är medborgare i länder som inte tillhör EU/EES. Men indirekt har restriktionerna om vem som beviljas asyl och uppehållstillstånd även en inverkan om privilegierade immigranter från de nordiska länderna. Här använder jag ordet privilegierade förstått som en antydning på de friheter och rättigheter nordbor får i legal mening jämfört med icke-västerländska medborgare, men även i jämförelse med andra EU-medborgare. Det är redan tidigare klargjort för vilka dessa friheter och rättigheter är i avsnittet *Inomnordisk migration – det nordiska samarbetet*.

Jørgensen och Meret skriver de att den danska staten föredrar invandrare som kan medföra nytta på arbetsmarknaden och speciellt inom vissa yrkeskategorier. Ett s.k. green card-system (uppehållstillstånd) infördes 2006, och en invandrare beviljas uppehållstillstånd i Danmark individuellt på basen av utbildningsnivå, språkkunskaper, arbetserfarenhet, ålder och integrationsförmåga (Jørgensen & Meret, 2010: 140). Uppehållstillstånd gäller givetvis inte nordbor men kraven för tillståndet belyser den diskurs som förs inom den danska immigrationspolitiken. Alltså att det som värdesätts hos invandraren är specifika egenskaper som möjliggör att hon kan låta sig integreras på den danska arbetsmarknaden. Dessa egenskaper gäller även nordbor som migrerar till Danmark.

Grete Brochmanns artikel "Citizens of Multicultural States" (2003) antyder att välfärdsstaten är uppbyggd enligt principen att alla har rätt till stöd. Stöd här i meningen socialt och finansiellt stöd, som har en framträdande roll i de nordiska länderna. Det innebär att de som behöver stödet mest råkar illa ut om det är för mycket krav på välfärdssystemet. Därför finns en selektivitet som sker redan vid gränsen till landet. Man skall inte komma in och tynga välfärdssystemet, men om man kan stöda det är man välkommen (för att jobba och alltså betala skatt). För att ta del av skall man bli del av. Brochmann talar om välfärdsstatens schizofreni, man förespråkar det humanitära och solidaritet, samtidigt som man

genomför sin välfärdsnationalism. Integration är således en kompromiss. (Brochmann, 2003: 6-7) Detta är i linje med vad Jørgensen och Meret talar om när de kommer till en slutsats i närheten av Brochmanns, dvs. att länderna på de humanitära behovens bekostnad väljer att ta emot personer som passar bäst in, och alltså kan bistå samhället bäst. Med samma princip nekas de som har mest behov av stöd invandring i landet. (2010: 146) Det ekonomiska fältet åsidosätter det humanitära.

Nordbor befinner sig inte i den samma legala statusen som invandrare från TLN, men poängen är att den policy som mottagarlandet tillämpar påverkar de inomnordiska migranterna. Det är, ur en dansk synpunkt, viktigt att lära sig danska för att kunna ta del av det danska samhället. För att kunna finna arbete och betala skatt, men också för att inte marginaliseras eller separeras.

En ovilja att lära sig det danska språket innebär på ett institutionellt plan att personen inte bemöter de förhoppningar som ställs mot henne från samhälleligt håll. Individens strategi (se även Berry nedan) möter inte den strategi som mottagarlandet främjar. Inom den empiri som presenteras i detta arbete är informanternas syn på språkinläring i en framträdande roll. Två av de fem informanterna har inte lärt sig danska, tre har gjort det. I detta

projekt är målet att försöka förstå vilka orsaker som kan tänkas ligga bakom detta.

I nästa avsnitt presenteras termen ackulturationsstrategi som syftar på individens förmåga att manövrera enligt nya krav i en ny kultur.

6.5 Ackulturation – John W. Berry

Ackulturation är enligt John W. Berry i boken *Living succesfully in two cultures* (2005), den förändring som sker på grupp- respektive individnivå i mötet mellan kulturer. Både mottagare och ankommande *anpassar* sig till varandra på många plan. Ackulturation är alltså en process. Orsaker till ackulturation är många, migration och turism bara för att nämna några (2005: 699). Det innebär att få hörn på jorden går oberörda av ackulturation. Enligt Berry kommer det att finnas ackulturation så länge som det finns inslag från en annan kultur bland folkgrupper. Det innebär också att ackulturation som ett (social)psykologiskt koncept är universellt och oomtvistbart. Berry säger att "alla är involverade och alla gör det" (egen översättning) (2005; 700).

Det finns flera former för *hur* ackulturation sker (kallas strategier). Det beror alltså på om det finns stora inre skillnader i en grupp och också om skillnaderna utåt är stora. Ackulturationen kan gå allt

från friktionsfritt till konfliktfyllt till, beroende på skillnader mellan mottagare och sändare (2005: 700). I fråga om inomnordisk migration är det för det mesta inte så konfliktfyllt på grund av liknande omständigheter i samtliga nordiska länder. Men det innebär inte att det för det skulle vara friktionsfritt varken för grupper eller för individer. Berry poängterar även att det inom en familj kan finnas stora skillnader i beteende och strategi för ackulturation. Med hänsyn till detta specifika forskningsfält är det här ett intressant påstående. Förutom att det bland finländarna som intervjuats finns familjemedlemmar, dvs. ett samboende par, kan även det tajta nätverket finländare emellan sägas framstå som en slags familj. Ens familj är det man definierar den som.

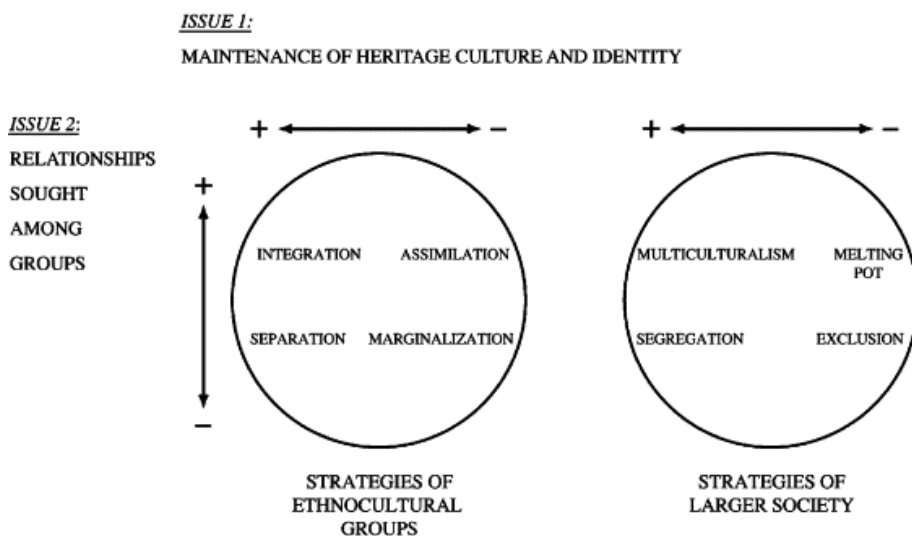
I skillnaden mellan generell och psykologisk ackulturation innebär det senare att individen agerar inom den kulturella kontext hon befinner sig i. Och även att ingen individ nödvändigtvis reagerar likadant som den andra. Det innebär alltså att trots att gruppen ackultureras (generell) på ett visst sätt behöver inte individerna inom gruppen reagera likadant (psykologisk) (2005: 701-702).

Helt avgörande för om ackulturationen går smidigt eller konfliktfyllt till är migrantens inställning. Richmond i Berry kallar det reaktiv och proaktiv inställning. En reaktiv migrant motiveras av restriktioner och begränsningar på ett negativt sätt. Den proaktive motiveras av chanser och friheter på ett positivt sätt. (Richmond i Berry, 2005;

703). Detta är av stor vikt för detta projekt eftersom jag ser på hur informanterna reagerat i samband med kontakten till det institutionella, alltså *Borgerservice*, banken och dylikt.

Vidare är det inte bara av vikt hur mottagarsamhället (Danmark) upplevs, det är reellt närvarande också om hur samhället är vinklat gällande immigration och multikulturalism. Är det något man är van med och ser en potential med eller är immigration något som samhället tar avstånd från? Enligt Jørgensen och Meret ovan vill Danmark generellt sett att folk skall integrera sig genom arbete. Integration innebär att anpassa sig till mottagarsamhället men att behålla delar av sin ärvda kultur. Således är den danska strategin att främja multikulturalism. Men Berry säger att det viktigaste kanske är hur samhället ställer sig till olika grupper av invandrare (2005: 704). Låt oss för ögonblicket alltså säga att man i den danska kontexten idag inte ser på grupper från mellanöstern och Östafrika med blida ögon. Däremot är de som utseendemässigt påminner om "etniska danskar" långt mer accepterade. Min tolkning är den att en grupp som inte accepteras lika väl som en annan kan komma att utveckla ett konfliktfyllt förhållande till mottagarlandet som uppehålls av bägge läger. Att Danmark i sin helhet skulle vara uteslutande mot alla invandrare stämmer inte, det är bara vissa grupper som rimmar illa med den danska integrationspolitiken just nu.

Ackulturationsstrategier är de strategier som grupper och individer utvecklar för att ackultureras med varandra. Precis som mottagarsamhället ser olika på olika invandrargrupper så genomgår även grupperna ackulturationen på olika sätt – och så även självklart individerna. Attityd och beteende avgör hur människor ackultureras. På basen av att individer antingen vänder sig *inåt* sin grupp eller *utåt* mot den andra gruppen, har Berry kommit fram till **fyra** former av strategier.

(Bild: Berry, 2005)

Figuren ovan visar de ackulturationsstrategier som antas av migranterna (till vänster), och av mottagarsamhället (till höger). För en person från en etnokulturell grupp (dvs. invandrare) kallas de fyra strategierna: *Integration*, *assimilation*, *separation* och *marginalisering*. Integration innebär att anamma värdkulturen men

att samtidigt behålla delar av sin hemkultur. Integreras invandraren så vänder denna sig utåt mot mottagarsamhället och reagerar proaktivt. Assimilation betyder att totalt anamma värdkulturen och åsidosätta sin ärvda ursprungliga kultur helt. Berry påpekar vidare att det är viktigt att hålla reda på distinktionen mellan assimilation och integration.

Den som strategiskt vänder sig inåt mot sin egen grupp och som undviker kontakt med värdkulturen och enbart anammar den ärvda separerar sig från mottagarsamhället. Och om individen varken är intresserad i värd eller ärvd kultur marginaliseras hon. Skillnaden mellan separation och marginalisering är alltså att den senare inte visar intresse för någondera kulturen.

Men detta utgår från att individen har fullkomlig frihet att välja i vilken grad hon ackultureras, detta är enligt Berry endast möjligt i samhällen som är öppna gentemot etnokulturella grupper. Med det avses samhällen som inte tvingar på personer regler och begränsningar som inte gäller majoritetspopulationen. (Berry, 2005: 705) Mao. om jag tolkar Berry rätt skall dessa strategiformer ses som idealtyper (i en Weberiansk bemärkning), och de möjliggör en slags måtsticka för ackulturation.

Genom att se på majoritetspopulationen utökas de två dimensionerna, utåt/inåt, med den roll den dominanta gruppens ackulturationsstrategi. När målet med ackulturationen inte är den samma för både mottagare och invandrare orsakar det stress. De strategier som invandrargrupperna använder har sin motsvarighet i de strategier mottagarsamhället använder. Det betyder, som syns i figuren ovan, att *assimilation* motsvarar en *smältdegel* hos den dominanta gruppen. *Integration* motsvarar *multikulturalism*, *separation* motsvarar *segregation* och marginalisering slutligen *exkludering*. T.ex. så vill Danmark att nordbor skall integrera sig i Danmark med hjälp av faktorer som arbete och språk. För en finländare som flyttar till Danmark kan närheten till hemlandet göra att denna bibehåller alla drag från ärvd kultur och väljer att umgås med enbart finländare i Danmark. Detta är en separationsstrategi som inte möter de danska förhoppningarna om multikulturalism. Potentiellt kan konflikter uppstå.

Ovan konkluderades att den danska ackulturationsstrategin är att integrera invandrarna i det danska samhället och främja multikulturalism. Men att detta inte är en renodlad strategi eftersom vissa invandrargrupper, så som nordbor, har lättare att integrera sig än andra om de så vill. Detta får mig förövrigt att tänka på vad den tidigare integrationsministern i Danmark, Søren Pind från Venstre skrev i sin blogg 2008:

"Jag orkar inte höra mer prat om integration. Befria mig från det - det riktiga ordet måste vara assimilation. De är så rikliga kulturer, folk kan dra någon annanstans och utöva dem, om det är det, de har lust med" (egen översättning). (BT.dk 4.2.2008) (Det går tyvärr inte att komma åt originalkällan längre)

Søren Pind vill också, enligt BT, ta upp kampen mot multikulturalismen. Citatet tolkar jag som ett enormt oförstående gentemot vilka förutsättningar personer har som kommer till ett nytt land och en ny kultur. Men det lyfter även fram majoritetsgruppens och värdkulturens inflytande på ackulturationsstrategier utövade av de etnokulturella grupperna. Och detta är i linje med vad Berry påpekar tidigare, nämligen att individen sällan har den totala friheten att välja själv hur hon vill ackulturaliseras. Det krävs en ömsesidig överrensstämmelse av acceptans för att olika människor skall kunna leva sida vid sida.

Ackulturation som koncept passar trots allt bra in inom ramen för detta projekt eftersom det förutsätter att det sker en förändring såväl på individnivå som på gruppnivå när två kulturer möts. Utgångspunkten är såtillvida att alla ackultureras, precis som Berry säger. Men man kan också som sagt argumentera för att mötet mellan finländare och danskar är allt annat än dramatiskt och att det de facto fungerar friktionsfritt och inte behöver revideras.

Ackulturation konceptualiseras på ett av två sätt. Antingen genom att se på graden av *beteendeförändring* hos den ackulturerande. Liten förändring innebär separationsstrategi, mycket innebär assimilering och selektivitet innebär integrationsstrategi. Ett avvikande beteende och ointresse tyder på marginaliseringsstrategi. Eller så ser man på graden av ackulturativ stress som upplevs, integration orsakar minst stress och marginalisering är mest stressfyllt. Den senare passar även bra i analysen av livshändelser, och alltså hur individen handskas med dessa händelser, både direkt och efterhand. Med ackulturativ stress menar Berry det som i folkmun kallas kulturkrock, men han föredrar det tidigare. Ackulturativ stress är den bättre formen av konceptualisering om man vill studera konfliktfylld ackulturation (Berry, 2005: 708) Här kommer jag att se på hur informanterna reagerat på de nya förutsättningar de ställts inför i och med flytten till Danmark. Detta görs genom att se på deras kapitalformer (socialt och kulturellt), och deras interna och externa identifiering. Antagandet är att informanternas ackulturationsstrategier ger antydning om deras livsbana.

Enligt Berry pekar studier om anpassning, alltså förändringen som sker på individ eller gruppnivå i kontakt med yttre krav, på att integration är den önskade strategin. De som strävar till att integrera sig väl anpassar sig även väl. (2005: 709).

Ackulturation som universalt fenomen är inte ett hinder eller ett problem, det är en möjlighet för individer att få och manövrera möjligheter. Det är inte något negativt och statiskt trots att:

”Forskare tror sig ofta veta vad ackulturaliserande individer vill ha, och pålägger med sina egna ideologier eller personliga åsikter, istället för att underrätta sig själva om kulturellt rotade individuella preferenser och skillnader” (egen översättning) (Berry, 2005: 710).

I nästa avsnitt går jag över till att presentera analysdesignen och att sedan presentera de fem informanterna.

7. Fem finländare i Danmark

I detta avsnitt kommer det empiriska materialet att presenteras. Med hjälp av analysdesignen går jag sedan över till att välja de teman kring vilka analysen kommer att kretsa.

7.1 Analysdesign

Analysdesignen är influerad av Anika Liversages forskning kring högtutbildade invandrarkvinnors livsbana och identitet i artikeln "The Interrelation of Trajectory and Identity – the re-education of a high-skilled immigrant" (2006).

Analysdelen är indelad i två faser av vilka den första utgörs av en biografisk profil baserad på de upplysningar informanterna uppger. Utöver profilerna utgörs den första fasen av en tematisk fältanalys där de teman som anses centrala för problemformuleringen identifieras. Detta innebär en teoretisk sensitering av materialet.

Fas två av analysen kommer att diskutera det empiriska materialet med utgångspunkt i de teman som valts. Denna sammanförning leder till presentation av de livsbanor (*trajectory*) som informanterna är på. Livsbanetyperna skall ses som idealtyper och målet är att föreslå en livsbana, eller blandning av flera för varje enskild informant. Detta sker alltså på basen av vad informanterna berättar (och vad de eventuellt lämnar osagt). Och också på hur de berättar. Därutöver kommer utdrag (citat) ur berättelserna att användas för att belysa likheterna och olikheterna, detta är ämnat för att skönja mönster i livsberättelserna. Även saker som berättarstil och skiften i stil diskuteras. Avslutningsvis kommer även en diskussion om könsaspekten.

Analysdesignen är gjord med Richard Jenkins ord från föreläsningen vid Aalborg Universitet i maj 2011 i tankarna:

"Prioritera teorins roll som den empiriska forskningens tjänare"
(egen översättning)

Allra först är det dock på sin plats med en presentation av informanterna och hur jag kommit att välja just dessa fem personer.

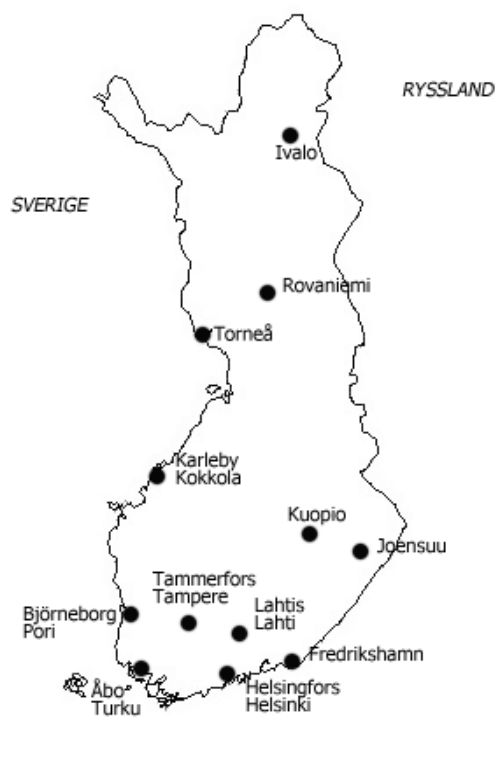
7.2 Analysens första fas – Presentation av informanterna

I detta avsnitt ges en kort beskrivning på informanterna och orsakerna till valet att intervjua just dessa personer. Efter denna redogörelse kommer informanternas biografiska profiler att presenteras, dessa profiler görs helt på basen av vad de berättat under intervjun. Resuméer av samtliga intervjuer finns i bilaga 2. Intervjuerna i sin helhet finns i transkriberad form på den bifogade CD-skivan.

Fem stycken intervjuer gjordes. Informanterna är först och främst valda på grund sitt ursprungsland: Finland, för det andra på grund av att samtliga är permanent bosatta i Danmark. Med permanent bosatta avses att de inte kommit till Danmark med ett klart utresedatum (som exempelvis en utbytesstuderande gör). Vidare är dessa informanter valda på basen av om de kommit till Danmark självmant eller följt efter sin partner hit. För framtida referens kommer dessa två grupper att kallas *ensamkommande* respektive *efterföljande*. Av de fem intervjuade har två informanter varit ensamkommande och tre efterföljande. Två av informanterna är kvinnor och tre är män. Vidare är informanterna valda för att de representerar samma generation (ca 30-40 åringar), ingen av dem har heller en dansk partner och ingen har barn. Att komma från samma generation ger möjligheten att sätta dem i samma historiska kontext vad gäller t.ex. skolsystemet under 1980- och 90-talen i Finland. Trots det är deras berättelser långt ifrån identiska, det beror enligt Bertaux i Liversage (5: 2006) på att de sociala förhållandena människor kommer ifrån alltid varierar och påverkar hur personerna konstruerar sin livsberättelse. Ytterligare en orsak att välja just dessa fem är att det *inte* finns ett generöst urval av finländare i Danmark.

Samtliga informanter har jag kommit i kontakt med via gemensamma bekanta, de flesta av dem är även bekanta med varandra i och med de relativt små cirkelarna av finländare som finns i Danmark. Hur jag kommit i kontakt med dem klargörs

ytterligare i presentationen nedan. Ingen av informanterna har haft vetskap om mer än rubriken och temat för avhandlingen och kan således inte anses vara coachade i ämnet på förhand. Detta är viktigt eftersom man vill ha spontana svar under intervjun. De har givetvis sedan fått information rörande avsikten med intervjun innan intervjun började. Vidare kan sägas att det inte är någon stor geografisk spridning på informanterna i Danmark. Fyra är bosatta i Aarhus och en i Aalborg. Tre av de fem har även bott på annan ort i Danmark. Däremot är det en desto större spridning i förhållande till varifrån i Finland de kommer. Finland är ett enormt land till ytan sett (ca 338 000 km²) och mätt i danska mått. Det anses allmänt finnas variation mellan öst och väst och norr och söder vad gäller traditioner, bruk och språk. Det språkliga är även tydligt i intervjuerna i och med att informanterna talar med olika dialekter. I de östliga delarna av landet finns ingen havskust, medan Östersjökusten sträcker sig från Torneå i nordväst till Fredrikshamn i sydost. På nästa sida ses en karta över Finland och en tabell över folkmängd i informanternas forna hemstäder.

(Bild: Gränskarta från About.com, 2011. Design: Sofia Berg, 2011)

Folkmängd efter kön och område samt förändringen av folkmängden 31.12.2010	
	31.12.2010
	Kön totalt
1. Helsinki – Helsingfors	588 549
3. Tampere – Tammerfors	213 217
5. Turku – Åbo	177 326
8 Lahti – Lahtis	101 588
9. Kuopio	96 793
11. Pori – Björneborg	83 032
22. Kokkola – Karleby	46 260

(Tabell från Finlands Statistikbyrå, 2011)

Slutligen bör nämnas att samtliga intervjuer är företagna på informantens modersmål, alltså svenska eller finska. Utöver ljudmaterial kommer även anteckningar som skrivits om vad informanterna sagt innan och efter intervjun att medtas i analysen. Material baserat på anteckningar markeras tydligt. Citat kommer att refereras med hjälp av tidsstämpel. Samtliga citat, såväl från ljudband som från anteckningar kommer att översättas till svenska,

om informantens språk är finska. Det innebär självfallet att något av substansen i det som sägs kan falla bort, t.ex. i användningen av bildspråk. Detta är trots det, det enda sättet att göra det på. Jag är övertygad om att en informant intervjuas bäst på sitt eget språk.

7.2.1 Informanterna

Samtliga intervjuer är inspelade med en diktafon i en miljö som informanten själv fick bestämma. I de flesta fallen var detta ett kafé, de blev även bjudna på förfriskningar efter egna önskemål (sodavatten, öl, tapas etc.).

Den första intervjun var av karaktären testintervju och företogs i syfte att testa intervjuguiden för att se om den fungerar och genererar den typen livsberättelse som söks. Testintervjun företogs den 10 oktober 2011 i Aalborg. Informanten heter Johan och det bör redan i detta skede nämnas att han är min man. Därför vet jag en hel del om hans livshistoria och berättelse på förhand. Han visste dock inget mer om avhandlingen än att den handlade om inomnordisk migration och specifikt om finländare i Danmark. Johan var en bra person att testintervjua eftersom han kommit till Danmark som efterföljande. Han har en fastanställning som finlandsansvarig för en webbsida i Aalborg. Han är också intressant eftersom hans modersmål är svenska.

Sanna är den andra informanten i kronologisk ordning taget. Henne har jag fått tag i via gemensamma bekanta. Johan känner Jouni (se nedan) som känner Sanna. Sanna bor för tillfället i Aarhus och hon är intressant på grund av flera orsaker. Hon har bott i Kuala Lumpur i Malaysia och även i Aalborg tidigare. Sanna reser väldigt mycket i arbetet och är vad man kunde kalla världsvan. Hon har gjort något av en raketkarriär i Danmark och hon har kommit hit som ensamkommande, dvs. inte följt efter en partner. Hon är också den av alla informanter som varit längst tid bosatt i Danmark. Sanna intervjuades den 10 november 2011 i Aarhus.

Jukka är den tredje informanten kronologiskt sett. Jukka kom jag i kontakt med via gemensamma bekanta. Jukka har kommit till Danmark för kärlekens skull, dvs. han är en efterföljare. Han bor i Aarhus och är musiker till yrket och arbetar i en internationell miljö. Jukkas flytt till Danmark karaktäriseras av att den skedde i samband med ett uppbrott med hans dåvarande flickvän. Detta kan ha haft följder på hur han ser på Danmark idag. Jukka intervjuades också den 10 november 2011 i Aarhus.

Henna är den fjärde personen som intervjuades, Henna är ensamkommande och har tidigare bott i Vejle men är nu bosatt i Aarhus. Jag kom i kontakt med Henna via Johan, Henna är Jounis

flickvän. Henna talar en god danska och arbetar som kläddesigner på ett danskt företag i Kolding. Henna intervjuades den 14 november 2011 i Aarhus.

Jouni var sist ut och honom har jag lärt känna via Johan för ett år sedan. Jouni är Hennas sambo (se ordlista i bilaga 3 för definition) och han är efterföljande. Han har likaså bott i Vejle innan han flyttade till Aarhus. Jouni arbetar med IT på ett internationellt företag. Jounis arbetsspråk är finska. Jouni intervjuades den 14 november 2011.

Redan nu i och med denna presentation kan man lägga märke till en sak, de två ensamkommande är kvinnor och alla tre efterföljande är män. Alla är alltså i åldern 29 – 37, deras exakta ålder anges i profilen nedan.

7.3 Biografiska profiler

Ovan gavs en redogörelse för hur valet av informanter fallit just på Johan, Sanna, Jukka, Henna och Jouni. Här kommer deras biografiska profiler att presenteras. En biografisk profil är de fakta som informanten själv uppger och som kan ställas i en kronologisk ordning för att ge just en profil. Profilen baserar sig alltså inte på någon annan information än på den informanten uppger.

Enligt Gabriele Rosenthal är det viktigt att rekonstruera både livshistorien och den narrativa livsberättelsen för att dessa två är i ett sinsemellan dialektiskt förhållande. Det viktiga i förhållande till den biografiska profilen är således inte vad som hände "på riktigt" utan enbart vad informanten säger. (Rosenthal, 1993: 61; 67) Den biografiska profilen är alltså en viktig del av analysen och ger den en ryggrad.

Johans biografiska profil. Johan är 29 år gammal, han är utbildad Bachelor of Business Administration (BBA), han är född och uppvuxen i Åbo. Johan har en familj bestående av mamma, pappa, äldre bror och äldre syster, alla, system undantagen, bor i Åbo. Johan har sysslat med handboll sedan han var sex år gammal och har funnit flertalet vänner den vägen. Han arbetade efter avlagd BBA-examen med kundsupport för Nokia-mobiltelefoner, sedan några månader i lagret på Bauhaus i Åbo, sedan som mobiltelefonreparatör och -försäljare fram tills han flyttade till Danmark. Johan är gift sedan 6 månader och förlovad sedan ett år. Johan kom till Danmark i januari 2010 efter att flickvännen flyttat ett halvt år tidigare och beslutat att stanna permanent i Aalborg. Johan är anställd vid ett internationellt IT-företag i Aalborg, ett arbete som han fick via en bekant redan innan han flyttade till Danmark. Johan är finlandssvensk och talar svenska hemma. Han har inte gått någon språkkurs under sin tid i Danmark. Han talar danska på arbetet. Han har flera danska vänner men hans bästa

vän i Aalborg är svensk. Johan har inga direkta planer på att flytta bort från Danmark.

Sannas biografiska profil. Sanna är 33 år gammal, hon är hemma från staden Tammerfors i västra Finland, där växte hon upp och där skrev hon studenten på en delvis engelskspråkig linje och tog sedan en BBA i *International Trade* på engelska i Tammerfors med Asien som fokusområde. Sanna har en lillebror, mamma och pappa i Tammerfors. Hennes bästa vän Petri bor också där. Efter studierna flyttade hon till Kuala Lumpur, Malaysia för jobb på Finnpro i 1,5 år. Sedan sökte hon in till Aalborg Universitet (AAU) och Linköping Universitet år 2003. Hon började läsa på AAU, tog Master of Business Administration (MBA) i *International Business* på engelska åren 2003-2005. Som färdigutbildad fick hon arbete i Aarhus på det danska företaget *Mobilethink* och flyttade till Aarhus. Sannas arbetsspråk är danska. Hennes modersmål är finska. Hon hade vid tiden en dansk pojkvän och hon läste danskkurs redan vid sidan om sin magisteravhandling, 2005 (se ordlista i bilaga 3 för orddefinition). Sanna talade engelska med pojkvännen, och talar danska på arbetsplatsen. Hon flyttade slutligen till Aarhus. Hon reser i arbetet, ca 150 dagar om året. Sanna är singel. Hon har flera danska vänner. Hon har på grund av nedskärningar på sin arbetsplats börjat överväga att flytta från Danmark, hon sade att hon hade en arbetsintervju planerad i Helsingfors. Sanna drömmer om att flytta till Kanada. Sanna är mycket intresserad av ishockey.

Jukkas biografiska profil. Jukka är 37 år gammal, han är ursprungligen hemma från Karleby i mellersta Finland där han skrev studenten och där hans mamma, pappa och lillebror bor nu. Han har ytterligare en lillebror som bor i Joensuu i östra Finland. Jukka är akademiskt utbildad musiker. Jukka utbildade sig på Sibeliusakademin i Helsingfors, som färdigutbildad musiker flyttade han tillsammans med sin dåvarande flickvän till Björneborg i västra Finland, där han fick fastanställning i en symfoniorkester. Han arbetade där i tio år. Hans flickvän var också musiker och hon åkte till Köpenhamn för att studera, Jukka ansökte sedan om jobb på en orkester i Aarhus och blev anställd där i början av 2009. Sedan tog det slut mellan honom och hans flickvän, hon åkte till Finland och Jukka stannade i Danmark. Jukka är ensamstående för tillfället. Jukkas arbetsmiljö är internationell och han talar enbart engelska på arbetet och när han uträttar ärenden. Hans modersmål är finska och han har även läst några danskurser men gör det inte längre. Han skall kanske söka ett arbete i Helsingfors snart. Jukka kan mycket väl tänka sig att flytta tillbaka till Finland.

Hennas biografiska profil. Henna är 29 år gammal och kommer från staden Kuopio i östra Finland, hon är uppvuxen där och utbildade sig efter studenten till klädesdesigner på en fyraårig BA-utbildning i Kuopio. Hon har mamma, pappa och lillasyster Emmi i Kuopio. Direkt efter avlagd utbildning sökte Henna jobb i Skandinavien och det ledde till att hon blev anställd av Bestsellers

Jack & Jones i Danmark. År 2005 flyttade Henna till Vejle. Henna arbetade som herrklädesdesigner på Jack & Jones. I Vejle bodde hon i 1,5 år då hon och hennes sambo Jouni flyttade till Aarhus. Hon bytte jobb till ett litet företag i Kolding där hon nu arbetar och designar underkläder och accessoarer. Henna är finskspråkig och talar finska hemma, hon har läst danskurs under arbetstid när hon jobbade för Jack & Jones. Hennas arbetsspråk är danska. På Jack & Jones hade hon flera internationella kontakter. Det har hon också i det privata. Just nu har hennes arbetsliv stannat upp lite och Henna funderar på att kanske flytta till Helsingfors, Stockholm, Köpenhamn eller Spanien.

Jounis biografiska profil. Jouni är 31 år gammal och hemma från Kuopio i östra Finland och har gått grundskolan där efter vilken han genomförde sin militärtjänstgöring. Sedan arbetade Jouni i två år och läste sedan till student-merkonom (en kombinationsutbildning). Sedan började han studera på en yrkeshögskola i Lahtis i södra Finland dit han flyttade med sin dåvarande flickvän. Det förhållandet tog slut och Jounis nya flickvän Henna flyttade till Danmark 2005 för arbete och Jouni fick 2006 en termins praktikplats i Vejle, åkte efter det tillbaka till Finland över sommaren 2006 och på hösten kom han tillbaka till Vejle för gott och slutförde sina studier på distans. Så hittade han praktik/arbete i Aarhus och pendlade mellan Vejle och Aarhus i nästan ett år innan han flyttade till Aarhus med sambon. Jouni är finskspråkig och har gått på kurs i danska på *Sprogcenter*, hans arbetsspråk är

främst finska och också engelska. Hemma talar han finska med flickvännen. Jouni är öppen för att flytta tillbaka till Finland eller vart som helst. Jouni har en passion för idrott och speciellt för ishockey, han har tränat ishockeyjuniorer i Aarhus men gör det inte längre.

Därmed är samtliga informanter presenterade. Nästa steg är att göra en tematisk fältanalys på det empiriska materialet som intervjuerna genererat.

7.4 Tematisk fältanalys

I denna del skall jag rekonstruera livsberättelserna och dela upp dem enligt teman. Den tematiska fältanalysen är gjord med influenser från Gabrielle Rosenthals artikel "Reconstruction of life stories"(1993).

Poängen är alltså att ta fram de mest centrala teman som kan anses belysa problemformuleringen. Målet är att identifiera centrala teman som informanterna talar om i sina berättelser. Teman relaterar till de livsbanor som informanterna befinner sig på. Dessa teman förstås sedan genom de valda teoretiska koncepten, en s.k. teoretisk sensitering.

Ovan presenterades redan både de biografiska profilerna och informanterna i korthet. Det är därför ingen orsak att upprepa det som redan sagts mer än nödvändigt.

7.4.1 Centrala teman

”Målet med en tematisk fältanalys är att rekonstruera subjektens kunskapssystem, deras tolkning av sina liv, och deras klassificering av sina upplevelser/erfarenheter till en tematisk fältanalys” (egen översättning) (Rosenthal, 1993: 619).

Teman beskrivs i korthet och förankras med teorin. Teman är valda på basen av generella mönster i samtliga fem intervjuer, och de textsegment som plockas ur de transkriberade intervjuerna ges för att förankra valet av teman i empirin.

Livsberättelsen är alltid konstruerad på basen av hur informanten uppfattar temat och vad denna uppfattar att intervjuaren vill höra. Livsberättelsen är också resultatet av informantens samlade kunskap och kontext. Hans eller hennes förflutna och framtid likaså. Det innebär att allt informanten berättar har betydelse för henne och att det finns en inre sammanlänkning mellan alla delar av berättelsen (Rosenthal, 1993: 62; 65). Det finns för informanten

en orsak varför hon berättar just det hon berättar och hur och i vilken ordning hon gör det.

Vidare behandlar de aktuella intervjuerna redan ett övergripande tema: finländare i Danmark. Därunder flera teman valda av mig och responsen på dem testade i och med testintervjun. Det fanns ingen specifik teori med när intervjuguiden formades (intervjuguiden finns i bilaga 1). Teori är här empirins tjänare. De underteman jag här refererar till är följande: vardagen innan och efter flytt, nätverk både sociala och mediala, integration (härunder språk och syn på länderna och befolkningarna). En explicit fråga om framtidsplaner fanns även med.

7.4.2 Teoretisering av teman - likheter och olikheter i livsberättelserna

Det visar sig snabbt att det centrala i intervjuerna *inte* är Danmark per se. Det var ett antagande jag gick in med men som på basen av livsberättelserna visar sig vara ett falskt antagande. Ingen av informanterna nämner Danmark som det land de uttryckligen velat emigrera till. Närmast kommer Henna när hon säger: *"Jag ville flytta till Skandinavien, för det var nära men tillräckligt långt borta"* (Henna, 00:26) De övriga fem säger att de haft drömmen om utlandet sedan barnsben men nämner alltså inte specifikt Danmark.

Identitet och förståelsen av sig själv just nu är resultatet av vad som skett tidigare i livet, detta nämndes i teoriavsnitt 6.1 *Identitet och identifikation* och 6.2 *Mänsklig interaktion och självpresentation*. Hur informanterna uppfattar sig själva och väljer att berätta om det är centralt. Det de tar fasta på är deras uppväxt i Finland, vad som ledde dem till Danmark (ensamkommande eller efterföljande) och vilka planer de har för sin framtid. Dessa är saker som jag specifikt har frågat om under intervjuerna. Identiteten uppfattas genom såväl den individuella, den interaktionella, som den institutionella ordningen. Ett gott exempel är när Jouni förklarar varför han tror att danskar är så avslappnade i jämförelse med finländare: *"De bara flyter på, de har inte varit som något nationellt uppskakande krigsminne eller sånt"* (Jouni, 19:48), här jämför han en kollektiv identitet, danskarna, med en annan, finländarna. Han förklarar på samma gång sin egen uppfattning om sig själv med hjälp av en kollektiv narrativ berättelse, historien. Detta citat kommer jag att återkomma till senare.

Det som informanterna alla talar mycket om och som alltså har betydelse för dem under antagandet att man berättar om saker som är av signifikans för en själv är *sociala nätverk*. Med det menas vänskapsband, familj och övriga relationer. Sociala nätverk teoretiseras främst genom förståelsen för betydelsen av socialt kapital (Bourdieu).

Den betydelse som sociala nätverk ges i Finland respektive i Danmark kan ge en förståelse för vilken livsbana informanterna är på, alltså om informanten har som syfte att flytta tillbaka till Finland, flytta någon annanstans eller stanna i Danmark. Det handlar inte enbart om vem de definierar i sitt nätverk utan även hur de talar om det. Målet är att genom att se på hur de talar om sina nätverk i Danmark och i Finland tyda på vilken livsbana de befinner sig.

Henna säger att hon är rädd att bli hängande i Danmark efter att så många av hennes vänner flyttat bort härifrån. En stund senare säger hon att hon ser sina vänner som sin familj. Henna betonar alltså sina sociala nätverks betydelse. Och nu har en del av hennes "familj" flyttat bort och hon är rädd för att bli kvar. Sociala nätverk har en betydelse för integrationsprocessen, det i bemärkelsen om en person emigrerar så är hon tvungen att forma nya sociala band i mottagarlandet. Hon saknar socialt kapital i Danmark. Dessa sociala band har redan de, i detta fall, etniska danskarna. De etniska danskarna har byggt upp sina nätverk i Danmark hela livet. De som emigrerar har lämnat sina nätverk bakom sig. Nätverken är centrala såväl på en institutionell nivå, att få arbete, som på en interaktionell nivå, att ha vänner. Alltså kan de sociala nätverken antyda huruvida personen planerar att genomföra sitt biografiska projekt eller revidera det på basen av nya livschanser. Självfallet har sociala nätverk olika betydelse för olika personer men generellt sett talar samtliga informanter mycket

om detta tema. Det är även det övergripande temat när de talar om sitt förflutna i Finland. Alla informanter uppger att de saknar sina vänner och sina familjer, vilket i sig inte är överraskande.

Kulturellt kapital är ett annat tema som tas upp genomgående av alla informanter. Det teoretiseras genom Pierre Bourdieus förståelse av konceptet. Språk och utbildning är de viktigaste kapitalformerna enligt Bourdieu. Språket och kunskaper och intresse av att lära sig danska är ett huvudtema i intervjuguiden. Ur ett samhälleligt perspektiv är det viktigt att invandrarna lär sig det danska språket och att de har eller skaffar sig en utbildning som kan gynna den danska marknaden.

Språket och danska tar upp stora delar av alla intervjuer, vissa mer än andra. Detta tema teoretiseras ur flera synvinklar. Språkkunskap är en form av kulturellt kapital. En investering i språkinläring är en investering med förhoppningen om att uppnå en viss position. Språkinläring är även ett steg i integrationsprocessen, och valet att inte lära sig eller lära sig pekar på en viss integrationsstrategi (se avsnitt 6.5.: *Ackulturation*). Mottagarlandets integrationsstrategi möter inte alltid individens strategi. Jag skall på basen av valda teman se på informanternas ackulturationsstrategier. Eftersom kapitalinvesteringar, och identifiering kan ge en antydning om ackulturationsstrategi.

Dessa valda teman teoretiseras ur flera synvinklar och erbjuder därmed en varierad syn på informanternas livsberättelser. I nästa avsnitt beskriver jag det analytiska konceptet *livsbana* och hur det tillämpas i detta projekt.

7.5 Livsbana

Denna fas av analysen är influerad av Anika Liversages användning och framställning av livsbanor (*trajectory*) i analysfasen. Med livsbana avses den bana man går längs genom tid och rum från födsel till död. Alltså att vi alla lämnar spår efter oss, som på en stig, medan vi färdas framåt. (Liversage, 2006: 8) Pierre Bourdieu använder sig av konceptet livsbana för att förklara hur vi genom medvetna val styr vårt fokus på att uppnå något. På basen av dessa två beskrivningar på livsbana anser jag det passa i detta projekt.

Eftersom en livsberättelse har ett förflutet, ett nu, och en framtid vill jag visa på tre typer av livsbanor som informanterna representerar. Jag kallar dem *repatriering*, *re-migration* och *integration*. Typerna är empiriskt baserade eftersom de har framkommit på basen av vad informanterna berättat. Givetvis finns en teoretisk tanke med i utvecklingen av dessa livsbanor. Det är eftersom det abduktiva angreppssättet förutsätter att en forskare aldrig går in i en empiri-insamlingssituation som ett oskrivet blad. Forskaren har alltid

någon form av förförståelse. Eftersom typerna är empiriskt baserade är de heller inte renodlade utan kan beskrivas som *idealtyper* i Weberiansk mening.

Repatriering – livsbana med mål att återflytta till Finland.

Re-migration – livsbana med målet att remigrera, inte nödvändigtvis till Finland.

Integration – livsbana med mål att förbli i Danmark på obestämd tid.

Integrationslivsbanan skall här förstås som en livsbana med målet att stanna i Danmark på obestämd tid. Livsbanans namn skall inte förväxlas med Berrys ackulturationsstrategi vis samma namn.

Beroende på förhållningssätt kan repatriering och re-migration även ses som en form för separering (Berry) från den danska kontexten. I detta fall ligger fokus inte enbart på förhållandet informanterna har till Danmark utan även på förhållandet de har till Finland. Separering som strategi antyder enligt mig att personen ämnar stanna i Danmark och separeras från den danska kontexten. Jag använder repatriering och re-migration istället och ger således strategin en bredare geografisk kontext.

Jag vill inte försöka förutspå framtiden, men jag vill föreslå en sannolik livsbana baserad på informanternas livsberättelser. Föreslås t.ex. repatriering innebär det inte att de sker vid någon viss tidpunkt, men enbart att det sannolikt sker.

I följande avsnitt kommer analysens andra fas där jag går på djupet i intervjuerna och ser på dem med bakgrund i de teoretiska koncept som valts i den tematiska fältanalysen.

8 Andra fasen av analysen av fem livsberättelser – finländarna i Danmark

I denna del av analysen kommer jag att ta upp varje tema skilt för sig och tolka det som informanterna berättar med hjälp av de teoretiska verktyg som finns. Det innebär att livsberättelserna förstås steg för steg. För varje teoretiskt verktyg kommer indikatorer på val av livsbana att beskrivas. Indikeringarna kommer sedan att sammanföras och på basen av dem föreslås livsbanan för varje informant. Idén med biografisk metod är att skönja mönster i likheterna och att identifiera olikheterna mellan livsberättelserna. Därför kommer samtliga informanter att nämnas i

alla teoriavsnitt, istället för att behandla dem enskilt var för sig. Varje kapitel avslutas med en summering.

8.1 Identifiering – informanternas syn på sig själva och andra

För att avgöra vilken livsbana informanterna är på och vilken strategi de använder kommer jag under temat identifiering att titta på hur informanterna berättar om sig själva. Tyngdpunkten ligger på att se hur informanterna identifierar sig själva och hur de blir identifierade av andra. Internaliserar de en extern identifiering som inte passar samman med deras interna eller skapar andras identifiering av dem endast tillfällig förvirring. Jag ser också på hur de uppfattar danskar och finländare, och vilka förväntningar de hade på Danmark. Det kommer även att ges utrymme för att se på hur informanterna talar om tiden innan de flyttade till Danmark. Det är centralt för den biografiska metoden att länka samman det förflutna, nuet och framtiden. Flytten till Danmark ses som en vändpunkt i informanternas liv. Genom att se på hur de reagerat inför nya livschanser kan livsbanan förklaras. Därför är flyttorsaken viktig. Om informanten följt efter en partner till Danmark kan man genom att se på hur de berättar om tiden innan flytten avgöra om migrationen orsakat ett avbrott i personens livsplan eller inte. Trots att ett avbrott har skett kan migrationen ändå tolkas som något positivt i och med att informanterna dragit nytta av de nya livschanser tillfället erbjuder. Genom biografiskt arbete fasthålls identiteten också när livsplanen störs av avbrott.

I den senare delen av detta avsnitt diskuterar jag informanternas självpresentation och övergår sedan till att summera kapitlet om identitet och identifiering.

Primär identitet är den identitet som fastställs i en ung ålder genom socialisation och är svår att ändra på senare i livet. Kön, i bemärkelsen socialt kön (*gender*) är en primär identitet. Det är även etnicitet. Etnicitet uppfattar jag här som den etniska grupp man känner tillhörighet till, alltså inte nödvändigtvis nationalitet. Den kollektiva identiteten är den vilken grupp man identifierar sig med. Här finns skillnaden mellan den nominella och den virtuella identiteten. Detta tolkar jag som att man kan se som sin primära identitet att vara finländare, men som invandrare att se sin kollektiva identitet som medlem av en grupp, t.ex. danskar. Etnicitet och kollektiv identitet/identifiering med en viss grupp är alltså inte samma sak. En kollektiv identitet kan även vara kosmopolitisk. En kosmopolit är en person med en kosmopolitisk identitet dvs. både anammar och behärskar flera kulturer samtidigt. En kosmopolit ser sig som en världsmedborgare i första hand. Denna är kritisk mot nationalism och xenofobi. En kosmopolit kan dra nytta av goda egenskaper från flera kulturer. (Hannerz, 2005: 201-202)

Det handlar här om att ta fatt i hur informanten uppfattar sig själv och hur han eller hon uppfattas av andra. Vem hon eller han identifierar sig som och hur hon eller han identifieras av andra. Den bild andra har kan stå i strid med individens egen syn på sig själv. Den externa och den interna identifieringen sker simultant och om dessa hamnar i konflikt med varandra kan det skapa stor förvirring.

Det handlar också om självpresentationen och om hur informanten vill uppfattas och om hur han eller hon blir uppfattad på basen av intryck.

Som tidigare nämnts är finlandssvenskar en språklig minoritet i Finland. Gruppen uppfattar sig inte som en etnisk minoritet eftersom det finns stora inre variationer och finlandssvenskar finns representerade i alla samhällsgrupper. Det enda som alla i gruppen har gemensamt är språket – svenskan. Finlandssvenskheten är en primär identitet för **Johan**. Han känner tillhörighet med finlandssvenskar. Han har vuxit upp i en finlandssvensk miljö och de flesta av hans vänner är finlandssvenskar. Men finlandssvenskhet exkluderar inte finländskheten som kollektiv etnisk identitet. Johan berättar om sin relation till handbollen, en stor gren i finlandssvenska kretsar:

“Eftersom jag e svenskspråkig ja o finska lärde man ju först senare sen när det blev mer ett måsta men som yngre så klara man sig bra på svenska o därför va de naturligt med då handbollen o hitta vännerna för de va nästan alla svenskspråkiga, fotbollen kommer jag inte ens ihåg vem det var, okej det var bara ett år men de de var lite som man sku ha vari i ett vakuum där också förstod nog några ord men jag kunde ju int säga så mycke tillbaks när man va så ung men nog förstod jag” (Johan, 13:58)

Han testade fotboll i en finsk förening men eftersom han inte talade mycket finska upplevde han ett utanförskap. Det upplevde han däremot inte i handbollskretsar där det dominerande språket var svenska. Detta citat förtydligar att Johan identifierar sig främst som finlandssvensk. Utan att exkludera sin virtuella identifiering som finländare. I och med att Johan lämnat Finland har han tagit avstånd från den kollektiva identiteten och genom integrationsfaktorer som språk och arbete anammat mer av den danska identiteten.

”jag en ingen stor fan av finskhhet egentligen int men att jag gillar danskhet nu” (Johan, 01:03:42)

Flytten till Danmark har gett honom ett nytt perspektiv på finländskhet. Johan säger också att han först efter flytten börjat uppskatta finländskhet som något unikt. Men att han skäms över den invandrarfientliga politiska diskurs som blåst upp i Finland under det senaste året. Johan talar genomgående mycket om handbollen och den betydelse idrotten haft för honom och hans självuppfattning. För Johan förknippas handbollen med vad det innebär för honom att vara finlandssvensk.

“Att om vi tar handbollen så sku int jag va tror jag så som jag e som person utan det har varit en viktig del” (Johan 8: 14)

Handbollen är även en del av Johans vardag i Danmark och han följer med såväl de lokala lagen som landslagen. Handbollen är en stor gren i Danmark, ett faktum som Johan är mycket glad över. Det visar på att han burit med en viktig del av sig själv till Danmark. Men det är också intressant att han inte anslutit sig till någon handbollsförening i Danmark, speciellt eftersom han uttrycker vikten av grenen för sin identitet och hur han formats som mänska. Detta diskuteras vidare i avsnitt 8.2.2.

Idrotten och den gemenskapen den erbjuder som en värdemässig grund är något som **Jouni** nämner flera gånger. Han berättar om sin barndom:

”Hela tiden gjorde vi något, spelade ishockey, fotboll, en frisk idrottsunge i praktiken” (Jouni, 4:05)

Jouni talar i det hela taget mycket positivt om sin uppväxt, speciellt om sin tidiga barndom:

”Jag tycker att jag hade en bra och fin barndom, lugnt radhus med skog liksom runt, jag fick leka med kompisarna helt fritt, simma och i naturen, inte som i stan.” (Jouni, 4:05)

Han är uppvuxen i en förortsmiljö med skog och badmöjligheter tätt på. Senare talar han om att han saknar tystanden och naturen i Finland.

Både Johan och Jouni ser sig fortfarande nu här i Danmark som påverkade av det som format dem som unga, alltså idrotten. Och i Johans fall även finlandssvenskheten. För Jouni blev flytten till Danmark ett avbrott i flera hänseenden. I Danmark är inte ishockey

en lika stor gren som i Finland. Det som stått Jouni nära hjärtat finns inte tillgängligt på samma sätt i Danmark. Men Jouni har börjat träna ishockeyjuniorer i Danmark. Det uppfattar jag som att han burit med sig en viktig del av sin identitet till Danmark.

Också **Sanna** som har vuxit upp med ishockey och har lagt märke till saknaden av grenen i Danmark:

”I Aalborg har man nu lite mera ishockeykultur än här när de härs [Aarhus] enda ishockeylag gick i konkurs” (Sanna, 22:58)

Sanna syftar här på att hon tidigare bodde i Aalborg och då följde med det lokala laget AAB. Detta med ishockey som något de förknippar så starkt med vad det för dem innebär att vara finländare, den virtuella identiteten. Samtidigt påpekar Jouni en annan intressant sak: att ishockey i Finland inte kan jämföras med fotbollen i Danmark:

”Fotbollen är ju här en mega, jättestor gren, i Finland har vi ju ishockey men de är inte på samma sätt att det sku förena folket till vardagsmatcher (...) här är den närvarande överallt och en essentiell del av den danska kulturen” (Jouni, 40:57)

Alltså förknippar Jouni fotbollen och danskheten som tätt sammankopplade. Såsom ishockeyn och finländskheten. Detta är en slags identifiering, det handlar om hur Jouni identifierar danskar. Och om hur han skiljer danskar från finländare. Det ämnet, informanternas syn på Danmark och danskar, kommer att återkomma genomgående eftersom det hur informanterna identifierar danskar även är hur de skiljer sig själva från danskar. Det är i skillnaderna mellan grupperna som gruppgränserna dras. Det som informanterna identifierar som skillnad gentemot finländare är vad de inte känner igen som finländska egenskaper eller drag hos danskarna.

När **Henna** tillfrågas om hur hon uppfattar finskheter idag säger hon:

”Jag upplever mig själv som att vara på något vis en sån, öh, jag kan inte liksom anamma den där finskheten” (Henna, 16:58)

Och på frågan om hon ser sig själv som finländare:

"Alltså jo såklart jo! Men jag har inte en sån där på något sätt nationalistisk varit någonsin (...) jag har aldrig haft en sån där: Finland, Finland!" (Henna, 17:58)

Henna drar en tydlig gräns mellan vad som av andra kan uppfattas som finskhet, alltså nationalistiskt tänkande, och hennes egna virtuella uppfattning av sig själv som finländsk, hon vill inte associeras med nationalistiska tankegångar. Jag antar att orsaken till att hon reagerar så här är att ordet "finskhet" (fi. *suomalaisuus*) i den politiska jargongen i Finland fått en negativ klang. Det liknar Johans uppfattning ovan.

Vilka uppfattningar och vilka antaganden informanterna hade om Danmark och danskar innan de flyttade kan även antyda hur de upplevt vändpunkten, dvs. flytten. Har deras förväntningar uppfyllts eller har de stött på saker de inte väntat sig? Och hur har de i så fall tacklat de problem de stött på?

Alla informanter hade liknande uppfattningar om Danmark och om danskar innan de flyttade hit. De hade förutfattade meningar som, visade det sig snabbt, inte alls överensstämde med verkligheten de sedan mötte.

”Nå jag förväntade mig språkmässigt sett att jag skulle ha klarat mig bättre på svenska, men annat var det sen...”
(Henna 7:14)

”Jag tänkte att nog kan jag ju svenska någorlunda och så började jag prata (...) tänkte att nog kan alla ju förstå mig, men annat var det sen, nog lärde jag mig snabbt att någo mycket svenska talar de i vart fall inte i Nordjylland. Att det var chockerande att kunna läsa allt, vet du? Men sen när du försöker säga något så glör alla bara på dig...” (Sanna, 18:28)

För Henna och Sanna som båda är *ensamkommande* mötte förväntningarna inte verkligheten. Trots att de båda är finskspråkiga talar de svenska (som är ett obligatoriskt språk i den finska grundskolan). Henna och Sanna antog att för att svenskan och danskan är nära besläktade språk är de också ömsesidigt utbytbara. Det visade de sig inte att vara. Både Henna och Sanna lärde sig sedan danska.

Johan har inte upplevt samma slags problem med språket som Henna och Sanna. Johan talar inte om språket när han nämner sina förväntningar. Johan fick mer än han förväntade sig av Danmark:

“Ja förvänta mig nog mer ett mer avkopplat tror jag avkopplad livsstil... alltså avkopplad stämning o de det ha de nog vari till en viss grad. (...) nå nästan sku jag villa säg att allt sku va bättre (paus) på alla sätt o vis att de allt e lite bättre de va mina förväntningar.” (Johan, 28:45)

Dessa förväntningar kan sägas stå för den typ av kategorisering som gör att vi med Jenkins ord kan ”veta vem som är vem”. Det är nödvändigt att kunna kategorisera människor. Johans förväntningar uppfylldes och hans erfarenhet av vändpunkten är positiv. **Jukka** säger om sina förväntningar inför flytten:

”Nå det är just det, danskarna var inte sen heller så gästvänliga som jag trodde (...) Ytligt sett är man så bra, ler och är vänlig men ändå liksom inte den där äktheten som man är van med finländare” (Jukka, 15:17 och 16:34)

Jukkas livsberättelse skiljer sig markant på vissa punkter från de andras. Jukka förknippar egenskaper som äkthet med finländare. Dessa egenskaper ser han inte i danskar och för att han väljer att ta fram just detta tyder på att flytten till Danmark var en negativ upplevelse för Jukka. Det verkar ha stört hans livsplaner. En upplevelse han har svårt att släppa. Det biografiska arbetet Jukka

gör för att behålla sin finländska identitet även i Danmark gör han genom att fokusera på sina positiva egenskaper och skilja dem från hans uppfattning av danska egenskaper. Jukka identifierar sig inte med danskar. Han ser sig själv som ett offer för omständigheterna. Bland annat kantades hans emigrering av att han och hans flickvän gjorde slut. Hans livsplan var att vara tillsammans med henne, och för hennes skull flyttade han till Danmark. Jukka investerade i detta biografiska projekt och när det gick i stöpet blev han tvungen att revidera sin livsplan.

Sanna tangerar detta med äkthet och ärlighet som även hon uppfattat som en finländsk egenskap. Hon ser dem som egenskaper som värdesätts av danska arbetsgivare. Detta är alltså inte en förväntning utan en erfarenhet:

”Nå man [danskarna] förskönar saker, allt skall vara så att säga hygge för här gillar man inte att tala om de svåra sakerna (...) och det har jag märkt i mitt arbete i ett heldanskt företag, att det är där om man skall tala om så att säga negativa eller känsliga saker är det oftast jag som lyfter katten på bordet.” (Sanna, 9:53)

Samtidigt tyder inget på att informanterna skulle ogilla danskar, de har bara lagt märke till skillnader mellan finländare och danskar.

Detta är helt i linje med vad Jenkins menar med kollektiv identifiering. Att på basen av någon egenskap identifiera gruppen danskar. Det är så man identifierar kollektiv, på basen av vad de har gemensamt, och på basen av vad som skiljer "dem" från "oss". Den eller de gemensamma egenskaperna (här: livsnjutare, avslappnade, ytliga), behöver inte vara verkliga, utan kan även vara inbillade, små eller stora osv. (Jenkins, 2008: 132).

Det som sticker ut i analysen av empirin är de likheter som finns i alla berättelser om uppfattningen av danskar. Uppfattningen är erfarenhetsbaserad, och likheterna i berättelserna beror på två saker. För det första; de gemensamma nämnarna för informanterna, de är i samma ålder och de har alla flyttat till städer i Danmark (Vejle, Aarhus, Aalborg) vid ungefär samma tidpunkt. Detta innebär att de främst träffat danska stadsbor. Det betyder också att de umgåtts med folk av en viss ålder, ca 20-35 åringar. För det andra; alla fem informanter finns inom samma bekantskapskrets i Danmark, de kan ha diskuterat ämnet tillsammans. Det är svårt att säga exakt varför redogörelserna om hur danskar *är*, är så likartade. Samtidigt är det inget jag ifrågasätter. Livsberättelsen är verklig för berättaren, och forskarens roll är inte att avgöra vad som är verklighet utan att utgå från vad informanten berättar.

Sanna påpekar även senare att ytlighet inte är något hon förknippar enbart med danskar utan att hennes amerikanska vänner också är ytliga. Skillnaden enligt Sanna är att hon *förväntade* sig att danskarna skulle vara mer som finländare, vilket de sedan på basen av hennes erfarenhet inte var. Att förväntningar och verklighet inte möter varandra kan skapa förvirring. Det gjorde det för Sanna och Henna som trodde att de skulle klara sig på svenska. De anpassade sig snabbt och lärde sig danska. Denna anpassning eller revidering av det biografiska projektet tyder på att Sanna och Henna integrerat sig eftersom de internaliserat de krav som det danska samhället pålagt dem. De har lärt sig språket och funnit arbete. De har på så sätt internaliserat andras identifiering och sammanfogat den med den egna självuppfattningen. Jag återkommer till språkinläring i förhållande till livsplanen senare i samband med diskussionen om kapitalformer.

Den interaktionella ordnigen och hur vi uppfattar att andra uppfattar oss exemplifieras här av hur Sanna av danskar identifierats som dansk. Sedan har det skapats förvirring när det visat sig att inte hon inte är dansk. Detta visar också på hur svag grund en yttre identifiering (baserad på enbart uppträdande och utseende) kan ske. Sanna säger om att bli kategoriserad av andra människor i Danmark:

”Flera tittar här på mig när det är det blonda håret, ser nordisk ut så antar de automatiskt att jag är dansk, men sen när jag öppnar min mun så är de så småningom att: jaha du har någon accent att varifrån är du?” (Sanna, 23:32)

Sanna har fått frågan *Varifrån är du?* otaliga gånger. Hon berättar att den som frågar gärna gissar svaret. Norge, Sverige, Island, och Grönland är några av de gissningar hon stött på. Finland gissar nästan ingen på. Detta har förvånat Sanna otroligt mycket. Den danska identifieringen av finländare kan delvis förklaras språkmässigt. Finskan och danskan hör inte till samma språkfamilj. Eventuellt kan det också bero på finländare identifierar sig som nordbor i mycket högre utsträckning än vad danskarna gör. En uppfattning är att danskar ser sig mer som fastlandseuropéer än som nordbor. Den identifiering som gör att vi kan kategorisera andra på utseende i första hand kan vara missvisande. Givetvis är utseende det första vi går på. Men som Sannas erfarenhet pekar på kan en identifiering på enbart utseende vara missvisande och leda till förvirring. Jag vill med detta arbete visa på att även inomnordiska migranter upplever liknande problem som icke-västerländska. Sannas erfarenhet belyser de inbyggda identifieringsmekanismerna hos människor, alltså att utseende per automatik säger något om härkomst. Skillnaden mellan nordbor och icke-västerländska migranter är i första hand utseendet. Trots att identifieringsmekanismerna är viktiga visar detta exempel även på hur fel det kan gå när någon identifieras på basen av utseende.

Det betyder alltså att en dansk som inte "ser dansk ut" felaktigt kan identifieras som utlänning. Med den identifieringen följer en rad andra förutfattade meningar som gör att den externa identifieringen inte alltid möter den interna.

Samtliga informanter identifierar även danskarna som avslappnade och livsnjutare. Jouni sätter danskarnas egenskap att kunna njuta av livet i ett bredare perspektiv. Jouni förklarar egenskapen med hjälp av en nationell narrativ berättelse där nationens historia är en avgörande faktor för vilka egenskaper dess medborgare har:

"Jag tror att det beror helt och hållet på det att landet [Danmark] har varit självständigt sedan år svärd och, svärd och hjälm och sten och fisk, det har varit som, de bara flyter på, det har inte varit som nationellt något uppskakande krigsminne eller sånt" (Jouni, 19:48)

Jouni använder här uttryck som inte går att översätta direkt. Men att säga att något varit si och så sedan år svärd och sten e.d., betyder att det varit så under en väldigt lång tid. Jounis poäng är att det beteende som av icke-finländare förknippas med finskhet, alltså melankoli och tysthet, beror på de nationella trauman som finns i färskt kollektivt minne (*Finska vinterkriget* 1939-40, och *Fortsättningskriget* 1941-44). Och att danskar i den bemärkelsen

kan njuta av livet utan att tyngas av så svåra minnen. Det individuella beteendet och identifieringen rättfärdigas således med något som skett kollektivt. Nationen har en narrativ berättelse precis som individen.

Slutligen under temat identitet övergår jag till den institutionella ordningen, dvs. den identitet som påläggs individen av eller inom en organisation. Sanna har redan identifierats som personen med ansvar för att vara den som talar om svåra och känsliga ämnen på hennes arbetsplats. Vidare kan också sägas att varken Jouni eller Johan skulle ha fått de arbeten de nu har i Danmark vore det inte för deras kunskaper i finska. Organisationerna de arbetar för sökte finstalande personer och på basen av sina språkkunskaper fick de jobben. Mera om detta diskuteras nedan i förhållande till kapitalformer.

Johan säger så här om hur han identifieras på arbetsplatsen:

”ja e den där finnen i företaget o som när ja också presentera ti dom nya att ja e finnen företaget o då va de Thomas min chef som ansåg, som kommentera, att de där lät som att varje företag borde ha en finne o ja sa: jo, varje företag **borde** ha en finne.” (Johan, 01:07:16)

Johan är stolt över sitt ursprung och över de goda egenskaperna han förknippar med sin virtuella kollektiva identitet. Egenskaper som klart värdesätts av hans arbetsgivare. På basen av vad han säger ovan har Johan även internaliserat denna identifiering av honom: *han är finnen på jobbet*. Han inser att han blivit anställd på grund av att han är finländare och därför besitter de specialkompetenser som krävs.

Den institutionella ordningen syftar förutom på arbetsplatsens identifiering av individen även på övriga organisationers och samhällsliga institutioners identifiering. Som nyinflyttad i Danmark skall man anmäla sig hos den danska motsvarigheten till magistraten, *Borgerservice*. Hos Borgerservice erkänns den inflyttades legala status. Han eller hon får där ett personnummer och det som i folkmun kallas "det gula kortet", alltså sjukförsäkringskortet. I likhet med alla andra som flyttar till Danmark skall även nordbor registreras.

Samtliga informanter har med andra ord gått igenom registreringsprocessen. Jouni berättar hur han upplevde den händelsen:

”När du går dit till Kommunen [Borgerservice] och säger att jag är nu här, skriv in mig så konkretiseras det hela” (Jouni, 10:08)

Det är då det går upp för Jouni att han har flyttat från Finland. Att hans verklighet och vardag nu är i Danmark. Han identifieras av myndigheterna på basen av sitt medborgarskap, och denna identifiering börjar sjunka in hos honom.

Men det handlar inte alltid om att internalisera dessa identifieringar. Jouni berättar vidare om när han skulle skrivas in i Vejle kommun och det gick snett:

”När vi bodde i Vejle gick jag dit till Kommunen [Borgerservice] och sa: Hej nu har jag flyttat hit! Den leende damen sa att: ’Hej bara varifrån kommer du?’ ’Aah att från Finland, nämen då är det en enkel grej att ge mig passet bara så går jag och ta lite kopior och fyll du i några lappar här’. Jag skrev lapparna och det där skrev under dem och så kom hon tillbaka att: ’Nå det var i princip det’ (...) och sa att det gula kortet kommer med posten att nå okej en mycket klinisk process, **men** där var ju självklart det roliga att jag var här i landet under fel namn, efternamnet var Miettinen” (Jouni, 14:34)

Jounis efternamn är Miettinen. Han berättar hela sekvensen med humor, men tycker att det är märkligt att det kunde gå fel trots att de tagit kopia på hans pass och att han fyllt i formulären. Det felaktiga efternamnet korrigerade Jouni först 18 månader senare när han flyttade till Aarhus.

I nästa avsnitt diskuterar jag informanternas självpresentation med hjälp av de verktyg Erving Goffman har gett omkring ämnet.

8.1.1 Självpresentation – hur vill informanterna uppfattas?

Att höra en livsberättelse är som att se något genom någon annans ögon, sades det ovan i näthinneliknelsen. Livsberättelsen är alltid vinklad och den utelämnar något medan den betonar något annat. Informanternas livsberättelser kan tolkas som självpresentationer. Som roller de spelar.

I detta avsnitt kommer jag att se närmare på informanternas självpresentationer. Det innebär att tolka de intryck de ger. Det innebär också att tolka *hur* de berättar om livssekvenser. T.ex. om de talar om tiden innan flytten som fantastisk och tiden efter flytten som jobbig. Detta avsnitt innefattar även en redogörelse för vilken intervjusituationen var och vilka faktorer som spelade in, så som

tidpunkt, humör och plats. Självpresentationen och hur och vad de berättar om är ett sätt att tolka informanternas livsbana.

Självpresentationerna kommer att analyseras individuellt, för att sedan avslutas med en summering, detta görs för att skönja övergripande mönster och olikheter.

Jounis presentation genom hela intervjun, och sättet han berättar om händelser, är avslappnad. Han tar ofta till humorn när han berättar. Detta belyses i citatet ovan om hans upplevelse på Borgerservice. Jouni idealiserar inte sig själv utan svarar på frågorna så som han uppfattar dem. Han svarar direkt och har flera upplevelser och erfarenheter han gärna återger. Som intervjuare är det lätt att tala med Jouni. När Jouni talar om de stereotypiseringar om finländare han stött på i Danmark och hur han reagerat på dem, säger han:

”Nå ibland tar jag det till det extrema med hjälp av humor, men ibland rättar jag bara dem” (Jouni, 26:59)

Det Jouni syftar på här är stereotypiska finländaren som ”berusad går omkring med kniv i bältet.” (Jouni: 26:11). Att han skämtar om det istället för att ta illa upp kan tyda på att humorn är en

försvarsmekanism han använder för att undvika att ta illa upp. Jouni har också bott i Danmark i fem år och det kan tänkas att han fått nog av att rätta till folks missuppfattningar av finländare.

Jouni talar en hel del om alkohol. Han berättar innan intervjun att han nyss fått besked om att hans bekant dött under oklara omständigheter under den gångna helgen. Intervjun sker måndagen efter dödsfallet. Jouni säger att han gissar på att dödsfallet var alkoholrelaterat. Jouni säger att han nu slutat dricka alkohol för att han anser sig dricka för mycket. Under intervjun går diskussionen ofta till alkoholrelaterade ämnen. När Jouni tillfrågas om skillnader mellan Danmark och Finland säger han:

”Nå det första jag kommer att tänka på är det här med alkoholkulturen (...) att den är mycket friare här (Jouni, 17:45)

Att Jouni börjat tänka på sin hälsa och slutat dricka alkohol kan innebära att han även reviderar andra delar av sitt liv. Han talar negativt om såväl den danska som den finska alkoholkulturen, och prisar sydeuropeernas inställning istället. Han säger efter intervjun att ett glas vin till maten är bättre än en fylla varje veckoslut. Att dricka alkohol kanske inte är ett biografiskt projekt som en ”karriär” men det är en del av Jounis identitet. Om han går från att dricka

mycket varje helg till att vara nykterist är det en del av hans vardag som förändrats. Att Jounis bekant dött kan även ses som en livschans för Jouni där han blivit tvungen att se över sina egna val. Förutom alkoholen nämner han idrott och sport vid flera tillfällen under intervjun.

Sanna agerar på ett liknande sätt som Jouni under intervjun. Humorn finns med även i hennes återgivning av sekvenser i livet. Sanna talar om att de val hon gjort och där hon är nu beror endast på henne själv. På frågan om hon ångrar att hon flyttat till Danmark svarar Sanna:

”Nå jag har bra och dåliga dagar (...) Jag tror på det att du själv liksom är din egen lyckas smed, att du kan göra vad än du vill med ditt liv var som helst. Att på det sättet vill jag inte skylla på Danmark för många saker att det där, det är ändå alltid upp till en själv med de här grejerna” (Sanna, 11:44)

Detta svar tolkar jag som att Sanna ibland ångrar att hon flyttat till Danmark men att hon samtidigt är medveten om att det är ett val hon själv gjort. Samt att bara hon själv kan förändra sin situation.

På frågan om de ångrar att de flyttat till Danmark svarar Jouni, Henna och Johan alla uppriktigt nej, de ångrar det inte. Sanna och Jukka är de enda som avviker i sina svar på den frågan.

Sanna talar i metaforer "sin egen lyckas smed" och "den gyllene medelvägen". Att tala i metaforer tolkar jag enbart som hennes sätt att uttrycka sig själv. Sanna är en pratsam person som det är lätt att tala med. Hon går sin egen väg i livet och tycker att andra också borde göra så. Både Sannas livsberättelse som helhet och hennes manér tyder på en självständig person. Genom att se på Sannas biografiska profil (se s. 82) har hennes liv så här långt dominerats av karriärstänkande. Hon har målmedvetet siktat på mot en internationell karriär sedan gymnasietiden och gripit de chanserna som möjliggjort den karriären som är hennes livsplan. Däremot talar hon lite om sitt privatliv under intervjun. Sanna är över 30 år gammal och normalbiografiskt sett är det i den åldern kvinnor brukar vilja bilda familj. Sanna är singel och talar aldrig om att hon aktivt skulle söka en partner. Bara för att något är förväntat att ske, så som giftermål och familj, betyder det inte att det är så för alla.

Innan intervjun berättar Sanna att hennes arbetsplats i Aarhus, *Mobilethink*, nyligen sparkat hälften av personalen och att hon är orolig för sin position. Hon berättar att hon sökt arbete i Helsingfors

på grund av detta. Under intervjun ber jag henne berätta lite om sin jobbsituation:

”För att vara ärlig är det här jobbet den enda orsaken till att jag ännu är i Danmark, att jag har bra villkor och har själv fått bestämma om mina göranden i praktiken, vilket för mig är en jättestor grej.” (Sanna, 15:32)

Sanna är den av informanterna som är mest målinriktad. Hon uppfattas som karriärorienterad. Av de olika biografiska projekten hon har är den professionella karriären den hon satsat mest på. Kanske på bekostnad av biografiska projekt som privatliv. Sannas svar tyder på att hon framförallt låter karriären vara den avgörande faktorn för vad hon gör. Sanna idealiserar inte sin självpresentation utan hon svarar likt Jouni på frågorna så som hon uppfattar dem.

Däremot skiljer sig **Jukkas** presentation från de andras. På frågan om han ångrat att han flyttat till Danmark svarar han:

”Det var inte på något sätt ett lätt beslut, det kändes liksom till och med på något sätt som fel beslut” (Jukka, 11:07)

Jukka säger före intervjun att han är nervös. Jukka frågar flera gånger under intervjun om det är svaret som jag önskar. Det kan tolkas som en idealisering av rollen, att presentera sig själv som man tror andra förväntar sig. När inspelningen är över slappnar Jukka av något. Under intervjun dricker Jukka två öl. Efter intervjun dricker han två till och börjar tala friare. Då berättar han gärna mer när jag frågar om hans familj.

”Jag saknar min familj, speciellt min yngre bror som bor i Karleby, han har haft det svårt med att hitta jobb och sånt. Han har nedsatt syn och har fått utstå mycket i livet” (Jukka, anteckning)

Jukka berättar också om sin barndom, som han likt Hennas talar om som idealisk (se nedan). Jukkas föräldrar hade en sommarstuga i skärgården där Jukka och hans bröder var tillsammans som barn, Jukka beskriver denna episod som väldigt lycklig.

Jukka ber också om ursäkt för att han inte hade något att berätta under själva inspelningen. Jag har svårt att tolka hans ursäktande manér. Men sammanställer man dem med hela hans livsberättelse är det ett karaktärsdrag han har. Jukka talar som om att han varit i underläge hela sitt liv, med start i att han mobbades i grundskolan.

Jukka presenterar sin tid i Helsingfors som en lycklig tid jämfört med vad han gör just nu och vad han gjorde innan Helsingforstiden. Jukka säger om tiden i Helsingfors:

”För mig var det vid tiden en bra plats, jag flyttade dit med min flickvän från Karleby (...) jag tyckte om Helsingfors som stad” (Jukka, 5:50)

Detta är det enda citatet från Jukka under inspelningen där han uttrycker genuint tycke för något. Han flyttade från småstaden Karleby till huvudstaden. Denna flytt markeras även starkt av att han i hemstaden Karleby blev mobbad pga. av sitt intresse för klassisk musik. I Helsingfors erbjöds han en ny miljö i vilken han kan spela en annan roll än den han har internaliserat i hemstaden. Han fick byta blad och det verkar ha varit en lycklig tid i Jukkas liv. Denna lycka varade tills han flyttade till Danmark. Hans flickvän bodde i Danmark vid tiden och verkade som en stark pullfaktor för Jukka. När han ombes berättar om beslutet att flytta säger han:

”(N)å i det skedet hade det just tagit slut med den där flickvännen, (...) som studerade i Danmark och jag bestämde trots det att fara, trots att det tog slut, för jag hade ändå den där drömmen i baktankarna men det var ett

ganska radikalt beslut på något sätt, jag hade ju fastanställning i Finland” (Jukka, 11:07)

Med drömmen syftar han på att han som ung drömde om att flytta utomlands. För Jukka var det ändå radikalt att flytta, ett stort steg. Jag har svårt att se, trots drömmen, att han skulle ha flyttat utan incitament av sin flickvän. Det ingick inte i Jukkas livsplan att flytta från Finland. Han var lycklig där han var, samtidigt visar Jukkas livsberättelse på hur det kan gå när något oväntat händer och man blir tvungen att snabbt revidera sitt liv och det man tänkt sig av framtiden. Plötsligt sker något som kullkastar livsplanen. Och kanske är det just för att Jukka var lycklig innan han flyttade som gör honom missnöjd med sin nuvarande situation. Han kanske ångrar sig och därför har svårt med att gripa nya livschanser som erbjuds honom i Danmark.

Jukka talar om sina livsskeden väldigt kortfattat och utan större entusiasm. Efter intervjun säger han att den enda orsaken till att han sökte arbete i Danmark var för att hans flickvän bodde här. Han döljer inte sitt missnöje med den nuvarande situationen. De intryck han ger gör att jag uppfattar honom som ledsen, en aningen olycklig. Att han är kortfattad beror på nervositet, men att han verkar nedstämd beror inte på nervositet eftersom jag även efter intervjun får det intrycket av honom. Samtidigt är jag av den uppfattningen att Jukka aldrig talat om dessa saker med någon,

och att det under och efter intervjun går upp för honom att han inte är nöjd med sitt liv just nu. Då börjar Jukka revidera sitt liv och fundera på nya livsplaner.

Henna berättar innan intervjun att hon haft en tung höst arbetsmässigt och att hon varit sjukmäld i några månader pga. att hon tappat gnistan. Just nu arbetar hon hemifrån några dagar i veckan.

”Om du skulle ha intervjuat mig i våras skulle jag haft så många berättelser och exempel men nu har jag inget”
(Henna, anteckningar)

Det visar också på att intervjun är betingad av faktorer som tidpunkt och humör. Hennas lågmäldhet märks under intervjun och hon engagerar sig tidvis inte för att minnas utan säger ofta ”Jag vet inte”. Hennes manér lyser av uppgivenhet, hon sitter med kurad rygg och talar med låg röst. Henna skrattar ofta till i samband med att hon talar. Det verkar som om hon systematiskt inte anser sig ha något intressant att komma med och skrattet gör att berättelserna förlöjligas och nervärderas av Henna själv. På frågan om hon har vänner i Danmark svarar Henna:

”Nå jag har arbetsplatsen så långt borta [Kolding] att med de där arbetskamraterna blir det inte så mycket häng (skrattar)” (Henna, 12:11)

Det finns inget roligt i det hon säger men ändå skrattar hon. Henna frågar vid ett flertal tillfällen om att få frågan förtydligad. Detta tyder på att hon inte vill svara ”fel”. Men Henna är inte nervös som Jukka. När hon blir ombedd att tala om sin familj och sin barndom lyser hon upp.

”Jag har nästan enbart positiva minnen från min barndom”
(Henna, 03:34)

Detta tyder på det som arbetsmässigt skett under hösten påverkat Henna mycket. Hon säger också efter intervjun:

”Jag har på känn att 2012 blir ett år då det händer saker”
(Henna, anteckningar)

Jag får ett starkt intryck av Henna att hon inom någon månad kommer att göra något drastiskt, kanske säga upp sig och flytta bort. Hon vill ta i tu med sitt biografiska projekt och revidera sitt liv

och göra nya planer. Hon talar också om Danmark som ett kapitel i sitt liv hon är beredd att avsluta:

”(M)an har börjat fundera lite på att om man fastnat på plats, öh främst med tanke liksom på jobbet när där inte har varit något utmanande mera” (Henna, 21:04)

Henna är som Sanna ensamkommande till Danmark och Henna låter som Sanna arbetet vara den avgörande faktorn för vad hon planerar för framtiden.

Johan är avslappnad under intervjun. Han är den som tydligast är ute för att stanna i Danmark en tid framöver. När vi talar om han upplevt några problem under sin tid i landet så här långt, berättar han om sittordningen i arbetsplatsens gemensamma matsal:

“(J)ag vet int orsaken till det när jag försöker komma underfund med de själv men när vi går o äta till kanten på jobbe så finns det alltid ett danskt bord där de sitter bara danskar i o så sitter de nån dansk... nån stackars dansk som måst sitta med utlänningarna nån gång har de hänt att en icke-dansk får sitta vid de danska bordet men annars oftast e de så att utlänningarna sitter i, i vad heter de? Ett

eget bord med då såklart några danskar också för dom alla danskar ryms int i ett bord men de e på nå sätt... enklare, int för de sku int va, de sku va nå problem de ha ba blivi, ja, de, nu den senaste tiden så ha de nog lite spritt på sig men dedär de enda orsaken jag tror e att danskarna e mer hungriga.” (Johan, 52:22)

Det finns en problematik i berättelsen. Johan har upptäckt ett beteende som han inte vet hur han skall tolka. Han undviker konfrontationen med tanken om att han bemöts annorlunda på arbetet för att han inte är dansk. Samtidigt framgick det tidigare att han är stolt över att vara ”finnen på jobbet”, per definition inte dansk. Samtidigt säger han att beteendet i matsalen inte är ett problem för honom, men att han har tänkt på saken visar på att det har en betydelse för honom. Han vill smälta in och skapa kontakter med danskarna och blir förvirrad av det som sker i matsalen.

Johan berättar mycket inlevelsefullt om händelser som skett i Danmark. Däremot har han inte samma entusiasm när han talar om sitt förflutna i Finland. Han säger om flytten till Danmark:

“(D)et att komma till Danmark så då insåg man mer nog att det fanns mycket mer att leva på ett helt annat sätt det gav en nystart en nykick mer energi att det man insåg det först efteråt att man inte kanske levde sitt liv fullt ut.” (Johan, 00:35)

Johan är tydlig i sitt bildspråk med att markera att flytten till Danmark har haft en positiv inverkan på honom. Trots att han är efterkommande bearbetar han de nya livschanserna på ett positivt sätt och genom biografiskt arbete skapat en ny livsplan.

För att summera avsnittet om identitet och interaktion skall jag på basen av vad och hur informanterna berättar föreslå på vilken livsbana de befinner sig.

På basen av vad informanterna berättat kan konstateras att de trots sina likheter har haft olika migrationsupplevelser. Likheterna i berättelserna är att alla om ”drömmen om utlandet”. Vissa, som Sanna har arbetat för att förverkliga den drömmen sedan hon var i skolåldern. Medan andra, som Jukka, har haft den i tankarna men inte gjort något åt saken själv, utan blev meddragen av en partner. För Jukkas del uppfattar jag drömmen som just en dröm, inte något han egentligen hade tänkt förverkliga. Utlandsflytten var på intet sätt en del av Jukkas livsplan. Sanna och Henna däremot, sökte

sig målmedvetet utomlands. Således är drömmen om utlandet en del av Hennas och Sannas livsplaner och orsakade inte avbrott. De två kvinnorna talar också mer om det internationella sammanhanget än Jouni och Jukka gör som talar mer om det finländska versus det danska sammanhanget. Sanna och Henna är lika i många hänseenden men speciellt Sanna har en kosmopolitisk världssyn. Där de kan finna arbete är där de bosätter sig, det kan vara Finland, Danmark eller annanstans. Det visar på en viss öppenhet som är typisk för kosmopoliten.

De två kvinnornas livsberättelser kan sammanliknas på flera punkter. Sannas och Hennas livsberättelser påminner om varandra. De har kommit till Danmark som ensamkommande med målet att göra karriär här. För Sanna och Henna var att flytta till utomlands klart en livsplan. Flytten var ett naturligt steg och orsakade således inget avbrott i livsplanen för dem. Varken Sanna eller Henna talar om att bilda familj trots att båda är runt 30 år gamla, de följer inte en normalbiografi på den punkten. Båda två har lärt sig danska och gripit chansen att lära sig ett nytt språk. Henna säger att hon är missnöjd nu och förväntar sig mycket av 2012, det innebär inte att hon skulle lämna Danmark. För Hennas del kan hon remigrera, stanna i Danmark eller repatriera på basen av det hon säger. Sanna säger i sin tur att hon gärna flyttar till Kanada eller vartsomhelst där hon finner arbete. Sanna säger också att jobbet i Aarhus är den enda orsaken till att hon är i Danmark. Hon har sökt arbete i Finland, men det kunde lika väl

vara ett annat land. Så länge Sanna är nöjd på sin nuvarande arbetsplats kommer hon att stanna i Danmark. Sanna säger att de egenskaper hon har som hon förknippar med en finländsk identitet (ärlighet och rakryggighet) inte är de egenskaper hon förknippar med en dansk identitet. Alltså identifierar hon sig själv som virtuellt finländsk eftersom hon ser sig själv ha dessa egenskaper, det är även erkänt på hennes arbetsplats. Därutöver internaliserar hon inte den externa identifiering av henne som dansk. Hon talar gärna om för folk att hon inte är det och är inte sen med att rätta missförstånd om hennes ursprung. Att inte internalisera identifieringen är för Sanna ett sätt att behålla sin finländska identitet och de egenskaper som hon ser som de bästa finska egenskaperna.

För männens del är likheterna inte lika tydliga som för kvinnorna. Förutom att alla tre är efterkommande. För Jukka markerades flytten av en negativ upplevelse när hans parförhållande tog slut. Jukka nämner även att hans förväntningar av danskar inte infriats och att han är besviken på detta. Han verkat under intervjuens gång börja revidera sin livsplan och talar om att han skall söka arbete i Finland nu. Om han gör det är det klart att han ämnar repatriera.

Jouni väntade 18 månader innan han korrigerade ett namnfejl i folkbokföringen. Det verkade inte spela någon stor roll för Jouni. Han skämtar om saken vilket tolkas som att han inte tar felet så

allvarligt. Jouni och Jukka talar båda mycket varmt om tiden innan de flyttade från Finland. För Jouni har barndomens idrottsintresse hållits kvar även efter att han flyttat,

Det är svårt att tyda vilken livsbana Jouni befinner sig på. Jag är inte övertygad om att han kommer att repatriera, han kan även remigrera. Jouni är efterkommande och valet att lämna Danmark kommer sannolikt att beslutas i kompromiss med sambon Henna, säger Jouni. Henna däremot som ensamkommande nämner inget om att kompromissa. Det som tyder på att Jouni kanske remigrerar är att han säger sig vara trött på alkoholkulturen i Finland och att han dras mot Sydeuropa istället. Jouni talar mycket om skillnaderna mellan danskar och finländare, såväl negativa som positiva. Han ser också skillnaderna i en historisk kontext vilket ingen av de andra informanterna gör.

Johan verkar villigast att stanna i Danmark trots att han är efterkommande. För honom är den finlandssvenska identiteten den främsta. Det är en identitet han socialiserats in i sedan han var barn. Finlandssvenskhet kan således ses som en primär identitet för Johan. Han är också den av informanterna som har bott den kortaste tiden i Danmark, han är på det sättet kanske inte färdig med Danmark som t.ex. Henna säger sig vara. Johan har en språklig fördel i att han talar svenska som modersmål vilket gör att danskan är lättare för honom att lära sig än för de andra. Baserat

på vad och hur Johan säger är han på en integrationslivsbana. Han fick möjligheten till en nystart i livet som han inte hade räknat med och överraskades positivt av det Danmark hade att erbjuda honom. Samtidigt säger han att handbollen varit så viktig för honom och då är frågan varför han inte börjat spela handboll i Danmark. Jouni fortsatte ju med ishockeyn även i Danmark, som juniortränare.

I nästa avsnitt kommer informanternas kulturella och sociala kapital att granskas. Det kommer även att diskuteras vilka investeringar informanterna gjort och vad de vill uppnå med dessa.

8.2 Fem finländare i Danmark – språket och de sociala kontakterna

Med kulturellt kapital avses utbildning och kunskap men även innehav av artefakter som konstverk e.d. Med socialt kapital avses de resurser som finns i individens sociala nätverk. Nätverket består av vänner, familj, kolleger etc. Genom att se på individens innehav av kapital, dvs. volym kan hans eller hennes andra egenskaper förutses. Genom att investera i en kapitalform, t.ex. skaffa sig en utbildning så vill individen uppnå en position i det sociala rummet. Utbildningen är av ett visst värde som berättigar till en viss position

gentemot annat kulturellt kapital. Om kapitalformerna kan läsas mer utförligt i avsnitt 6.3 *Kapitalformer*.

Följaktligen kan man på basen av de investeringar informanterna gjort inom kapitalformerna (kulturellt och socialt) analysera på vilken livsbana de befinner sig. Investeringarna ses som strategier för att manövrera under de förändrade förhållanden som flytten till Danmark antas ha medfört. Gällande socialt kapital är valet att *inte* stifta bekantskap med danskar en antydning om att personen inte vill knyta sig an med det danska samhället. Detta tyder på att individen inte ämnar integrera sig och stanna i Danmark och alltså är på en re-migrations- eller repatrieringslivsbana. Ett starkt nätverk i Finland tyder på att dörren för en återflytt medvetet hålls öppen. Men det betyder inte att man inte kunde ha starka nätverk i Danmark samtidigt. Det ena utesluter inte nödvändigtvis det andra. En investering i sociala nätverk i Danmark som består av primärt danskar pekar på en integrationslivsbana. Det samma kan sägas om investeringen i kulturellt kapital där språkinläring (danska) är det som kommer att granskas i första hand. Viljan att lära sig danska kan tyder på integration. Ovilja att lära sig danska eller en medveten prioritering av andra språk kan tyda på repatriering respektive re-migrering. Men som det snart framkommer är det inte så svart på vitt.

8.2.1 Det danska språket

Jag börjar med att se på informanternas kulturella kapital. Det som sticker fram klarast är informanternas språkkunskaper. Detta har redan diskuterats i korthet ovan utgående från konceptet identifiering men i detta avsnitt ges språkkunskaper ett annat perspektiv. Med språkkunskaper avser jag här förmågan att tala danska, men även inställningen till att lära sig språket. Det går sålunda att grovt dela in de fem informanterna i två grupper: de som vill lära sig och kan tala danska, och de som inte vill lära sig och inte kan tala danska. Dessa är baserade på informanternas egna syner på saken. Frågan som ställs är varför lära sig danska, eller varför inte? Antagandet är att en ovilja att lära sig språket beror på att personen inte vill sätta tid på något som hon eller han inte kommer att ha nytta av eftersom hon eller han inte ämnar stanna i Danmark. Trots det kan en ovilja att lära sig danska även bero på andra faktorer, t.ex. att prioritera engelskan istället för att den anses mer användbar. Jag ska se på vilka förklaringsmodeller informanterna använder för att beskriva sitt (o)intresse för det danska språket.

Kunskaper i, och intresset för det danska språket ses som en indikator för på vilken livsbana informanten befinner sig. Detta sagt innebär inte en ovilja att lära sig språket att personen således inte vill integrera sig och bli en del av det danska samhället. Språkinläringen är en kalkylerad investering, och om man anser

sig klara sig fint i Danmark utan kunskaper i danska så är det inte sagt att man inte skulle investera i andra integrationsfaktorer, som exempelvis sociala nätverk.

Det nämndes tidigare att informanterna här är valda på grund av att de har flera faktorer gemensamt, så som generation, vilket gör dem jämförbara. De är alla även högskolutbildade, Sanna och Jukka är magistrar och resten är kandidater. (Se definition på titlar i ordlistan, bilaga 3). På det sättet är de i egenskap av sina utbildningar redan innehavare av ett slags kulturellt kapital (institutionaliserat). Att utöka det institutionaliserade kulturella kapitalet genom att lära sig danska ses här som en investering i kapitalet, och som ett försök att uppnå högre position i det sociala rummet. Men att prioritera kunskaper i andra språk, så som engelskan, är även det former för investeringar. Att prioritera engelskan framom danskan är positioneringsmässigt ett val. Ser individen ingen direkt nytta med att lära sig danska utan klarar sig till vardags med engelskan betyder det inte direkt att denna inte vill integreras. Men en investering i kunskaper i engelska är en som kan resultera i hög position i ett annat land och i Danmark. Prioritering av engelska pekar också på mobilitet, en beredskap att vid något tillfälle förflytta sig. Det engelska språket är gångbart i flera länder, således täcker man en geografisk bredd genom att uppehålla kunskaper i det språket. Detta kan vara ett tecken på en re-migrationslivsbana, och en kosmopolitisk världssyn, men som sagt det är flera faktorer som spelar in.

Språk är mer än ord och meningar, språk är grundläggande för förståelsen av hur saker går till i samhället. Utan att förstå danskan kan man inte förstå Danmark eller danskar. Språk är också, säger Jenkins, grundläggande för interaktion med andra. Gester och rörelser är inte tillräckligt, språket är också det sätt vi själv kan förstå oss själva och andra på. (Jenkins, 2008: 58-59)

Johan är den informant som bott kortast tid i Danmark, två år. Men som finlandssvensk har han en språkmässig fördel framom de andra informanterna. Svenskan och danskan påminner om varandra, medan finskan inte hör till samma språkfamilj som dessa. För övrigt är de andra informanterna, utom Jukka, hemma från områden i Finland som domineras av finsktalande. Johan säger om sin inställning till språkinläringen:

”Jag ville lära mej av den orsaken att om ja nu ändå flyttar till ett annat land där modersmålet eller var språket e int mitt modersmål så de som att (paus) de e som borthaskad tid eller ja menar ja har en gratis chans o vad heter de? Gratis lära mig ett nytt språk o såklart så ville jag ju också, ja vill int, jag har inget emot engelska men jag tycker fortfarande att (att)... de e en rikedom o få lära sig ett helt annat språk.” (Johan, 56:22)

Här noteras Johans ordval, han ser språkinläringen som en *chans*. Han tycker att det är en *rikedom* att kunna språk. Johan har en positiv inställning till inläringen. För honom har det varit självklart att lära sig danska trots att han inte varit tvungen:

“Jag sku bra kunna prata engelska på jobbe inga problem för dom förstår de o dom kan prata tillbaks men (paus) nu e man såpass intresserad av ett, av språk att man vill lära sig, plus att de va såpass annorlunda språk de blev intressant men ändå såpass nära svenskan att jag så det int som ett stort hinder.” (Johan, 56:22)

Följaktligen kan om Johan konkluderas att han medvetet investerar i att lära sig danskan. Han säger också att han inte har direkta framtidsplaner på att lämna Danmark. Han skulle inte behöva danskan på arbetet just nu, men i och med att han ämnar stanna i landet kan kunskaperna i språket vara till nytta på arbetsmarknaden i framtiden. Eftersom Johan kan finska har han fått det arbete han nu har (ansvarig för finskspråkig webbplats). Finskan kan ändå inte jämföras med danskan här, finska är inget han strategiskt valt att lära sig. Finskan lärde han sig redan i skollådern. Genom att nu lära sig danska vill han erkännas av andra aktörer i det sociala rummet, alltså den sociala kontext han befinner sig i. Han vill också göra sig förstådd och samtidigt förstå

vad som sker omkring honom. Som svenskspråkig kunde han gott göra sig förstådd högre grad än de finskspråkiga informanterna. Men Johan har alltså gjort valet att investera i att lära sig danska, det är en fortgående process som kräver tid och hängivenhet.

Inte heller **Jouni** skulle ha fått den arbetsplatsen han har idag (finlandsansvarig för webbsida) utan kunskaper i det finska språket. Finskan är precis som i Johans fall en klar fördel och en högt värderad egenskap. Jouni är medveten om detta och har valt att investera på ett annat sätt än Johan. Jouni har läst danska på *Sprogcenter* men använder mest engelska till vardags. Finskan är Jounis arbetsspråk.

”Jag har sen förstås motiverat det med det också att öva på engelskan bara och nog, att inte bor man ju här resten av livet ändå, att desto större nytta av att öva på engelskan”
(Jouni, 37:26)

Johan och Jouni arbetar båda på finska, men för Jouni är engelskan mycket viktigare än danskan. Han utgår från att han kommer att flytta från Danmark förr eller senare. Johans inställning är den omvända. Detta är orsaken till att kapitalformerna som koncept är goda verktyg, de hjälper att se de underliggande faktorerna i individernas val. Individer som på många sätt är lika,

som just Jouni och Johan. Att inte lära sig danska är inte bara en fråga om just danskan som språk utan det ger även en antydning om en övergripande livsplan för individen. Genom att se på flera kapitalformer (vilket kommer att göras strax), byggs en helhetsbild upp som gör att individuella val kan förstås i ett bredare perspektiv.

Johan sade ovan att han har lätt för danska pga. svenskan. Jouni säger att han har svårt för danskan pga. finskan:

”Nå jag är savolaxare så jag är inte så jättebra på liksom språk (...) och svenskan då liksom, mitt problembarn”
(Jouni, 34:51)

Savolaxare är benämningen på personer hemma från området Savolax, jmf. amt i Danmark, i östra Finland kring staden Kuopio (se karta på s. 76). Jag uppfattar detta citat som ett ursäktande från Jounis sida. Detta citat kunde likväl ha kunnat användas ovan där interaktion och självpresentation diskuterades. Med detta avser jag att Jouni känner sig tvungen att ta till en ursäkt till varför han inte kan danska. Han *tror* att det förväntas en ursäkt av honom och även av mig som intervjuare i denna situation. Det är också i linje med vad Jouni tidigare talade om när han förklarade att dansk avslappnad livsstil beror på brist av nationellt trauma. Han har här igen en större narrativ berättelse för att förklara sin egen narrativa

berättelse. Citatet visar också på en överordnad diskussion i det nordiska sammanhanget där språket som förenande för de andra nordiska länderna marginaliserar Finland. Att Jouni här använder förklaringsmodellen där han skyller bristande språkkunskaper på yttre, geografiska faktorer är intressant när man jämför med Henna som är hemma från samma område som Jouni. Henna har en annan syn på saken än Jouni.

Henna lärde sig danska efter att hon märkte att svenskan inte räcker. Henna har lärt sig grunderna i svenska i skolan, på samma vis som Johan har lärt sig finska. Henna är hemma från staden Kuopio i Savolax. Henna har alltid varit språkintresserad och grep chansen att via arbetet på Bestseller gå en kurs i danska. Hon använder även danskan till vardags.

”Jag måste nog riktigt gå på språkkurs genom vilken jag sedan lärde mig att förstå och tala, men alltså på Bestseller klarade man sig riktigt bra på engelska så det tog nog två år under vilka min danska var riktigt usel” (Henna, 7:14)

Så som Jukka, Johan och Jouni så skulle även Henna ha klarat sig på engelska på jobbet. Men hon bestämde sig för att lära sig danska trots allt. Det valet tyder på, likt i Johans fall, att hon investerade i kulturellt kapital med tanken om att hon kanske

behöver just danskan i framtiden. Så gick det också när hon efter två år på Bestseller fick jobb i Kolding och Henna och Jouni flyttade från Vejle till Aarhus. Det arbetet har Henna än idag, hos en liten dansk kläddesigner där arbetsspråket är danska.

Jukka är uppvuxen i en något svenskare miljö i Österbotten (på kartan området runt Karleby). Han har också bott i Helsingfors, även där är det vanligt att höra svenska på gatan. Jukka har gått en sex månader lång språkkurs – ”Lær dansk”, om den kursen säger han:

”Det gick långsamt framåt, tog jättemycket av min tid, två kvällar i veckan och nyttan var inte stor, det till och med störde mitt arbete eftersom jag skall spela på kvällarna” (Jukka, 25: 39)

Med ”spela” syftar Jukka på sitt instrument, att spela är här synonymt med att arbeta. Jukka säger som Jouni att han inte heller behöver danska på jobbet. Han säger också att han försökt använda danskan i vardagssituationer men att ingen förstår honom och att han måste upprepa sig. Förutom att Jukka inte känner sig behöva danskan verkar det även som om han är rädd att använda den offentligt. Det är inte mödan värt. På basen av hela Jukkas berättelse är det klart att han inte knyter an till Danmark och att inte

investera i språket är ett sätt för honom att behålla avståndet. En investering är också en risk. Som Jukka säger tog språkkursen tid från annat. Så är det givetvis med en investering vars finansiella värde inte är omedelbart. Att investera i kulturellt kapital, är som Bourdieu säger, tidskrävande. Risken ligger i att man kanske inte har den nytta av kapitalet som man hoppats på. I Danmark är det en fördel att vara kunnig i danska, för att förstå och bli förstådd. Men utanför de danska gränserna är det inte sagt att nyttan är värd besväret.

Sanna gick en intensiv danskurs samtidigt som hon skrev sin magisteravhandling. Detta visar på hennes ambitiösa och strategiska livsplanering även i förhållande till kapitalinvesteringar. Sanna har systematiskt gripit chanserna hon ansett ge mest avkastning för hennes karriär. Och trots att hon hade en dansk pojkvän talade hon engelska med honom, men danska på arbetet. Sanna märkte att hon inte klarar sig på sin skolsvenska och därför tog hon kursen i danska. Tack vare sina språkkunskaper fick hon ett jobb i ett danskt IT-företag.

”Det var en ganska intensiv och bra kurs att jag gick den under de två och en halv månader jag skrev min gradu”
(Sanna, 19:25)

(Gradu är den finländska benämningen på en magisteravhandling, dvs. speciale, kommer från orden *avhandling Pro Gradu*)

För Sanna är språkinläringen ett klart strategiskt val. Hon bodde tidigare i Malaysia och om malajiskan säger hon att den var obegriplig och svår. När hon sen kom till Danmark var det säkert en lättnad för henne att lära sig ett nytt språk som i jämförelse med malajiskan var lättare, och som hon förstod att läsa alldeles utmärkt.

Det kulturella kapitalet pekar tydligt på de tendenser som anats tidigare. En avgörande faktor är om personen flyttat till Danmark som ensamkommande, eller om denna varit efterkommande. Det är frågan som är central beträffande gripandet av livschanser. Och även i frågan om att integrera och anpassa sig. De ensamkommande här har lättare att ta åt sig mottagarlandets sätt och det beror på att flytten varit ett planerat steg, medan det för de efterkommande har inneburit ett avbrott i livsplanen. Genom motståndet att vägra göra saker på nya sätt och lära sig språk avskärmar sig den efterkommande medvetet från mottagarsamhället.

För Johan som är efterkommande, har investeringen i att lära sig danska gjorts med förhoppning om en förhöjd position i det sociala rummet. Han har här mer likheter med de ensamkommande, Henna och Sanna, än med de efterkommande. Han vill inte bara lära sig danska för ett framtida arbetstillfälle, han vill också knyta kontakter med danskar och det görs enligt honom bäst genom att tala danska med dem. Han griper de livschanser som flytten till Danmark erbjuder honom, att stifta nya bekantskaper och lära sig språket. Genom att se på hur informanterna talar om sina sociala nätverk i Finland respektive i Danmark kan en antydning om deras livsbanor ges. Detta sammanställs sedan med de kulturella kapitalen för en mer enhetlig bild.

8.2.2 Sociala nätverk

Med tanke på informanternas sociala nätverk i Danmark är de efterkommande här i en fördelaktigare position än de förstkommande. Oberoende av varifrån i världen man kommer och av vilka orsaker så är den ensam- eller förstkommande tvungen att skapa nya kontakter. En nackdel för immigranten är att de som bott i ett land hela sitt liv redan har dessa nätverk. En efterkommande har i vart fall någon att komma till. Någon som känner till hur saker fungerar.

Det som jag skall se på är *hur* informanterna talar om sina sociala nätverk och vilka investeringar de gjort för att bilda nya nätverk i Danmark. De sociala nätverkens värde ligger i deras resurspotential. Det innebär att genom att koncentrera sig på att bilda nätverk och skapa kontakter med danskar hoppas personen kunna dra nytta av resurserna i framtiden, t.ex. karriärmässigt. Nätverken har även en emotionell dimension och vänner spelar en viktig roll i det sociala livet och motarbetar utanförskap. Att inte anstränga sig för att få danska vänner är en strategi för att inte knyta an till Danmark emotionellt. Att ha internationella eller finländska vänner bosatta i Danmark erbjuder ändå den trygghet vänskap kan ge. Vänskap är vänskap oberoende av härkomst. Poängen är här att se huruvida personerna investerar tid och möda i att skapa kontakter med danskar och vad det i så fall vill säga.

För informanterna här är det Jouni och Johan som var efterkommande. Jukka tolkas också som efterkommande men hans fall är avvikande eftersom hans flickvän flyttade tillbaka till Finland samtidigt som Jukka flyttade till Danmark. Jukka hade inga kontakter i Danmark när han kom. De personer hans flickvän hade umgåtts med och som skulle bli hans nätverk var bosatta i Köpenhamn. Jukka flyttade till Aarhus.

Samtliga informanter svarar att de saknar sin familj och sina vänner i Finland. Detta är inte på något sätt överraskande. På basen av vad de berättat om sina uppväxtförhållanden kommer de alla från stabila hem och har breda bekantskapskretsar i Finland. Alla fem informanter håller regelbunden kontakt med sina familjer i Finland. I dagens läge är det inte heller dyrt att göra telefonsamtal utomlands. Man behöver alltså inte åka till Finland för att uppehålla kontakten. Det är såtillvida inte en finansiell fråga. Däremot säger informanterna att de mist kontakten till flera vänner i Finland. Det antar jag att beror på att vänner som inte längre delar vardagen har lite gemensamt och engagemanget att uppehålla vänskapen svalnar med tiden. Istället kommer nya vänskaper till där man är bosatt. Det är ett känt fenomen och kan jämföras med det att man mister kontakten med skolkamrater när man flyttar bort från hemorten för att studera.

I **Johans** fall är det tydligast att han vill stifta bekantskap med danskar, det är den främsta orsaken till att han lärt sig och använder danska. Men när vi talar om Finland är det, lite överraskande, första Johan nämner handbollen och den gemenskap som kretsar kring sporten. Alltså inte familjen som i de andra informanternas berättelser.

“(A)tt om vi tar handbollen så sku int jag va tror jag så som jag e som person utan det har varit en viktig del.” (Johan, 8:14)

Så förtydligar han:

“(D)en ha alltså ja as jag (jag) anser att jag ha fått många av mina värderingar och tankesätt den vägen” (Johan 9:34)

Detta beskriver hur viktig gemenskapen handbollen erbjudit är för Johan. Han talar även senare om sin familj, men den gemenskap handbollen erbjudit har varit oerhört viktig genom hela hans uppväxt. Johan var tvungen att lämna det när han flyttade, han uttrycker stor saknad för just sina handbollsvänner. Eftersom Johan är efterkommande skapade flytten till Danmark ett avbrott i hans rutiner och därmed bröts även kontakten med handbollsnätverket. Men starka sociala band kan också göra att man inte vågar flytta utomlands.

“Men det e också nånting tror jag att möjligtvis att man hade så bra hemma med mamma o pappa att det var alldeles för... å så hade man ju mycke (mycke) vänner o de (de) e ju två starka saker som drar en eller håller en tillbaks” (Johan, 19:55)

Också detta är i linje med vad han sagt tidigare. Han upplevde att vänner och familj fungerade som en pullfaktor för att stanna kvar i och med att allt var så bra och tryggt. Men att ryckas bort från detta är ändå inget Johan upplevt som negativt. Det är anmärkningsvärt att Johan inte aktiverat sig i någon dansk handbollsförening, han följer med och går på matcher men spelar inte själv. Detta beteende kan bero på ett antal orsaker, den handbollskrets han lämnat i Åbo är oersättlig för Johan och att aktivera sig i en dansk förening kanske han upplever som att ha förrått sin moderklubb. Han spelar fotboll tillsammans med sina kolleger i Aalborg, det kan ses som ett substitut för handbollsgemenskapen. Eventuellt kan hans passivitet också bero på att han inte vill knyta sig an till en lokal förening och ha en emotionell investering i den om han av någon orsak tvingas lämna Aalborg snart.

Jouni talar mycket varmt om sina vänner och sin familj i Finland. Han har upplevt svårigheter med att komma i kontakt med danskar, men har ett brett nätverk med vänner med internationell bakgrund bosatta i Danmark. Dem har han lärt känna via informella organisationer och grupper av utlänningar i Aarhus. Under sin tid i Vejle som är en mindre stad än Aarhus umgicks Jouni mest med flickvännen Hennas arbetskolleger vid Bestseller. Han har fått fler vänner i och med flytten till Aarhus.

”Å andra sidan är det [internationella vänner] lättare att uppehålla än att ta kontakt med danskar, eftersom vi är eh i samma situation” (Jouni, 24:26)

Orsaken till att Jouni inte har danska vänner beror sannolikt på två faktorer. För det första att han inte talar danska och för det andra att han upplever att de vänner han har är tillräckligt. Jouni känner inte att han behöver danska vänner. Således gör han heller inte den investeringen. Liksom han känner att han inte behöver det danska språket, behöver han heller inte danska vänner.

Inte heller **Jukka** har lyckats skapa kontakt med danskar, mer än med dem som arbetar med honom. Jukka har tidvis upplevt sig ensam och detta utanförskap beror på att han kom till landet genom en negativ erfarenhet. Han har en rädsla för att missuppfattas och kanske därför har låtit bli att stifta lokala bekantskaper. Han har utnyttjat det sociala kapital som finns i hans nätverk av arbetskollegor.

”Jag hade den turen att jag fick från jobbet fick jag hjälp med... var är skattebyrån och vad du skall göra och säga där” (Jukka, 18: 43)

Ett gott exempel på att kunna dra nytta av de resurser nätverket har att erbjuda. I Jukkas fall är det explicit eftersom han jobbar i en internationell miljö. Han berättar efter intervjun att det finns en person på jobbet som är en så kallad "go-to-person". Hon har hjälpt flera av Jukkas kolleger med liknande ärenden.

Både Jukka och Henna framhäver vikten av kontakt med andra utlandsfinländare bosatta i Danmark. För Jukka består den primära bekantskapsgruppen utanför arbetet av finländare. Jukka säger att utan denna handfull av personer skulle han inte klara sig. Jukka säger om finländarna i Aarhus:

"De är till och med den enda orsaken att jag trivs här just nu så bra, som tur har vi en så stark gemenskap med finländare här (...) vi är tajtare här i utlandet" (Jukka, 35:46)

Jukka talar om *här* i utlandet. Det ordvalet förstärker uppfattningen om Jukka som sannolik repatrierare och att han inte knyter an till Danmark med sitt ordval. Han säger inte t.ex. "här i Danmark" utan använder de neutrala orden "här i utlandet". Jukka vänder sig inåt den trygga gruppen finländare där han känner sig hemma. Men även **Sanna** som annars knutit starka band till det danska samhället erkänner att det är skönt att umgås med finländare

eftersom de förstår henne bäst. Om att umgås med finländare i Danmark säger hon:

”Nå relativt mycket att nog är det trevligt att snacka med finländarna om det här allt som är annorlunda här” (Sanna, 32:03)

Finländarna som invandrargrupp i Danmark kan inte sägas ha ett konfliktfyllt förhållande till danskarna. Men att vända sig inåt mot sin grupp som Jukka, gör att han medvetet separerar sig från värdkulturen (Danmark). För Sanna är det lite annorlunda eftersom hon har bekanta över hela spektret. För **Henna** som har en bred bekantskapskrets i Danmark (både danskar och utlänningar) är de lokala finländarna också viktiga. Hon säger:

”Man kan nog uppleva att några goda vänner är som familj” (Henna, 23:27)

Henna talade tidigare om hur viktigt hennes familj är för henne. Hon har starka familjeband i Finland och substituerar dessa med vänskapsband i Danmark. Definitionen på vad som konstituerar ens familj är enligt Bourdieu upp till individen själv. Flera av Hennas närmsta vänner i Danmark är hemma från Finland, men en

stor del av dem har flyttat bort under de två senaste åren. Detta har fått Henna att överväga att också flytta från Danmark. Hon har också haft en tung period arbetsmässigt som säkert delvis står för att hennes berättelse är nedstämd. Samtidigt har hon efter nästan sex år i Danmark skapat ett brett nätverk både professionellt och privat. Henna är den som vid sidan om Johan talar allra varmast om sina sociala nätverk i Danmark. Sanna talar mest om vikten av arbetskontakter vilket igen visar på att Sannas investeringar i den professionella karriären. Jouni talar varmt om sina vänner i Finland. Men breda sociala nätverk i Finland utesluter alltså inte sociala nätverk i Danmark. Det som är beaktansvärt här är istället de investeringar informanterna gjort på att skapa sociala nätverk i Danmark. Johan och Henna har skapat kontakt med danskar medan Jouni och Jukka gjort likaledes med lokala finländare och andra utlänningar.

8.3 Vad vill informanterna uppnå?

Alla informanter berättar att de försöker hålla kontakten med familjen i Finland. Men de säger också att de vänskapsband som inte vårdats har tynat bort. Det är i linje med vad Bourdieu talar om, att investera i nätverken är att vårda och uppehålla dem, annars dör de bort. Det handlar om ett symboliskt och/eller materiellt utbyte av gåvor. Istället har de borttynade vänskaperna ersatts av nya i Danmark.

De informanter som lärt sig danska är också de som är positivast inställda till att gripa livschanser. Trots att investeringen inte ger direkt avkastning har det för Sanna, Henna och Johan varit en självklarhet att lära sig danska. De arbetar alla på danska. Jouni och Jukka arbetar på engelska och finska och har investerat i att uppehålla sina engelskkunskaper. De positionerar sig för att vara öppna för en flytt från Danmark, och därför är engelskan viktigare för dem. Det är liknande tendenser vad gäller investeringar i sociala nätverk i Danmark.

Henna och Sanna är ensamkommande och karriärfokuserade. De lärde sig danska utan att vara tvungna. Det visade sig sedan ha varit goda investeringar eftersom båda två fick jobb inom heldanska företag. Speciellt Sanna ser språkinläring som ett plus oberoende av språket. Hon vill uppnå en kompetens hon har nytta av i Danmark, men även något hon kan ha stor nytta av i Finland. Henna är språkintresserad och tog därför chansen att utvidga sina språkkunskaper. Hon anser allmänt sett att språkkunskaper är fördelar i såväl professionella som informella lägen. Det är således självklart att om personen har ett genuint intresse för språk så kommer denna också att investera i att lära sig dem. Om man som Jouni inte har ett språkintresse så är tröskeln högre.

Ser man på språket i ett bredare perspektiv, som mer än en kommunikationsform är det just därigenom som man förstår sig själv och gör sig förstådd. Då är det lättare att bilda nya bekantskaper, så som Johan har gjort.

För Jouni och Jukka är det således inte konstigt att de inte bildat nätverk med danskar utan föredrar sällskapet av andra finländare eller utlänningar. De har inte den språkliga kompetens som skulle underlätta att komma i kontakt med danskar. Därför kan det enas i förhållande till det andra. Inga danskkunskaper – nästan inga danska vänner. Omvänt förevisar Johan att han genom att visa intresse för språket fått danska vänner som sedan hjälper honom vidare i sin språkinläring.

Målet med att se på informanternas kapitalformer och deras val att investera i dessa var att reda ut huruvida de ämnar stanna i Danmark eller flytta bort. Att investera i såväl nätverk som kulturellt kapital tyder på att personen knyter an med Danmark och ämnar stanna på obestämd tid, en integrationslivsbana. Att vända sig inåt sin grupp och avskärma sig från samhället i det stora hela pekar på repatrieringslivsbana. De som satsar på engelskan framom danskan ser jag som sannolika remigrerare framom att de skulle stanna i Danmark för gott eller enbart en längre tid.

Innan jag går över till att sammanfatta resultaten med hjälp av Berrys ackulturationskoncept tas i det nästa upp några citat från intervjuerna. Detta görs för att ge en nyanserad bild av livsberättelserna.

8.4 Det lilla extra

I detta avsnitt plockas intressanta citat från intervjuerna fram. Även överraskande likheter och olikheter i informanternas livsberättelser diskuteras. Det kan ses i intervjuguiden att en fråga explicit handlade om framtidsplaner. Vid en granskning av svaren på den frågan framgår, som tidigare diskuterats, att såväl Sanna som Henna låter arbetssituationen avgöra. Samtidigt öppnar Sanna för möjligheten att göra något helt annat. Hela Sannas intervju har varit fokuserad på henne som karriärmänska.

”När jag nu har ett så bra jobb här som jag har så beror det på det att hålls jag här som jag har ett bra jobb eller går jag efter andra saker fast jag inte sku hitta ett så bra jobb, här är så mycket resande att det sku vara skoj med att leva lite också” (Sanna, 27:27)

Det som lyfts fram gällande Sanna är hennes betoning på karriären vilket gör att hon talar lite om sitt privatliv. Sanna har inte följt en

s.k. normalbiografi så till vida att hon är singelkvinna över 30 år gammal som inte någonstans talar om en önskan att slå sig till ro och skaffa familj. Kanske ser hon en familj som ett hinder för karriären, eller så är hon inte redo eller intresserad. En frånvaro av denna diskussion i Sannas berättelse och pekar på två saker. För det första att det i tolkningen av livsberättelse även handlar om att se på vad som inte omtalas. För det andra stärker det bilden av Sanna som självständig karriärkvinna som ensam gett sig iväg först till Malaysia och sedan till Danmark. Likaså saknas i Hennas livsberättelse tal om familj och stadgande.

"Helt öppet sku jag kunna tänka mig att fara härifrån nu och fortsätta på annat ställe bland annat till Helsingfors eller Stockholm, Köpenhamn eller fast Spanien" (Henna, 21:04)

"Att om man hittar ett bra jobb nånstans så kan det nog gå förbi Finland fast Helsingfors har börjat locka så här efter sex år" (Henna, 22:09)

För Hennas del handlar det också om att låta karriären bestämma. Det är karriären som fört henne till Danmark och den kan föra henne vidare. Det anmärkningsvärda är vad Hennas sambo Jouni svarar på frågan om framtidsplaner:

"Man måste diskutera sakerna på tumanhand, det är det enda vettiga" (Jouni, 39:26)

Jouni var efterkommande när han flyttade till Danmark. En eventuell flytt från Danmark är ett gemensamt beslut mellan Jouni och hans sambo. Men hans sambo, Henna, som var ensamkommande talar inte om ett gemensamt beslut innan jag explicit frågar henne om det.

På frågan om framtidsplaner blev det svårt för Jukka att svara, men till slut säger han:

"Sen sku det också vara lyckan i att tillbaka till Finland igen, vara finsk" (Jukka, 34:28)

Detta bekräftar igen att Jukka vill tillbaka till Finland. Han berättar efter intervjun att han sökt arbete i Helsingfors, och att han gjort det har säkert en stor inverkan på själva intervjun. Hans arbete är så pass unikt att det knappast kommer många tillfällen han kan söka en ställning som passar just hans instrument och utbildning.

Slutligen Johan som inte är likadan de två andra efterkommande. Han säger om framtiden:

“Om de blir för svårt till exempel mister jobbe o int har nå inkomster o de börjar kännas som att de man ha sett allt redan här, då möjligtvis men annars kan ja no ärligt talat se mej va här tills man e pensionera sig” (Johan, 1:16:23)

Johan har tidigare under intervjun talat om Finland som ett skyddsnät, dvs. något att falla tillbaka på om saker och ting går snett i Danmark. Men han har också varit kortast tid i Danmark och anser sig inte ha sett allt ännu. Detta till skillnad från t.ex. Henna.

Alla fem informanter berättar att de någon gång under sin uppväxt har haft drömmen om att flytta utomlands. Jouni är den som varit närmast en flytt utomlands länge innan Danmarkstiden.

”Det var någon gång på högstadiet, kanske på 7:an som föräldrarna hade en sån fas att de ville hålla ett sabbatsår från arbetet och flytta nånstans utomlands, vi pratade som Sydeuropa. Men sen på någo sätt så vågade de inte och från det blev det en känsla åt en själv att bara sticka iväg” (Jouni, 6:00)

Denna berättelse visar på att Jounis livsplan inte nödvändigtvis har varit att stanna i Finland, och att han flyttade till Danmark enbart pga. sin flickvän. Utan influenser från Henna kunde Jouni mycket väl ha flyttat från Finland på egen hand. Det stärker också insikten som nämndes i början av den andra analysfasen, det handlar inte om Danmark. Det handlar heller inte om att det är något med danskar som gör att Jouni högst sannolikt kommer att repatriera eller remigrera inom kort.

I nästa avsnitt kommer jag att sammanföra diskussionerna från analyserna och resonera kring dem med hjälp av bland annat Berrys ackulturationsteori. Målet är att ge en mer övergripande bild över informanternas livsbanor och -berättelser och att slutligen föreslå livsbanor.

9 Konklusion

Ovan har fem finländares liv i Danmark diskuterats. Analysen har utgått från informanternas livsberättelser och fokuserat på deras externa och interna identifiering. Deras självpresentation har också diskuterats. Däröver har kulturellt och socialt kapital och

investeringar i dessa också tagits upp. Samtliga tematiseringar har haft som mål att föreslå en livsbana (*trajectory*) på vilken informanterna befinner sig. Genom att använda de verktyg som Berry presenterade i anslutning till ackulturationsbegreppet kommer nu en konklusion att avsluta analysen. Lite längre fram kommer även könsaspekten att diskuteras.

9.1 Informanternas strategier

Ackulturation är den anpassning som sker när individer och grupper från olika kulturer möts genom bl.a. migration. En ackulturation sker när finländarna flyttar till Danmark och interagerar med danskar. Hur dessa två grupper gör för att anpassa sig till varandra kallas ackulturationsstrategier. Jag kommer här att se på informanternas generella ackulturation, dvs. hur individerna som grupp ackulturerats. Även deras psykologiska ackulturation tas upp, dvs. de enskilda individernas ackulturation. En individ kan motiveras av de nya möjligheterna i mottagarsamhället (proaktiv), eller se dem som begränsningar och reagera negativt (reaktiv).

Om vi ser på finländarna i Danmark som här intervjuats så finns det inre variationer i strategival. Det beror på att gruppen som utåt sett verkar homogen självklart inte är det på individnivå. Skillnaderna mellan finländare och danskar är inte heller enorm på

något sätt. Det informanterna noterar som skillnader är heller inget som kan orsaka stor konflikt mellan finländare och danskar. Det finns en slags symbios mellan grupperna som kännetecknar det täta nordiska samarbetet. Att se på de enskilda livsberättelserna är att se på de inre variationerna i den utåt sett homogena gruppen.

Om man här ser på alla informanter och hur de ackulturerats som grupp så är nivån av ackulturativ stress låg. Det beror på att de kommer från en kultur som ligger nära den danska. Inom Norden är skillnaderna små. De främsta skillnaderna som informanterna tar fasta på när de berättar om vad de upplevt i Danmark ligger i detaljer, som hur saker görs här. Eller att danskarna är mer avslappande och kan njuta av livet mer än finländare kan. På det stora hela uppfyller informanterna de förhoppningar som ställs på dem av mottagarsamhället (de arbetar). Det danska samhället upplevs som mottagande av nordiska migranter. Min tolkning är att de som ser ut som danskar behandlas annorlunda än de som ser icke-danska ut. T.ex. Sanna berättar om att hon ofta misstas för att vara dansk pga. sitt ljusa hår och sina blå ögon. Med tanke på både Berrys strategier för mottagarsamhälle och Jørgensen och Merets analys av skandinaviska immigrationspolitiska strategier är önskemålet från den danska sidan att invandrare skall integrera sig genom arbete och språk. Det är alltså multikulturstrategin. Nordbor har enklare för detta än invandrare från icke-västerländska länder. När f.d. minister Søren Pind talar om assimilering antyder han att den gäller personer som kommer från kulturer som är avlägsna för

danskar. Pind vill göra Danmark till en smältdegel. Ingen av informanterna är intresserad av att assimileras. Det är tydligt att de alla uttrycker en tacksamhet över de egenskaper de ser som finländska, den virtuella identifieringen.

Informanterna berättar om små problem de stött på med banker och med Borgerservice. Inga omvälvande händelser i mötet med det danska samhället alltså. Överhuvudtaget kan antas att likheterna mellan de nordiska samhällena gör att inomnordiska migranter alltså har lätt att integreras. Det betyder att de anpassar sig bra och fortfarande behåller delar av sin hemkultur (så som språk, traditioner etc.). På ett generellt plan är allt bra och detta beror i hög grad på det utvecklade samarbetet mellan nordiska länder. Det generella sträcker sig här till att gälla dessa fem informanter, men ett antagande är att inomnordisk migration är en friktionsfri process för majoriteten av dem som genomgår den.

På ett individuellt plan ses en mer varierad bild. Att flytta till Danmark var en vändpunkt för alla informanter. För Henna och Sanna var det en del av livsplanen och därför har de två varit proaktiva och motiverats positivt av de livschanser som flytten erbjudit. De har lärt sig ett nytt språk, trots att de förvånades över att man inte klarar sig långt på svenska i Danmark. Med hjälp av språket har de sedan fått anställning i heldanska företag och skapat ett socialt nätverk som består av såväl danskar som

utlänningar. Både Sanna och Henna anser att danskarnas sätt att njuta av livet är avundsvärt. Speciellt Henna ger uttryck för detta, men hon hade också svårt att anpassa sig till det till en början. De har inte vänt sig bort från Finland och det finländska utan anammar de delar av det de föredrar. Detta beteende är den form för ackulturationsstrategi som Berry kallar integration. Integration är inte direkt synonymt med att personen kommer att stanna i Danmark för evigt. Men det innebär att anpassa sig till det samhälle man bor i och fortfarande behålla delar av det man kommer från. Även Johan ger starkt intryck för att vilja integreras. Denna slutsats görs på basen av att han arbetar i Danmark och vill lära sig danska. Samtidigt är han stolt över att kallas "finnen på arbetet" en extern identifiering som gjorts på honom och som han internaliserat.

Jukka är den som på basen av sin livsberättelse och det sätt han presenterar sig själv på kan sägas vara den av alla informanter här som har vänt sig mest inåt mot sin grupp. Han har vänt sig mot andra finländare i Danmark, och samtidigt undvikit att skapa kontakter med danskar. Jukka har också reagerat negativt på de samhälleliga skillnader han upplevt. Han lyser upp när han får tala om allt som är bra med Finland, han nämner allt från maten till naturen. Jukkas ovilja att anamma det danska, därmed även att tala danska, gör att han separerar sig från mottagarsamhället. Han upplever ett slags utanförskap som han själv valt, kanske på grund av en irrationell rädsla. Det är tydligt att Jukka vill tillbaka till

Finland. Han är den av alla informanter som tydligast förevisar tendenser på att repatriera. Samtidigt är han väldigt glad över sitt jobb och säger sig trivas otroligt bra på arbetsplatsen. Jukka ger blandade signaler.

Jounis livsberättelse är också svårtolkad. Ackulturationsstrategin är inte lika klart integration som för sambon Henna. Denna slutsats drar jag av att Jouni inte är intresserad av det danska språket, han har heller inte gått in för att skapa kontakter med danskar. Att inte vilja lära sig danska gör att Jouni inte möter de förhoppningar som ställs på honom från mottagarsamhällets sida på den punkten. Samtidigt har han en bred krets internationella vänner och han prioriterar det engelska språket, på vilket han klarar sig fint. Han är kosmopolitisk i och med att han har behållit mycket av det finska och identifierar sig själv i första hand som finländsk. Skulle någon av informanterna identifiera sig som enbart dansk skulle det vara frågan om en strategi att assimilera.

En strategi för en nordbo kan även vara att man genom att inte lära sig danska vill behålla sin finländska identitet, och detta kan vara fallet med Jouni och med Jukka. Att det för dem handlar om att bekräfta och behålla sin finländska identitet genom att inte lära sig danska. Genom att göra så, skiljer de sig medvetet från den grupp de genom extern identifiering associeras med – danskarna. De framhäver de skillnader som finns mellan finländare och

danskar för att markera, både för sig själv och för andra, vilken grupp de inte tillhör. Samtidigt visar de tydligt vilken grupp de tillhör – finländarna. Det är, som Jenkins säger, i skillnaderna mellan grupperna som gränserna dras, oberoende av hur små de skillnaderna är. (Jenkins, 2008: 102)

Det viktigaste är huruvida personens livsplan avbrutits så till den grad att personen därför känner en ovilja att integreras i Danmark. Om planen avbrutits så spelar det mindre roll till vilket land personen migrerat och större roll *när* och *varför* denna migrerat.

Det samma torde gälla övriga migranter, oberoende av avsändarland. Är flytten en del av livsplanen, kan man utnyttja nya livschanser och bilda nya nätverk så är en lyckad integration sannolik. Det förutsatt att mottagarlandet har samma strategi som det implementerar genom sin policy.

I ett bredare perspektiv är det klart att det är i kontakt med institutioner som den nordiska migranten befinner sig i samma situation som andra migranter. Informanterna visste inte hur saker fungerade här och de var tvungna att ta reda på det. För Sannas

del var hon t.o.m. tvungen att ta reda på sina rättigheter och informera de danska myndigheterna om dessa. Jouni säger att det var på Borgerservice som flytten blev konkret för honom. Det är där flytten blir verklig för alla migranter när de får sin legala status i Danmark.

9.2 Mönster och olikheter

Alla informanter tangerar på flera ställen samma ämnen. De är lika i sin uppfattning om hur danskar är: avslappnade livsnjutare. Det samma gäller när de talar om hurudana finländare är: ärliga och rakryggade. De är alla också förvånande överrens om vad de saknar med Finland: naturen och stillheten. Vilket i sig är noterbart eftersom de är uppvuxna i stadsmiljö. Informanterna är lika på flera punkter. Likheterna ger en jämförelsepunkt där inre variationer synliggörs.

Det finns olikheter i informanternas livsberättelser som inte ligger i ämnena de tar upp, utan i betoningen av själva berättandet. Johans berättelse är humoristisk. Händelser, som t.ex. att utlänningar och danskar sitter vid olika bord under arbetslunchen, berättar han om som något lustigt. Det samma gäller arbetskulturen där Johan berättar om skillnader mellan finländsk och dansk arbetskultur. Han berättar att danskarna bara ger full gas utan att planera det minsta. Sanna talar om samma sak men

irriterar sig mycket mer på den danska arbetskulturen än vad Johan gör. Även Henna nämner att arbetskulturen är frustrerande och lite för avslappnad ibland.

Ett synligt mönster är att de som kommer som efterföljande i högre grad förevisar tendenser på att inte ta vara på de livschanser som erbjuds. I jämförelse är de ensamkommande tydligare i sina strategier för att gripa chanser och integreras i det danska samhället. Det innebär att de som migrerat som en del av sin livsplan inte upplevt migreringen som ett avbrott. De är sannolikare på en integrations- eller remigreringslivsbana. De efterkommande har lämnat studier och arbetsplatser i Finland och har genom biografiskt arbete reviderat sina livsplaner. De efterkommande har knutit minst an till det danska samhället, Johan undantaget, och det är därför som jag ser de efterföljande som repatrierare. Det är inte bara en faktor som spelar in, givetvis. För Jukka som förknippar flytten med ett tungt minne är den erfarenheten en medverkande omständighet för honom att vilja repatriera. Dessutom uttrycker han önskan om att få bo i Helsingfors, där han varit lycklig, och att vara finländsk igen.

Integrationslivsbanan utesluter varken en remigreringslivsbana eller en repatrieringslivsbana. De livsbanetyper jag introducerat är idealtyper som är till för att kunna se och tolka just likheter och olikheter i livsberättelserna. Livsbanorna kan ge antydning om vad

informanten kommer att göra i sin närmaste framtid, utan att vara för definitiva.

Avslutningsvis går jag nu över till en diskussion om hur empirin kan ses ur ett könsperspektiv.

9.3 Om kvinnor och män - könsperspektivet

De två kvinnorna som presenteras i detta material är också de enda som är ensamkommande. Med ett så litet urval som fem informanter kan det vara en ren slump att de ensamkommande är kvinnor och de efterkommande är män. Men det var ändå något av en överraskning. Det gjorde att materialet fick en intressant vinkling som öppnar för en diskussion kring köns kategorisering.

I samtal jag haft med andra migranter i Danmark har det visat sig att de flesta männen flyttat hit pga. kärleken. Det är kvinnan som bosatt sig i Danmark och mannen följt efter. Det skall givetvis inte läsas in alltför mycket i detta heller, det kan vara slumpen även här.

Trots det är det värt att notera. Kvinnorna har alltså valt Danmark pga. de utbildnings- eller karriärmöjligheter de erbjudits här. Sätter

man det i ett biografiskt narrativt perspektiv ser jag att både från Sannas och från Hennas livsberättelser saknas tal om en normalbiografi. Alltså att de två kvinnorna, runt 30 år gamla, inte nämner förhoppningar om att gifta sig och bilda familj. Dessa normalbiografiska händelser ses som statuspassager eftersom de är relativt förutsägbara. Tvärtom betonar de båda kvinnorna här karriären som avgörande för nästa steg de tar. Där jobben finns kommer de att vara, om det så är i Finland, Danmark, Spanien eller Kanada. Kvinnornas biografiska projekt har tyngdpunkten på den professionella karriären.

Ingen av männen som deltog här talade heller nämnvärt om att bilda familj och stadga sig. Således kan det bero på frågorna som ställts. Som intervjuare ville jag inte vara för ledande i mina frågor utan ville så långt som möjligt att informanten själv berättar det som faller henne eller honom in.

På basen av kvinnornas livsberättelser kan ändå konkluderas, genom att sätta dem i ett könsperspektiv, att det för kvinnor ofta är ett val som görs på bekostnad av något annat. Går karriären eller familjen i första hand? Och att Henna och Sanna strategiskt valt karriären. Det kan bero på flera saker. En förklaring kan finnas i att de nordiska länderna är föregångare i jämställdhetsfrågor. Kvinnorna i Finland var de första i Europa som röstade i allmänna val (1906). Flera kvinnor är män har en högskoleutbildning i

Finland, 56 % år 2009 (Undervisnings- och kulturministeriet, 2011). Finland har haft en kvinna som president i 12 år (Halonen, 2000-2012). Den nationella narrativa berättelsen är här tydlig, att finska kvinnor kan göra karriär. Jämställdhet kan tolkas som att kvinnor inte är tvungna att välja mellan de två. Jag hävdar att det trots allt är ett på bekostnad av det andra, i alla fall för Henna och Sanna. Utbildnings- och karriärmöjligheterna i Danmark kan också vara orsaken till att de immigrantkvinnor jag talat med har varit ensamkommande. En annan förklaring kan vara att Sanna och Henna helt enkelt inte är intresserade i att gifta sig och bilda familj just nu.

Att det är männen som följt efter sina flickvänner till Danmark kan ses som ytterligare ett tecken på jämställdhet. Det är i sin ordning att låta kvinnans karriär vara den beslutande faktorn för en flytt. Att det just är männen som är efterföljande i detta fall är inget någon av männen tar upp under diskussionen.

För att avrunda detta projekt går jag nu över till en diskussion kring resultatet och kring temat inomnordisk migration.

10 Hur gick det sen? – en diskussion

På basen av de strategier informanterna har kan tendenser om livsbana tolkas. De efterkommande visar mer tendenser för en repatriering medan de ensamkommande visar tendenser för integrering och remigrering. Dessa är alltså föreslagna livsbanor där informanternas framtid diskuteras på basen av deras förflutna. Men ingen vet vad som händer sen. Fastän någon visar tydligt att han vill stanna i Danmark kan något oväntat hända som gör att han återvänder till Finland. Det kan t.ex. handla om sjukdom eller en förändrad arbetssituation som gör att han repatrierar och tvingas revidera livsplanen.

För att beskriva detta att det oväntade plötsligt kan ske vill jag använda en metafor som passar fint i det inomnordiska perspektivet. Tove Jansson var en finlandssvensk författare (1914-2001) som under sin livstid skrev många böcker och ritade otaliga seriestrippar som än idag trycks i dagstidningar i Finland och världen över. Jansson är mest känd som *Mumintrollens* upphovsmakare. Muminböckerna ingår i de flesta finländska barns läsupplevelser. Tove Janssons bilderbok *Hur gick det sen?* är skriven 1952. Boken handlar om Mumintrollet, Mymlan och lilla My som beger sig ut på äventyr för att köpa mjölk.

*"Ack Mymla, sa han, aldrig mer min mammas hus jag
återser!
Fort ut i solskenet igen!
Vad tror du att det hände sen?"*

(Tove Jansson, 1952)

Tove Jansson skrev inte bara för barn, hennes litteratur fungerar på flera nivåer och kanske det är därför hon blev så framgångsrik. *Hur gick det sen?* handlar, förutom om Mumintrollet och hans vänners äventyr, även om människans vilja att kontrollera sitt liv och sin framtid. Boken handlar också om att det är en omöjlig formel. Vi vet inte vad som sker imorgon. Men vi kan fråga oss vad som händer sen.

Inte heller informanterna här vet något med säkerhet, det kan jag och försöker jag inte påstå. Det enda jag kan göra är att beskriva och försöka fånga nuet. Och förstå vilka val och händelser som lett informanterna dit där de är nu. Man kan se det som att ta ett fotografi av just nu. Vad som sker sekunden efter att bilden tas går inte att förutse. Det går att diskutera planer och drömmar men ingen vet vad som händer sen. Framtiden för informanterna som jag försökt förutse med hjälp av livsbanorna är inte given. Den är som för Mumintrollet och hans vänner, väldigt oviss. Jag föreslår

livsbanealternativ på basen av vad informanterna sagt och gjort (och också lämnat osagt och ogjort).

Frågan om inomnordisk migration bör även diskuteras från mottagarsamhällets perspektiv. Informanterna har här uppfattat danskar och det danska samhället på ett visst sätt. Det vore intressant att svänga på detta och jämföra det med hur danskar uppfattar sig själva. Vidare vore det av intresse att undersöka majoritetsbefolkningens uppfattning av de olika invandrargrupperna. Och speciellt hur danskar uppfattar invandrare från de nordiska länderna. På så sätt kunde en helhetsbild av fältet inomnordisk migration målas.

Det är viktigt att framhäva denna del av migrationen. Det är många i Norden som berörs av inomnordisk migration, antingen är de själv migranter eller så känner de någon som är det.

Genom att i forskningen betona den inomnordiska migrationen kan problem lyftas fram och åtgärdas. Detta för att det nordiska samarbetet fortsatt skall kunna löpa så friktionsfritt som det gör. Det nordiska samarbetet gör att Norden kan hävda sig som ett enhetligt område i internationella sammanhang. Det som är tydligt i och med resultaten i detta projekt är att Finland marginaliseras i det nordiska sammanhanget på grund av det finska språket. Är

Finland ett marginellt område i Norden är det också så i internationella sammanhang utanför Norden.

Ett förslag är att inte längre göra begränsningar i svenskundervisningen i de finska skolorna. Just nu talas det mycket om tvångssvenskan och hur svår den är för finskspråkiga elever. Ordet *tvång* är avskräckande. Men genom att undervisa i fördelarna med språkkunskaper och i de möjligheter det öppnar kunde man motivera elever att lära sig svenska. Genom svenskan öppnar sig sedan möjligheter att lära sig andra skandinaviska språk och även närbesläktade språk. Språket är mer än en form för kommunikation.

10.1 Hur det sedan gick

Sanna har i januari 2012 meddelat att hon blivit anställd av ett företag i Helsingfors. På basen av hennes livsberättelse var det inte oväntat, men det skedde snabbare än man kunnat ana. Sanna säger att hon ville åka tillbaka hem efter elva år utomlands för att testa hur Finland känns. Hon meddelar också att drömmen om Kanada fortfarande finns. Detta förstärker uppfattningen av Sanna som remigrant framom repatrierare.

Jukka har meddelat att han inte sökte jobbet i Helsingfors, han säger att han inte är färdig med Danmark ännu. Han vill fortfarande flytta tillbaka till Finland, men inte ännu.

11 English summary

This project seeks to investigate inter-Nordic migration from an individual perspective. With a qualitative biographical narrative method the focus lies on looking past the structural rights and limitations and analysing the migrant experience itself. The Nordic region includes Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden and the three autonomous areas Greenland, Faroe Islands and the Aland Islands.

Specifically the point of interest will be on the movement from Finland to Denmark. This is mainly due to two reasons, the geographical distance is the furthest among the Nordic mainland countries; and secondly the distance is also great linguistically speaking. This seeing as the Finnish language has no commonalities with the Danish making it an obstacle for a Finnish migrant residing in Denmark.

By interviewing five Finns with permanent residence in Denmark I seek to find out how they experience life as Nordic migrants. I pose the following research question to the empirical material:

"Which life trajectories do the Finns in Denmark follow based on the altered conditions in their life that are assumed to have occurred upon moving to Denmark? What are their life plans and what strategies do they use to carry out those plans? What are the common patterns and points of difference in the life stories of the informants?"

The field of interest is further explored with these sub questions:

What are the person's reasons for migrating to Denmark?

To which extents have the person's prioritized learning Danish?

What kind of social networks do they have in Denmark and Finland respectively?

What are their views on Denmark and Danes in general?

These questions are to be answered with the help of some theories fitting the field of inquiry. By looking at the informant's identification processes and how they identify themselves internally and how they are identified externally I aim at examining if they identify with

Danes, Finns or other. This examination is made with influences from Richard Jenkins's work in the area. Furthermore with the help of Erving Goffman's terminology in looking at the presentation of self, the goal is to analyse the informant's presentation of both their life stories and presentations at the moment of interviewing. Pierre Bourdieus's theories of cultural and social capital will help when examining the informant's strategies concerning investments in learning languages and affiliating with social networks both in Finland and in Denmark. Finally John W. Berry's take on acculturation strategies will provide a closer look at what the informant's aims are concerning integrating in the Danish society. Also a look at what might be the Danish strategy towards Nordic migrants will be discussed.

The biographical narrative method is used mainly to look at life stories as subjective stories that combine a person's past, present and future. This is carried through by focussing on biographical work that is done to restore an identity as life plans are disturbed by major life events, such as migration. A strategy to do so may be revealed by looking at a person's way of taking on new chances brought on by the event. The issues of normal biography will also be briefly discussed.

By investigating and comparing the life trajectories of the interviewees three ideal types of trajectories emerge. They are

integration trajectory, re-migration trajectory and repatriation trajectory. The project will conclude with a cautious suggested trajectory for each informant. A discussion on gender as a differential category is included towards the end as it became evident throughout the research that there were differences specifically tied to gender. Focus also remains on seeing a difference in if a person has migrated alone or been pulled to migrate by another person.

Litteraturförteckning

Böcker

Alheit, Peter (1994) *Taking the knocks: Youth Unemployment and Biography – a qualitative analysis*. London: Cassell.

Andersen, Torben M.; Holmström, Bengt; Honkapohja, Seppo; Korkman, Sixten; Söderström, Hans Tson och Vartiainen, Juhana (2007) *The Nordic Model – Embracing globalization and sharing risks*. Helsingfors: Taloustieto.

Bourdieu, Pierre (1979/1995) *Distinktionen – En sociologisk kritik af dømmekraften*. Oslo: Pax Forlag.

Goffman, Erving (1959) *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Doubleday.

Jansson, Tove (1952/1981) *Hur gick det sen?* Finland: Holger Schildts.

Jenkins, Richard (2008) *Social Identity*. Third edition. London och New York: Routledge.

Malamud, Bernard (1979) *Dubin's Lives*. Harmondsworth: Penguin.

Peirce, Charles Sanders (1974) I Hartshorne, Charles och Weiss, Paul (red.) *Collected papers of Charles Sanders Peirce vol. 1-6* Cambridge: Harvard University Press.

Roberts, Brian (2002) *Biographical Research*. Buckingham: Open University Press.

Artiklar

Antoft, Rasmus och Thomsen, Trine Lund (2005) Når livsfortællinger bliver en sociologisk metode – en introduktion til det biografisk narrative interview. I Jacobsen; Kristiansen och Prieur (red.) *Liv, fortælling, tekst – strejftog i kvalitativ sociologi*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, (pp. 157- 180)

Berry, John W. (2005) Acculturation: Living succesfully in two cultures. I *International Journal of Intercultural Relations*. 29, (pp. 697 – 712)

Bourdieu, Pierre (1986) The Forms of Capital. I Richardson J. (red) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood, (pp. 46- 58)

Brandt, Christian (2000) Den finlandssvenska kulturen. I *Nationalspråkens historiska, kulturella och sociologiska bakgrund*. Språklagskommitténs arbetsgrupps Pro Memoria, (pp. 31 – 35)

Brochmann Grete (2003) Citizens of multicultural states: power and legitimacy. I Brochmann Grete (red.). *The Multicultural Challenge – Comparative Social Research Volume 22*. Oxford: Elsevier.

Fischer-Rosenthal, Wolfram (2000) Biographical work and biographical structuring in present-day societies. I Bornat, Joanna; Chamberlayne, Prue & Wengraf, Tom (red.) *The turn to biographical methods in social science*. London: Routledge, (pp. 109-125)

Hannerz, Ulf (2005) Two faces of cosmopolitanism: Culture and politics. I *Statsvetenskaplig tidsskrift* 107 (3), (pp. 199-213)

Hjortdal, Marie och Sjkoldager, Morten (2010) Professor: Nordiske udvisninger strider mod reglerne. I *Politiken* 4.11.2010. Tillgänglig på: <http://politiken.dk/politik/ECE1099621/professor-nordiske-udvisninger-strider-mod-reglerne/>. (Hämtat 1.2.2012)

Jørgensen, Martin Bak och Meret, Susi (2010) Irregular migration from a comparative Scandinavian migration policy perspective. I Thomsen, Trine Lund; Jørgensen, Martin Bak; Meret, Susi; Hviid, Kirsten och Stenum, Helle (red.) *Irregular Migration in a Scandinavian Perspective*. Maastricht: Shaker Publishing.

Kupferberg, Feiwei (1995) Biografisk självgestaltning i *Sociologisk Forskning* (4) 32, (pp.32-57)

Kupferberg, Feiwei (1998) Transformation as a biographical experience – Personal destinies of East Berlin graduates before and after unification. I *Acta Sociologica* 41 (3), (pp. 243-269)

Liversage, Anika (2006) The Interrelation between Trajectory and Identity – The re-education of a high-skilled immigrant. I *AMID Working Paper Series* (51/2006), (pp. 1-25)

Rosenthal, Gabrielle (1993) Reconstruction of Life Stories: Principles of Selection in Generating Stories for Narrative Biographical Interviews. I Josselson, Ruthellen (red.) och Lieblich, Amia (red): *The Narrative Study of Lives*. London: Sage Publications, (pp. 59-91)

Ritzau (2008) Søren Pind er træt af integration. I *BT* 4.2.2008. Tillgänglig på <http://www.bt.dk/politik/soeren-pind-er-traet-af-integration>. (Hämtat 6.2.2012)

Övriga publikationer

Agerskov, Ulla (red.) (2010) *Nordic Statistical Yearbook 2010*. Köpenhamn: Nordiska Ministerrådet.

Agerskov, Ulla (red.) och Hjulgaard, Leila L. (red.) (2010) *Norden i tal 2010*. Danmark: Nordiska Ministerrådet.

Antoft Rasmus (2010) *Biografisk metode – introduktion 1*.
Föreläsning vid Aalborg Universitet 7.9.2010.

Antoft, Rasmus (2010) *Biografisk metode – Autobiografier og biografier*. Föreläsning vid Aalborg Universitet 12.10.2010.

Jenkins Richard, *Beyond Social Structure: The Death of an Unnecessary Concept*. Gästföreläsning vid Aalborg Universitet 16.5.2011.

Liversage, Anika (2011) *Biografisk metode – Tre kvinnors berättelser - analysen av rörelse i tid och rum*. Gästföreläsning vid Aalborg Universitet 11.10.2011.

Thomsen, Trine Lund (2010) *Biografisk metode – Tilgange til biografiforskningen*. Föreläsning vid Aalborg Universitet 14.9.2010.

Utbildnings- och kulturministeriet (2011) *Högskolorna 2011 – Universiteten och yrkeshögskolorna*. Tillgänglig på <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut> (Hämtat 23.1.2012)

Webbplatser

Norden Database, tillgänglig via www.norden.org. (Hämtat 1.2.2012)

Norden (utan årtal) *Det officiella nordiska samarbetet*. URL: <http://www.norden.org/sv/om-samarbetet/det-officiella-nordiska-samarbetet>. (Hämtat 2.11.2011)

Norden (utan årtal) *Före 1952 – nordiskt samarbete*. URL: <http://www.norden.org/sv/om-samarbetet/det-nordiska-samarbetets-historia/foere-1952> (Hämtat 1.11.2011)

Norden (utan årtal) *Nordisk Konvention om Socialt Bistånd och Sociala Tjänster – Nordiskt samarbete*. URL: <http://www.norden.org/sv/om-samarbetet/avtal/nordiska-avtal/social-och-haelsofraagor/nordisk-konvention-om-socialt-bistaand-och-sociala-tjaenster> (Hämtat 1.11.2011)

Norden (utan årtal) *Om flyttning och pendling – Nordiskt samarbete*. URL: <http://www.norden.org/sv/om->

samarbetet/samarbetsomraaden/flytt-och-pendling/om-flyttning-och-pendling (Hämtat 1.11.2011)

Norden (utan årtal) *Om nordiska ministerrådet – nordiskt samarbete*. URL: <http://www.norden.org/sv/nordiska-ministerraadet/om-nordiska-ministerraadet> (Hämtat 1.11.2011)

Norden (utan årtal) *Varför Nordiska Rådet? – nordiskt samarbete*. URL: <http://www.norden.org/sv/nordiska-raadet/om-nordiska-raadet/varfoer-nordiska-raadet>. (Hämtat 1.11.2011)

Norden (utan årtal) *Överenskommelse om folkbokföring – nordiskt samarbete*. URL: <http://www.norden.org/sv/om-samarbetet/avtal/nordiska-avtal/passfraagor/oeverenskommelse-om-folkbokfoering> (Hämtat 1.11.2011)

Nordplus (2007) *Bakgrunn*. URL: http://www.nordplusedonline.org/sca/generelt_innhold/bakgrunn. (Hämtat 1.11.2011)

Statistikcentralen (2011) *Figurbilaga 1. Den svenskspråkiga befolkningens andel av hela befolkningen 1900–2010*. URL: http://www.stat.fi/til/vaerak/2010/01/vaerak_2010_01_2011-09-30_kuv_001_sv.html. (Hämtat 2.11.2011)

Statistikcentralen (2011) *Folkmängd efter kön och område samt förändring av folkmängden 31.12.2010*.

URL:

http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_sv.asp

(Hämtat 6.12.2011)

Sisuradio (2009) *Tilastojen kertomaa: Ruotsinsuomalaiset 2009*.

URL:

<http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=185&artikel=2797781>.

(Hämtat 7.11.2011)

Lagstiftning

Finlands lag. *Språklagen* 2003/423 1 kap. 1§. Tillgänglig på

<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423>. (Hämtat

2.11.2011)

Bilder och figurer

About.com (2011) *Free Blank Outline Maps of Finland*. URL:

<http://geography.about.com/library/blank/blxfinland.htm> (Hämtad

6.12.2011)

Bendsen, Kristian (2012) *Omslagsbild*

Berry, John W. (2005) *Four acculturation strategies* i Acculturation: Living succesfully in two cultures.

Norden, (utan årtal) *Svansymbolen*. URL:

<http://www.norden.org/sv/om-samarbetet/logotyp-och-svanmaerkning/svansymbolen-och-logotypen-norden/nedladdningar/nordiska-ministerraadet-och-nordiska-raadet/till-office-dokument-och-skaermanvaendning>. (Hämtad 1.11.2011)